

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA OPĆINE LEVANJSKA VAROŠ 2018.- 2022.

**OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj**

***IZRADA STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA OPĆINE LEVANJSKA VAROŠ
ZA RAZDOBLJE 2018. – 2022. GODINE***

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio u sufinanciranom dijelu: 85% EU, 15% RH

SADRŽAJ

1. Uvod	3
1.2. Metodologija izrade strategije razvoja turizma.....	5
2. Analiza stanja	6
2.1. Prostorno stanje i klima.....	7
2.2. Komunalna i društvena infrastruktura.....	8
2.3. Sociodemografska obilježja područja.....	11
2.4. Gospodarstvo i poljoprivreda.....	15
2.5. Šumarstvo, lov i ribolov.....	17
3. Analiza potencijalnih tržišta	18
3.1. Turistički resursi i atrakcije.....	22
3.2. Prirodna baština	23
3.3. Kulturna baština	25
3.4. Turistička kretanja.....	28
3.5. Promocijske aktivnosti.....	34
3.6. Turistički trendovi.....	38
4. SWOT analiza	43
5. Strategija razvoja turizma	46
5.1. Vizija turističkog razvoja.....	50
5.2. Prostorna koncepcija razvoja.....	52
5.3. Marketinški ciljevi.....	53
5.3.1. Pozicioniranje izborom ciljanih tržišta.....	54
5.3.2. Pozicioniranje izborom tržišnih segmenata.....	55
5.3.3. Integracija u sustav turističkih proizvoda Hrvatske.....	56
5.3.4. Promocija turističke destinacije	60
5.3.4.1. Komunikacija s tržištem	66
5.4. Razvoj turističke ponude.....	68
5.4.1. Razvoj proizvoda.....	68
5.4.1.1. Ruralni turizam.....	69
5.4.1.2. Zdravstveni turizam.....	70
5.4.1.3. Cikloturizam.....	71
5.4.1.4. Eno i gastro turizam.....	73
5.4.1.5. Pustolovni i sportski turizam.....	74
5.4.1.6. Kulturni turizam.....	75
5.4.1.7. Eko turizam.....	76
5.5. Termin plan provedbe projekata.....	77
5.6. Indikatori za praćenje provedbe.....	81
6. Dodaci	83
6.1. Programi i mjere za turističko vrednovanje prirodne baštine općine.....	83
6.2. Mjere okolišne održivosti.....	85
6.3. Popis kratica.....	92

1.UVOD

Općina Levanjska Varoš u okvirima provedbe Strateškog razvojnog programa Općine Levanjska Varoš za razdoblje 2016. do 2020. godine, opredijelila se za aktivan razvoj ruralnog turizma na svom području. Turizam je ugrađen u samu viziju Levanjske Varoši kao „općine tradicionalnih vrijednosti i velikih prirodnih potencijala za rast i razvitak gospodarskih aktivnosti jasno usmjerenih prema poljoprivredi i turizmu“, kako je izričito navedeno u općinskoj strategiji koja se temelji na dubinskoj analizi stanja i konkretnih potreba njenog stanovništva.

Pristup izradi strategije turističkog razvoja općine ima stoga za cilj nastaviti razvoj dugoročne vizije, te kroz aktivan rad s lokalnim dionicima i regionalnim okruženjem konkretizirati ciljeve i mjere kojima će se osnažiti lokalni razvoj, zaustaviti procesi demografske erozije, ublažiti nepovoljni uvjeti gospodarskog razvoja područja i otvoriti perspektive za stvaranje novih, tehnološki i inovacijski privlačnih radnih mjesta kroz sadržaje lokalne turističke ponude.

Na tragu ovako zadatih strateških ciljeva općinskog razvoja i ova strategija razvoja turizma smjera u okviru dosegnutog turističkog standarda na razini Slavonije i Baranje pozicionirati u turističkom smislu sva naselja na području ove Općine. Ovakav smjer olakšava činjenica što su se izrađivači ovog strateškog dokumenta turističkog razvoja o relevantnim turističkim potencijalima šireg područja Slavonije i Baranje mogli susresti prilikom detaljne analize Master plana turizma Osječko-baranjske županije koji je izrađen 2017. godine. Ovaj master plan jasno potvrđuje i strateške ciljeve općinskog razvoja iz 2016. godine, kada su turizam s pravom prepoznali kao bitan razvojni cilj ovog kraja. Na to nas upućuju i stručne studije iz područja turizma gdje se jasno ukazuju kako u određenim uvjetima upravo ruralni turizam može predstavljati važan zamašnjak sveukupnog ruralnog razvoja.

U Strategiji razvoja turizma RH do 2020. godine izričito se navodi kako Hrvatska privlači posjetitelje najviše odlikama prirodnog prostora i bogatstvom kulturno-povijesne baštine, i to značajno više nego li kvalitetom, raznovrsnošću i raspoloživošću novostvorenih turističkih atrakcija. Nacionalna strategija navodi visoku atraktivnost i privlačnost posjetitelja zaštićenim prirodnim područjima čiji nas potencijali dovode na sam evropski vrh u području bioraznolikosti kakva je prisutna na području Hrvatske. Utoliko je Općina Levanjska Varoš višestruko pogodna za razvoj ruralnog turizma, jer gdje god se usmjeri pogled i interes za lokalnim sadržajima gotovo su sva njena naselja smještena u samom području ili u neposrednoj blizini ekološke mreže NATURA 2000.

Stoga je i ovom strategijom zadano turističko valoriziranje lokalnih sadržaja s ciljem definiranja načina budućeg turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš kroz pozicioniranje lokalnih turističkih atrakcija i stvaranje prepoznatljivog marketinškog koncepta u okvirima turističke ponude Slavonije i Baranje. Danas je područje Levanjske Varoši još uvijek skriveno očima brojnih posjetitelja, ali dobrim marketinškim paketima može ubrzo postati atraktivno sadašnjim i budućim gostima. Prema pokazateljima Hrvatske turističke zajednice u 2017. godini, na području svih pet slavonsko-baranjskih županija, boravilo je 237.000 turista, koji su ostvarili 431.000 noćenja. Samo u Osječko-baranjskoj županiji u 2017. godini boravilo je 92.000 turista, koji su ostvarili 178.000 noćenja. U cilju unapređenja razvoja kontinentalnog

turizma u Slavoniji i Baranji Ministarstvo turizma RH i Hrvatska turistička zajednica su tijekom 2018. godine s predstavnicima županijskih turističkih zajednica Slavonije i Baranje potpisali Sporazum o suradnji na kreiranju i promociji brenda „Slavonija“ kojim je obuhvaćena i izrada strateškog marketinškog dokumenta s ciljem zajedničke promocije Turističkog klastera Slavonije od 2019. do 2025.godine. Već nam ovih nekoliko pokazatelja dovoljno ukazuju na vrijednosti izrade Strategije turizma Općine Levanjska Varoš kao za nju važnom koraku prema aktivnom pozicioniranju na turističkoj karti Slavonije i Baranje.

Ova strategija razvoja turizma obuhvaća osnovnu analizu područja u odnosu na širi smještaj unutar prostora Osječko-baranjske županije i regije Slavonije i Baranje u kontekstu razvoja kontinentalnog turizma sa središnjim usmjerenjem na planiranje razvoja održivog ruralnog turizma. Održivi turizam u ovoj strategiji postavljen je u kontekstu njegove primjene kako je izloženo u Akcijskom planu razvoja zelenog turizma RH. Osnovnom analizom istražena su opća obilježja zemljopisnog područja, gospodarska obilježja, kao i demografske i socijalne osobine područja. Kao glavno sredstvo razrade i opisa razvojnih potreba i potencijala područja primijenjena je SWOT analiza provedena u suradnji s lokalnim dionicima uz koordiniranje s institucionalnim i partnerskim okruženjem značajnim za razvoj ruralnog turizma na području Općine Levanjska Varoš. U razmatranju odnosa trendova turističkog tržišta na prostoru Slavonije i Baranje i analize stanja na prostoru općine kroz provedenu SWOT analizu mjerene su jakosti i slabosti lokalnog turizma, uz istovremenu procjenu prilika i prijetnji lokalnog turističkog razvoja u odnosu prema kretanjima turističkih aktivnosti u promatranom okruženju. Na osnovu provedenih analitičkih postupaka u suradnji s lokalnim dionicima pristupilo se razradi središnjih ciljeva, prioritarnih područja i mjera za provedbu aktivnosti važnih za razvoj održivog ruralnog turizma na prostoru Općine Levanjska Varoš.

1.2. Metodologija izrade strategije razvoja turizma

Postupak izrade Strategije razvoja turizma Općine Levanjska Varoš zasnovan je na slijedećim komponentama:

- osnovna analiza razvojnih planskih dokumenata
- suradnja s lokalnim dionicima zainteresiranim za razvoj turizma
- obilazak i mapiranje područja obuhvata
- analiza prirodne i kulturne baštine područja
- analiza turističkih trendova nacionalne, regionalne i županijske razine
- analiza marketinških sadržaja regionalne i županijske razine

Izradi strategije razvoja turizma pristupilo se na osnovu analize turističkih potencijala na području Općine Levanjska Varoš koji su prepoznati u vrijeme izrade Strategije razvoja Općine i Lokalne razvojne strategije LAG-a Strossmayer, te na osnovu praćenja trendova razvoja kontinentalnog turizma na razini Slavonije i Baranje, kao i turističkog razvoja Osječko-baranjske županije. Uz predstavnike Općine Levanjska Varoš koji su bili glavni pokretači inicijative lokalnog turističkog razvoja u svim fazama pripreme i izrade ove strategije aktivno su sudjelovali i lokalni dionici s poduzetničkim inicijativama u okvirima razvoja održivog ruralnog turizma.

Veliki doprinos strateškom planiranju turističkog razvoja područja temelji se na iskustvima turističkog sektora koji je tijekom osamdesetih godina 20. stoljeća bio aktivan na području Općine Levanjska Varoš u naselju Breznica Đakovačka, gdje je u to vrijeme djelovalo termalno lječilište koje je poslovalo u okviru djelatnosti Poljoprivrednog industrijskog kombinata Đakovo. Iskustva i sjećanje lokalnih stanovnika zaposlenih u termalnom lječilištu u Breznici Đakovačkoj najbolja su preporuka i poticaj za nastavljanjem ovdašnjeg turističkog razvoja na ondašnjoj tradiciji turističkih aktivnosti. Gospodarski trendovi tijekom posljednjih dvadeset godina koji se odvijaju u okviru lokalnih poljoprivrednih gospodarstava, zadružnog poduzetništva i poslovanja lokalnih tvrtki i obrta usmjereni su prema trendu razvoja ruralnog turizma. Ruralni turizam uspješno se razvija i širi u sjevernim dijelovima Osječko-baranjske županije, posebice u općinama Erdut i Bilje i na području Parka prirode Kopački rit. Poticajan je svakako i koncept razvoja kulturnog turizma i cikloturizma u samom središtu županije, gradu Osijeku koji teži postati prepoznatljivim središtem kontinentalnog turizma.

Aktivnosti lokalnih udruga u području sportskog lova i ribolova vezanih uz područja Dilj gore i Krndije, kao i samog prostor jezera Borovik, značajno utječu na sve jači trend interesa za ulaganja u razvoj različitih selektivnih oblika turizma, kao što su agroturizam, sportsko-rekreacijski turizam, avanturistički turizam, edukacijski turizam, kamping turizam, lovni i ribolovni turizam, gastronomski i vinski turizam i turizam blizak prirodi. Tako udruge s područja Osječko-baranjske županije tijekom godine organiziraju različita događanja i susrete vezane uz boravak u prirodi i sportove na vodi na području jezera Borovik.

Pri izradi strategije razvoja turizma Općine Levanjska Varoš primijenjena je i metoda bottom up pristupa (odozdo prema gore) prilikom organizacije i provedbe dviju tematskih radionica na kojima se, u suradnji s lokalnim dionicima i partnerskim organizacijama, na

razini Osječko-baranjske županije, pristupilo razmatranju lokalnih ideja i inovativnih prijedloga turističkih koncepata, projekata i manifestacija koje su potom ugrađene u strateške ciljeve i provedbene mjere ove turističke strategije. Pri tome su u organizaciji i održavanju tematskih radionica bili ravnopravno zastupljeni predstavnici javnog, privatnog i civilnog sektora, s područja općine i županijskog okruženja.

Obzirom na vrijednu prirodnu baštinu na području Općine Levanjska Varoš, koja je obuhvaćena u područja ekološke mreže NATURA 2000, ova strategija razmatra razvoj održivog ruralnog turizma u okvirima standarda održivog turizma sukladno nacionalnim smjernicama razvoja održivog turizma kako je izložen u „Akcijskom planu razvoja zelenog turizma RH“ 2016. godine u operativnoj izvedbi Ministarstva turizma RH i Instituta za turizam iz Zagreba. Ovaj nacionalni dokument predstavlja inicijativu Ministarstva turizma RH u stvaranju središnjeg okvira za koordinaciju i okupljanje svih dionika u turizmu u okvirima tema iz područja očuvanja i zaštite okoliša. Povezivanjem ruralnog turizma i održivog turizma u koncepcijski model turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš stvara se cjelovita osnova za dugoročni turistički razvoj i promociju lokalnih turističkih proizvoda i atrakcija.

2. ANALIZA STANJA

Analiza stanja na području Općine Levanjska Varoš provedena je na razini svih 11 općinskih naselja uz primjenu detaljne analize prostorno planske dokumentacije. Posebno su razmatrana stanja u prostoru, sa sociodemografskih obilježja područja, te stanje u prometu i lokalnoj infrastrukturi (komunalnoj i društvenoj). Posebna pozornost usmjerena je analizi gospodarskog stanja i resursa, posebice u kontekstu lokalnog poljoprivrednog razvoja i njegovih sinergijskih učinaka na razvoj ruralnog turizma.

U pripremi za izradu strategije razvoja turizma ove općine, provedena je analiza stanja u svim naseljima na području općine. Uz dubinsko snimanje područja na osnovu prostorno planske dokumentacije provedena je i analiza iskazanih interesa lokalnih dionika za bavljenje specifičnim oblicima turizma. Razmatrani su potencijali lokalne ponude i lokalnih proizvoda kroz usmjerenost prema ribolovnom i lovnom turizmu, sportsko-rekreacijskom turizam, avanturističkom turizam i adrenalinskim sportovima, eko-turizmu, kao i gastronomskom, vjerskom i zdravstvenom turizmu. Utvrđeno je kako na području Općine Levanjska Varoš postoje značajni potencijali za razvoj navedenih turističkih sadržaja. U odnosu na iskazane interese lokalnih dionika provedena je procjena odnosa između razvojnih potencijala i postojećih razvojnih kapaciteta. Kroz procjenu resursa dati su prijedlozi za moguća kratkoročna i srednjoročna ulaganja u turistički razvoj uz projekciju ulaganja koja je primjerena iskazanim interesima i potrebama poduzetnika i proračunskim kapacitetima lokalne samouprave.

U komunikaciji s predstavnicima Osječko-baranjske županije, Javne ustanove Agencije za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Osječko-baranjske županije, Hrvatskih šuma i Hrvatskih voda, kao i predstavnicima Grada Đakova i Općine Drenje, razmatrani su kapaciteti i projekcije održivog razvoja prirodne baštine ovog područja u srednjoročnom razdoblju. U kontekstu pripreme i provedbe izrade strategije razvoja turizma Općine Levanjska Varoš, predviđeno je tijekom provedbe ove strategije redovito konzultativno planiranje u suradnji s lokalnim i regionalnim dionicima, posebice na razini pojedinih županijskih upravnih odjela, koji su izravno nadređeni u procesima razvoja ruralnog

turizma na prostoru Osječko-baranjske županije, a sve u cilju pravovremenog planiranja i pripremanja projektne dokumentacije i provedbe projektnih aktivnosti u okvirima razvoja ruralnog turizma. Pri tome je predviđeno i stalno praćenje svih aktivnosti regionalnih institucija koje su izravno uključene u planiranje i razvoj ruralnog turizma ovog područja, te aktivno uključivanje lokalnih timova u provedbu aktivnosti regionalnih institucija u svim situacijama koje omogućavaju planiranje i razvoj ovakve suradnje.

Pri izradi ove strategije analize i programiranja su usklađene sa slijedećim nadređenim dokumentima:

1. Županijska razvojna strategija Osječko-baranjske županije za razdoblje 2011.- 2013.
2. Master plan turizma Osječko-baranjske županije iz 2017. godine
3. Strateška studija o utjecaju na okoliš Master plana turizma OBŽ iz 2017. godine
4. Strateškog razvojnog programa Općine Levanjska Varoš za razdoblje od 2016. do 2020. godine
5. Akcijski plan razvoja zelenog turizma, Ministarstvo turizma RH, 2016.

2.1.Prostorno stanje i klima

Općina Levanjska Varoš geografski pripada prigorskom dijelu središnjeg prostora istočne Hrvatske, s obuhvatom jugoistočnih dijelova Krndije i sjeveroistočnih dijelova Dilj Gore. Općina na sjeverozapadu graniči s područjem Grada Našica, na sjeveru s Općinom Drenjem, na istoku s Općinom Satnica Đakovačka, a na jugoistoku s Općinom Trnava. Općina Levanjska Varoš graniči s dvije županije, i to na zapadu s Požeško-slavonskom županijom s područjem Općine Čaglin, a na jugu s Brodsko-posavskom županijom i dijelovima njenih općina: Podcrkavlje, Bukovlje i Garčin. U općini ima 11 naselja: Borojevci, Breznica Đakovačka, Čenkovo, Levanjska Varoš, Majar, Milinac, Musić, Ovčara, Paučje, Ratkov Dol i Slobodna Vlast, a naselje Levanjska Varoš je sjedište jedinice lokalne samouprave. Općina Levanjska Varoš prema Popisu stanovništva RH iz 2011. godine ima 1.194 stanovnika. Prema Prostornom planu uređenja Općine Levanjska Varoš iz 2017. godine u općini je osam naselja u kategoriji naselja stalnog stanovanja: Breznica Đakovačka, Levanjska Varoš, Majar, Milinac, Musić, Ovčara, Paučje, Ratkov Dol, Slobodna Vlast. Naselja povremenog stanovanja su: Borojevci, Čenkovo, Majarsko Brdo i Breznica.

Na području općine prometna infrastruktura niskog je intenziteta, a velikim dijelom općina je i nedovoljno razvijena i opremljena. Prometni utjecaj je manji od razine drugih dijelova Osječko-baranjske županije. Državna cesta D-38 Požega-Pleternica-Đakovo, koja razdvaja naselja sa sjeverne i južne strane u pravcu istok-zapad, čini glavnu prometnu transverzalu na području općine. Opremljenost joj je prilično nepovoljna i to naročito u dijelu susjednih općina u smjeru Grada Đakova. Naselja Levanjska Varoš, kao naselja prosječnog središnjeg položaja na području općine, udaljeno je od Grada Đakova 21 kilometar, a nalazi se na državnoj cesti D-38 koja u Đakovu izlazi na prometni koridor Vc i povezuje ovo područje s autocestom A3 Bregana-Zagreb-Slavonski Brod-Lipovac: Autocesta A3 poveznica je ovog dijela Hrvatske sa susjednim državama, Slovenijom i Srbijom, dok je s prometnim koridor Vc ovaj prostor povezan sa susjednom Mađarskom.

Promatrano područje ima klimatska obilježja umjerene kontinentalne klime koja je prisutna na širem području u okvirima Osječko-baranjske županije, kao i čitavom prostoru Istočne Hrvatske. Premda ovo područje ima oznake tople, kišne klime sa srednjim mjesečnim temperaturama višim od 10°C, i to tijekom više od četiri mjeseca godišnje, sa srednjom

temperaturom najtoplijeg mjeseca ispod 22°C, dok su srednje temperature najhladnijih mjeseci između -3° i +18°C. Prosječne godišnje količine oborina iznose od 700-800 mm. Klimatološka mjerenja provedena su tijekom razdoblja od 1959.-1978. godine na meteorološkoj (klimatološkoj) postaji Đakovo. Maksimalne srednje temperature su u porastu do srpnja i to s prosječnih 20,7°C, a najhladniji mjesec je siječanj. Apsolutna maksimalna temperatura zraka u promatranom razdoblju iznosila je 38,4°C. Glavni maksimum oborina javlja se početkom ljeta (lipanj 89,6mm oborina), a sporedni se javlja krajem jeseni sa 66,0 mm u mjesecu studenom. Srednji broj dana sa snježnim pokrivačem je između 30-40 dana, uz maksimalnu debljinu snijega oko 50 cm. Na ovom području godišnji objektivni prosjek insolacije kreće se od 1.800 do 1.900 sunčanih sati, dok u vegetacijskom razdoblju iznosi od 1.290 do 1.350 sunčanih sati. U razdoblju 1969.-1978. na postaji Đakovo uočena je učestalost vjetrova iz smjera NW tijekom čitave godine i to uz vjerojatnost od 33%. Godišnji prosječni broj dana s jakim vjetrom iznosi 4 dana, a godišnji prosječni broj dana s olujnim vjetrom iznosi 0,4 dana. U hladnijem dijelu godine prisutne su pojave magle i mraza koje su posebice važne za ovdašnju poljoprivredu. U promatranom razdoblju srednji broj maglovitih dana iznosi 47,6 dana, a u istom mjerenom razdoblju broj dana s mrazovima iznosio 35,6 dana. Na ovom području mrazovi se javljaju od rujna, iako rjeđe do travnja. Promatrano područje je ovisno o atmosferskim prilikama i padavinama, a prema podacima koji se promatraju od 1935. godine primjetna su velika osciliranja u padavinama. Time su i glavni tokovi i pritoke ovog područja jako ovisni o atmosferskim prilikama, a što ima u sušnim razdobljima kao posljedicu minimalnu protočnost ili čak i potpuno ostajanje bez vode, a voda se u sušnim razdobljima zadržava samo u akumulacijama uz smanjenje razine vodostaja. Ovakvi pokazatelji prisutni su u području geološke podloge slivnog područja „Vuka“ na kojem je s ciljem smanjenja dotoka velikih voda s gorskog dijela sliva na području Krndije i Dilj Gore izgrađena akumulacija Borovik, koja se jednim svojim dijelom nalazi na području Općine Levanjska Varoš.

2.2. Komunalna i društvena infrastruktura

Na prostoru Općine Levanjska Varoš postojeća cestovna infrastruktura smještena je izvan značajnijih prometnih pravaca koji prolaze područjem Osječko-baranjske županije, a izlaz na autocestu A3 je na području Grada Đakova i udaljen je 25 kilometara od Levanjske Varoši. Državna cesta D-38 Požega-Pleternica-Đakovo predstavlja glavnu općinsku prometnicu, a njena opremljenost je u pojedinim dijelovima između Grada Đakova i naselja Slobodna Vlast ispod razine potrebne za kvalitetno prometovanje. Općinskim područjem prolazi i županijska cesta Ž4144 Breznica Đakovačka-D38, kao i lokalne ceste: L44099 Podgorač-(D515)-Paučje-Breznica Đakovačka(Ž4144), L44118 Slobodna Vlast-Ratkov Dol, L44119-D38-Musić, L44120 Ovčara-D3 i L44117 Milinac-L44099. Ukupna dužina državnih, županijskih i lokalnih cesta na području općine iznosi 37 kilometara, a osim njih ovim područjem prolaze i druge nerazvrstane ceste i šumske ceste na području Krndije i Dilj Gore. Promet na području općine je niskog intenziteta, a prometnice su u dosta lošem stanju.

Razvojem turizma može se ubrzati i unaprijediti stanje navedenih prometnih pravaca, nerazvrstanih i šumskih cesta, te urediti njihov okoliš i postaviti potrebna turistička signalizacija i druga prateća oprema turističke infrastrukture. Posebice je ovakve zahvate važno uskladiti sa standardima koji su propisani prema pravilima za uređenje biciklističkih ruta u zemljama Europske unije. Sadašnja nedovoljna prometna razvijenost može se

iskoristiti za budući razvoj biciklističkih staza i stvaranje osnova za razvoj cikloturizma na cjelokupnom području Općine Levanjska Varoš. Potrebno je pri tome dobro razmotriti pravce u smjeru Našica, Đakova, Slavonskog Broda i Požege, te uskladiti postojeće akcijske planove razvoja cikloturističkih ruta na navedenim područjima s razvojem održivog ruralnog turizma na području općine. U okviru analize prometne infrastrukture na širem području ovog dijela županije između gradova Našica i Đakova postoji samo osnovna signalizacija u smjeru naselja Borovik, dok je i na ovim državnim i županijskim prometnicama prisutan nedostatak kvalitetne turističke signalizacije koji bi potencijalne turiste usmjeravao prema područjima prirodne baštine, posebice područjima ekološke mreže NATURA 2000.

Opskrba električnom energijom na području općine zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva. Za potrebe turističkog razvoja, a za čije se potrebe može predlagati i korištenje inovacija i novih tehnologija održivih izvora energije (solarna, biomasa,...), te primjenu ovih sustava u gradnji i opremanju turističkih sadržaja, uz planiranje održivih kapaciteta svakog pojedinog naselja, kao i razvijati odgovorno i racionalno korištenje energije, potrebno je unaprijediti kvalitetu ovog sustava. Važna je i nadogradnja svih elemenata elektroenergetskog sustava, kao i druge infrastrukture, u okviru investicijskih projekata u turizmu, kada je to potrebno za ostvarenje dosega potrebne razine kvalitete turističkih sadržaja. U segmentu održivog turizma i eko turizma, turisti već imaju izgrađenu svijest o potrebi racionalnog korištenja lokalnih resursa i energije, te su visoko zahtjevni po pitanju ispunjavanja ovih standarda u lokalnim sredinama u kojima provode turistički boravak, a posebno se to odnosi na turiste koji posjećuju područja ekološke mreže Natura 2000. Iz tog razloga je važno poticati lokalno stanovništvo na korištenje inovativnih i održivih izvora energije, izgradnju i održavanje bio pročištača i održavanje lokalnih sustava vodoopskrbe i izvorišta.

Odvodnja otpadnih voda planirana je za sva naselja izgradnjom autonomnih sustava odvodnje (za svako naselje posebni sustav). Prostornim planom predviđena su alternativna rješenja za naselje Levanjska Varoš, Breznica Đakovačka i Slobodna Vlast. Zbrinjavanja otpadnih voda biljnim uređajem planirana su u naseljima Majar i Ratkov Dol, dok je za ostala naselja s brojem stanovnika manjim od 200 odvodnja predviđena putem vodonepropusnih sabirnih jama ili biološkim uređajima.

Općina Levanjska Varoš nema izgrađen sustav javne odvodnje, te se za odvodnju otpadnih voda koriste privatne septičke jame koje ne zadovoljavaju osnovne standarde zaštite okoliša. Obzirom postoje kvalitetna rješenja za izgradnju bio pročištača potrebno je u planiranju turističkog razvoja primjenjivati optimalna rješenja bio pročištača namijenjenih za apartmane, kampove i hotele, te druge turističke sadržaje koji će zadovoljiti i najviše tehnološke i zakonske standarde sukladno normama zaštite okoliša i održivog razvoja.

U programu gospodarenja otpadom potrebno je planirati standarde primjerene nacionalnim standardima razvoja održivog turizma u ruralnim područjima. Lokalno stanovništvo potrebno je redovito informirati i educirati o standardima gospodarenja otpadom u destinacijama održivog turizma, kao i mogućnostima primjene inovacija i recikliranja otpada, posebice kompostiranju organskog otpada. Sadašnji program gospodarenja otpadom na području Općine Levanjska Varoš, iako zadovoljava propisane zakonske norme, potrebno je usavršavati i razvijati kao važan i bitan dio komunalnog sustava koji doprinosi razvoju ovdašnjeg turizma.

Vodoopskrba na području Općine Levanjska Varoš planirana je uspostavljanjem cjelovitog sustava grupnog vodovoda Đakovo i sustava s napajanjem iz izvorišta kod naselja Paučje, kao i ostalih izvorišta planiranih razvojem vodoopskrbe. Za naselja koja nisu planirana za priključenje na javni sustav vodoopskrbe planirano je lokalno rješavanje vodoopskrbe. U sustav javne vodoopskrbe priključena su samo naselja Levanjska Varoš i Breznica Đakovačka, a u ostalim naseljima za vodoopskrbu se koriste vlastita izvorišta i privatni bunari. Planirano je i priključenje naselja Slobodna Vlast, Musić i Majar na općinski vodoopskrbni sustav. Unatoč značajnom vodnom potencijalu na području općine i brojnim izvorima, među kojima postoji i termalno izvorište u Breznici Đakovačkoj, iz perspektive razvoja održivog turizma i primjerenih potreba za vodoopskrbom turističkih naselja i sadržaja stanje je ispod razine potrebne za turističku djelatnost. Pri planiranju smještajnih kapaciteta potrebno je prethodno izvršiti analizu stanja vodoopskrbe i mogućnost razvoja vodoopskrbe u zonama planiranja turističkih sadržaja na način primjene alternativnih sustava vodoopskrbe za pojedina turistička naselja i kuće za odmor sukladno standardima vodoopskrbe propisanim za turističku djelatnost.

Stanje kvalitete zraka na području općine je povoljno, iako se mjerenja kakvoće zraka ne vrše, obzirom na njenom prostoru ne postoje aktivnosti koje mogu ugrožavati kvalitetu zraka i onečišćenja zraka. U suradnji s nadležnim županijskim institucijama potrebno je razmotriti mogućnost procjene kvalitete zraka s relevantnim pokazateljima, a što može doprinijeti prepoznatljivosti ovog područja i po kvaliteti zraka. Ovu analizu u Hrvatskoj vrši Agencija za zaštitu okoliša.

Za područje općine prostornim planom predviđena je izrada karte buke, premda još uvijek nema podataka o stanju buke i mjerenju ovakvih pojava buke. Trenutno ukupno stanje na ovom području govori u korist minimalnog opterećenja prostora općine bukom, a iako do sada ovakvih mjerenja ne postoji, dobro bi ih bilo provoditi u cilju marketinške promocije lokalne turističke mikrodestinacije.

U okviru turističkog razvoja dobro je planirati i provedbu analize tla, iako ovdje nije prisutna industrijska proizvodnja, posebice ona poljoprivredna, ali su prisutna poljoprivredna gospodarstva koja imaju mehanizaciju i veće poljoprivredne površine, značajne za ovo područje. Površina pod poljoprivrednim kulturama na ovom području manje su u odnosu na šumske predjele i na osnovu toga se može zaključiti kako je kvaliteta tla značajno bolja u odnosu na ravničarska područja ovog dijela Osječko-baranjske županije. Kroz redovite analize tla može se poticati bolje održavanje prostora, te ove podatke koristiti u promociji održivog ruralnog turizma općine. I lokalnu proizvodnju hrane potrebno je usmjeravati prema razvoju prepoznatljive gastro ponude i eko turizma s tradicijskim obilježjima područja. Područje općine moguće je promovirati kao istaknuto područje za proizvodnju zdrave hrane i zdravih stilova življenja.

U okviru društvenih sadržaja koji mogu biti zanimljivi kao potencijalni turistički resursi kojima će se upravljati na razini javnog, privatnog i neprofitnog sektora ovdje ćemo dati pregled one društvene infrastrukture koja je sadržana u prostorno planskoj dokumentaciji općine. Nadopune su moguće samo unutar interesa pojedinih lokalnih dionika ukoliko su isti tijekom izrade ove strategije ukazali na društvene sadržaje koji nisu uvedeni u društvene resurse unutar prostorno planske dokumentacije. Poželjno je tijekom provedbe strategije turističkog razvoja općine raditi na izradi turističkog katastra lokalne resursne osnove u koje se uz postojeće turističke resurse može na godišnjoj razini vršiti nadopune novi sadržajima, a posebice onda kada to predlažu lokalni dionici, partnerske organizacije ili zainteresirani

investitori u sektor turizma. Mi se ovdje usmjeravamo na onu društvenu infrastrukturu koja je u fokusu interesa javnog sektora, te je kao takva navedena i u prostorno planskoj dokumentaciji.

Prostorno planskim dokumentom općine sva naselja razvrstana su prema namjeni u slijedeće kategorije: naselja stalnog stanovanja i naselja povremenog stanovanja. Naselja stalnog stanovanja su: Breznica Đakovačka, Levanjska Varoš, Majar, Milinac, Musić, Ovčara, Paučje, Ratkov Dol, Slobodna Vlast. Naselja povremenog stanovanja Borojevci, Čenkovo, Majarsko Brdo i Breznica. Ovdje navodimo i slijedeća izdvojena građevinska područja izvan naselja, a koja imaju obilježja ugostiteljsko-turističke namjene: Izletišta Vračica, Lovački dom i Vidikovac, te područje izvan naselja zdravstvene namjene: Breznica Đakovačka.

Društvena infrastruktura specificirana kao takva prostorno planskom dokumentacijom sastoji se od: osnovne škole u Levanjskoj Varoši, područne škole u Breznici Đakovačkoj i Slobodnoj Vlasi, dječjim vrtićem u Levanjskoj Varoši, domovima kulture u Levanjskoj Varoši, Breznici Đakovačkoj, Slobodnoj Vlasi i Paučju, zdravstvenoj stanici, ljekarni i veterinarskoj ambulanti u Levanjskoj Varoši, i crkvenim građevinama u općinskim naseljima.

Razvojem komunalne i društvene infrastrukture pruža se značajan doprinos ukupnom turističkom razvoju, posebice u naseljima u kojima već postoji ili je u planu izgradnja turističkih i ugostiteljskih sadržaja. Prometna infrastruktura važan je resurs turističkog razvoja i potrebno ju je razvijati sukladno standardima i navikama gostiju koji dolaze ili planiraju dolaziti u turističku destinaciju. Promet je važan sastavni dio ukupnog prostora kao komponente turističkog razvoja i potrebno ih je sagledavati u širem opsegu turističkog poslovanja. Brzo, kvalitetno i sigurno kretanje turističkom destinacijom može stvoriti značajnu konkurentsku prednost u odnosu na druge turističke destinacije i utjecati na krajnji odabir samih gostiju.

Pri tome je potrebno imati u vidu kako se prostor u turizmu razmatra ne samo kao prostor neposrednog turističkog događanja unutar turističke destinacije, već je to i prostor gdje se stvaraju i donose odluke o turističkim putovanjima, a to su uvijek emitivna turistička tržišta kao prostori gdje se stvaraju i donose odluke o turističkom putovanju. Iz perspektive broja smještajnih jedinica i planiranja njihove zauzetosti važno nam je usmjeravati se prema područjima veće koncentracije turističke potražnje. Pozicioniranje Osječko-baranjske županije na karti hrvatskog kontinentalnog turizma u odnosu na europsko tržište nalaže i nama planirati razvoj lokalne infrastrukture s preferencijama i navikama europskih gostiju. Na to nas navodi činjenica kako lokalno i regionalno tržište ne mogu biti dovoljni za ostvarenje naših strateških ciljeva turističkog razvoja. To znači kako je značajno i važno dobro planirati razvojem lokalne komunalne i društvene infrastrukture i uskladiti ga s postojećim i planiranim turističkim kapacitetima i sadržajima.

2.3. Sociodemografska obilježja područja

U svrhu kvalitetnog programiranja turističkih sadržaja na području općine Levanjska Varoš potrebno je razmotriti glavne sociodemografske značajke kao što su broj stanovnika, dobni sastav stanovništva, te razinu završene škole lokalnog stanovništva kao osnovnog pokazatelja demografskog i općeg razvojnog potencijala područja. U Hrvatskoj prema Popisu stanovništva iz 2011. godine u pojedinom naselju živi prosječno 634 stanovnika, a što može ukazati na određene karakteristike na području Općine Levanjska Varoš, posebice kada razmotrimo broj stanovnika po naseljima i ukupni broj naselja ove općine.

U jedanaest naselja Općine Levanjska Varoš prema Popisu stanovništva RH 2011. godine živi 1.194 stanovnika. U naseljima Borojevci i Čenkovo; nema stanovnika. Stanovnika u dobi od 15 do 65 godina ima 758, dok starijih od 65 godina ima 247 stanovnika. U promatranom razdoblju, prema Državnom zavodu za statistiku, bez škole je 56 stanovnika, sa završenom osnovnom školom je 535 stanovnika, dok nepotpuno završenu osnovnu školu

ima 73 stanovnika. Iz navedenih pokazatelja vidljivo je kako status nekvalificirane radne snage ima 664 stanovnika ili 55,61 % ukupnog broja stanovnika općine. Njihova obrazovna struktura neprimjerene je razine i stupnja kvalifikacije za stručna zanimanja u sektoru turizma. Pri tome 157 stanovnika bez škole ili s najviše završenom osnovnom školom je u starosti do 39 godina, a oni čine 13,15 % ukupnog broja stanovnika ove općine. Ovu su neki pokazatelji koji mogu pomoći u planiranju obrazovnih programa lokalno stanovništvo u procesu turističkog razvoja, a potencijalnim investitorima omogućiti pristup mladim nezaposlenim osobama. Istodobno, kroz ponudu obrazovnih programa za osobe mlađe od 40 godina moguće je kroz programe usavršavanja i prekvalifikacije stvoriti uvjete za povoljno zapošljavanje mladih u sektoru turizma.

Popis naselja Općine Levanjska Varoš s brojem stanovnika		
R.B.	Naselje	Broj stanovnika
1.	Borojevci	0
2.	Breznica Đakovačka	345
3.	Čenkovo	0
4.	Levanjska Varoš	303
5.	Majar	148
6.	Milinac	28
7.	Musić	75
8.	Ovčara	23
9.	Paučje	55
10.	Ratkov dol	28
11.	Slobodna Vlast	189
12.	Općina Levanjska Varoš	1.194

Tablica 1. Popis naselja Općine Levanjska Varoš s brojem stanovnika; Izvor: DZS

Stanovnika sa srednjoškolskim obrazovanjem je 315 stanovnika i oni čine 26,38 % ukupnog stanovništva općine, a od toga je 202 muškaraca i 113 žena. Stupanj visokog obrazovanja ima samo 27 stanovnika, što čini 2,26 % stanovništva općine. Od toga je sa sveučilišnim studijem 18 stanovnika, dok 9 stanovnika ima završen neki od stručnih studija. Iz navedenih podataka vidljivo je kako je obrazovna struktura na području općine nepovoljna. U usporedbi s visokoobrazovnom strukturom Osječko-baranjske županije, koja iznosi 13% visokoobrazovanih stanovnika u dobi između 15-64 godine, može se jasno vidjeti ovaj nepovoljni trend obrazovne strukture lokalnog stanovništva. Ova usporedba je još nepovoljnija na nacionalnoj razini kao i na razini EU. Prosjek visokoobrazovanih stanovnika u Hrvatskoj iznosi 17,7%, dok je na razini EU on još viši i iznosi sa 23,7% prosjeka visokoobrazovanih stanovnika EU.

Broj agroturizama po naseljima Općine Levanjska Varoš i broj gostiju u 2018			
R.B.	Naselje	Broj agroturizama	Broj gostiju u 2018.
1.	Borojevci	0	0
2.	Breznica Đakovačka	0	0
3.	Čenkovo	0	0
4.	Levanjska Varoš	0	0
5.	Majar	1	54
6.	Milinac	0	0
7.	Musić	0	0
8.	Ovčara	1	0
9.	Paučje	0	0
10.	Ratkov dol	0	0
11.	Slobodna Vlast	0	0
12.	Općina Levanjska Varoš	2	54

Tablica 2. Broj agroturizama po naseljima Općine Levanjska Varoš i broj gostiju u 2018; Izvor: Županijska turistička zajednica OBŽ

Ukupan broj radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 64 godine je 758 stanovnika, a oni čine 63,48 posto stanovnika općine. U radno sposobnom stanovništvu ima 417 muškaraca i 341 žena. Prosječna starost stanovnika ove općine iznosi 43,4 godine, što je za 2,2 godine više od prosječne starosti stanovnika Osječko-baranjske županije koja iznosi 41,2 godine.

U Hrvatskoj se sustavno provodi informiranje o potencijalima zapošljavanja u sektoru turizma kroz održavanje manifestacije Dana poslova u turizmu, tijekom kojih se povezuju poslodavci s nezaposlenim osobama, na način da nezaposlenima predstave otvorena radna mjesta. Nezaposlenima se istovremeno omogućava informiranje o mogućnostima zapošljavanja i razvoja karijere u turizmu. Grad Osijek je jedno od središta u kojemu se održava ova manifestacija koju zajednički provode Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Ministarstvo turizma, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska turistička zajednica, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca i Udruga poslodavaca u hotelijerstvu Hrvatske. Uz promociju Mjera aktivne politike zapošljavanja, osposobljavanja i obrazovanja radnika u turizmu, održavaju se i radionice na temu zapošljavanja u turističkom sektoru. Strategija razvoja turizma Općine Levanjska Varoš može analizom sociodemografskih obilježja stvoriti okvir za dugoročno cjeloživotno obrazovanje lokalnog stanovništva s ciljem zapošljavanja u turističkim djelatnostima na području općine, a potencijalne ulagače u lokalni turistički razvoj može na kvalitetan način povezati s nezaposlenim lokalnim stanovništvom. Suradnjom javnog sektora i strukovnih organizacija moguće je stvoriti uvjete za informiranje lokalnog stanovništva o mogućnostima obrazovanja i usavršavanja za zanimanja u sektoru turizma, te povezati nezaposleno lokalno stanovništvo s poslodavcima u turizmu.

Turizam predstavlja jednu od najperspektivnijih razvojnih grana domaćeg gospodarstva i značajnog pokretača gospodarskog oporavka. Prihod od turizma u 2017. godini iznosili su oko 11 milijardi eura i najbolje pokazuje kako hrvatska u sektoru turizma ostvaruje značajne rezultate. Struka naglašava kako turizam ima važan utjecaj na ukupni gospodarski razvoj, a na gospodarski nerazvijena područja turizam može biti i pravi pokretač gospodarskog razvoja, posebice u ruralnim područjima gdje su potencijali za druge gospodarske grane nedovoljno razvijeni ili u velikom zaostajanju za glavnim tokovima razvoja i nemaju šanse za ostvarenjem poslovnih rezultata. U turizmu je moguće i u nerazvijenim ruralnim područjima stvoriti uvjete za turistički razvoj, a suvremeni trendovi u turizmu prirodnu i kulturnu baštinu ocjenjuju izrazito vrijednom turističkom atrakcijom.

Analiza strukture ukupnog stanovništva i njegove obrazovne strukture značajna je za planiranje budućeg turističkog razvoja. Upravo je ugostiteljstvo, kao podsektor turizma, područje u kojemu mladi ljudi u Hrvatskoj ostvaruju svoja prva zaposlenja. Istovremeno, poslodavci traže upravo mlade koji posjeduju obrazovanje, iskustvo i vještine kojima mogu konkurirati u danas sve zahtjevnijem sektoru turizma i ugostiteljstva. Potreba za obrazovanim i kvalificiranim radnicima u ugostiteljstvu i turizmu uslijed jake konkurencije utječe na smanjenje broja osoba starije dobi, iznad pedeset godina, koje su aktivne u ovom sektoru. No, u područjima gdje se razvija ruralni turizam, postoje brojna zanimanja i vještine koje omogućavaju upravo starijoj populaciji aktivno sudjelovanje u turizmu. Održavanje prirodne baštine, izrada suvenira i domaćih rukotvorina, organiziranje i vođenje programa za posjetitelje kroz upoznavanje prirodne i kulturne baštine pripada ovakvim novim poslovima i zanimanjima. Ruralni turizam ne samo da pruža mogućnosti zaposlenja starijima od pedeset godina, već je otvorena i za umirovljeničku populaciju kao prostor ostvarenja dopunskih prihoda. O mogućnostima za aktivno zapošljavanje lokalnog stanovništva iz sektora poljoprivrede u nepoljoprivrednim djelatnostima koja su brojna i raznovrsna u okviru ponude ruralnog turizma bit će više riječi u narednim dijelovima ove strategije koja će dati pregled lokalne poljoprivrede i šumarstva. Općina Levanjska Varoš ovom strategijom turističkog razvoja ukazuje na brojne mogućnosti koje se otvaraju lokalnom stanovništvu tijekom njezine implementacije. Detaljnije smjernice o programu edukacije nezaposlenih osoba, posebice mlade generacije, potrebno je navesti u provedbenim mjerama i akcijskom planu za provedbu turističkog razvoja.

Program cjeloživotnog obrazovanja lokalnog stanovništva u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i drugim obrazovnim institucijama na županijskoj razini koje provode stručna usavršavanja u okviru zanimanja unutar turističkog sektora, predstavlja bitnu mjeru u planiranju razvoja turizma općine. Pravovremeno informiranje o svim programima stručnog obrazovanja i usavršavanja unutar sektora turizma, kao i o mogućnostima dobivanja potpora za obrazovanje i samozapošljavanje za lokalno stanovništvo na području općine potrebno je provoditi kontinuirano na godišnjoj razini. Svim nositeljima sadržaja turističkog razvoja na razini općine važno je omogućiti pristup sustavima potpora u obrazovanju na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini posredstvom obrazovnih organizacija i potpornih institucija u sustavu zapošljavanja. U suradnji s nadležnim županijskim institucijama potrebno je planirati mogućnosti pristupa svim događanjima na kojima se predstavljaju sustavi potpora unutar Europskog socijalnog fonda, a koje se događaju tijekom godine namijenjene za sektor turizma i ugostiteljstva.

2.4. Gospodarstvo i poljoprivreda

Gospodarstvo na području općine Levanjska Varoš jedno je od najnerazvijenijih u Osječko-baranjskoj županiji sa svega devet gospodarskih organizacija, od toga je samo jedno trgovačko društvo, te četiri obrta i četiri zadruge. Poslovanje ovih gospodarskih organizacija je najvećim djelom iz područja poljoprivredne proizvodnje, proizvodnje proizvoda od drveta, proizvodnje drva za ogrjev, popravka poljoprivredne mehanizacije, te trgovinskih i uslužnih djelatnosti. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u 2017. godini bilo je 86 zaposlenih prema mjestu rada na području Općine Levanjska Varoš, a od toga su 33 žene i 53 zaposlena muškarca. Istovremeno je na području općine u 2017. godini evidentirano 126 nezaposlenih osoba, od toga je 71 ženska osoba i 55 muških osoba.

Prosječni broj korisnika mirovinskog osiguranja (zaposlenih) prema mjestu rada u 2016. i 2017. godini						
Općina	2016.			2017.		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Levanjska Varoš	93	56	37	86	53	33

Tablica 3. Broj korisnika mirovinskog osiguranja prema mjestu rada u Općini Levanjska Varoš u 2016. i 2017. Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje OBŽ

Na području Općine Levanjska Varoš prema prostorno planskoj dokumentaciji ima 4.098 hektara, koji pokrivaju 33,4% općinskih površina, a od toga se obrađuje 3.647 ha. Usporedimo li navedene podatke s podacima iz ARKOD-a u kojemu je registrirano tek 1.275,07 hektara vidljivo je sve veće smanjenje poljoprivredne proizvodnje i veliki broj neiskorištenih poljoprivrednih površina. Proizvodnja se obavlja na usitnjenim parcelama i nije konkurentna u odnosu na poljoprivredno razvijene dijelove županije i prostora Slavonije i Baranje. Prema ARKOD-u na području 2017. godini općine u 2017. godini bilo je ukupno 111 poljoprivrednih gospodarstava.

Prosječni broj nezaposlenih osoba po općinama/gradovima i razini obrazovanja u 2017. godini									
Općina	Ukupno	Muškarci	Žene	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ zanimanja do 3. god. i KV VKV radnici	SŠ 4.god. i gimnazija	Prvi stupanj fakultet stručni studij, više škole	Fakultet, Akademija Magisterij, doktorat
Levanjska Varoš	126	55	71	16	46	42	19	1	2

Tablica 4. Prosječni broj nezaposlenih osoba i razina obrazovanja u Općini Levanjska Varoš u 2017.; Izvor: HZZ OBŽ

Potrebno je kroz poljoprivredni razvoj u okviru razvoja turizma poticati lokalne proizvođače na prelazak u ekološku proizvodnju namijenjenu za potrebe lokalnog tržišta tradicijskih i ekoloških proizvoda. Kroz marketinšku promociju lokalnih turističkih aktivnosti planirati i posjete lokalnim proizvođačima hrane, organizaciji degustacija tradicijskih i ekoloških proizvoda na poljoprivrednim gospodarstvima, organizaciji lokanih događanja s prezentacijom lokalnih proizvoda i stvaranjem njihove prepoznatljivosti za posjetitelje ovog područja.

Prosječna nezaposlenost prema općini stanovanja od 2013. do 2017. godine					
Općina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Levanjska Varoš	160	169	148	140	126

Tablica 5. Prosječna nezaposlenost prema općini stanovanja od 2013.do 2017.;Izvor: HZZ OBŽ

Trajna edukacija lokalnih proizvođača o mogućnostima poljoprivredne proizvodnje na područjima ekološke mreže NATURA 2000 u suradnji s obrazovnim i znanstvenim institucijama važna je za turistički razvoj općine. U suradnji sa strukovnim organizacijama dobro je raditi na prijenosu praktičnih iskustava sa zemljama EU, a koje govore o projektima ruralnog turizma s promocijom prirodne baštine i lokalne proizvodnje i namijeni turističke ponude područja.

Tradicijsko stočarstvo prisutno generacijama na području Levanjske Varoši, posebice proizvodnja goveda i svinja, kao i proizvodnja tradicionalnih proizvoda na bazi mesa i mlijeka mogu stvoriti novu inovativnu i originalnu lepezu lokalnih proizvoda namijenjenih turistima i posjetiteljima ovog kraja.

Udruga pčelara koja djeluje na području općine i ima iskustvo u proizvodnji meda i proizvoda na bazi meda svoje proizvode može ponuditi lokalnom turističkom tržištu i navesti kako su to proizvodi s područja ekološke mreže NATURA 2000. Pčelarima se može prenositi iskustva pčelara iz Slovenije, gdje su lokalni pčelari osmislili program turističke ponude na pčelarskim gospodarstvima u tzv. „api komorama“. U takvim komorama turisti mogu sjediti i udisati ljekoviti zrak iz košnica. Ovakve i slične inovativne inicijative postižu dobre marketinške efekte i privlače brojne turiste. Inicijativom i upornošću postiže se isplativost raznolikih kreativnih proizvoda i usluga za ciljane grupe posjetitelja i turista, a to govori i o važnosti ovakvog pristupa u razvoju lokalnog turizma. U suradnji s Regionalnom razvojnom agencijom Osječko-baranjske županije može se potaknuti razvoj ovakvih projekata. Podizanje razine informiranosti lokalnog stanovništva o razvoju ovakvih projektnih inicijativa potrebno je ugraditi u turističku strategiju. Uz pomoć stručnih vanjskih suradnika, koji će lokalnoj zajednici pomoći u stvaranju novih inovativnih i prepoznatljivih proizvoda s ovog područja, dobro je poticati njihov budući razvoj.

Kroz Program ruralnog razvoja RH mogu se sufinancirati projekti razvoja tradicijskih obrta i proizvoda proizvedenih u kućnoj radinosti, a uz potporu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje mogu se stvoriti i poslovni planovi za razvoj zadružne proizvodnje s ciljem zapošljavanja lokalnog stanovništva, posebice mladih i žena.

2.5.Šumarstvo, lov i ribolov

Šume na području Općine Levanjska Varoš predstavljaju značajno bogatstvo za sadržaje održivog ruralnog turizma. Prema prostorno planskoj dokumentaciji šume se prostiru na 7.453 ha šuma gospodarske namjene i oko 3,91 ha šuma posebne namjene, kao i oko 742 ha šumskog zemljišta osnovne namjene, kojima gospodare Hrvatske šume i privatni šumoposjednici, među kojima su kao najveći Hrvatske šume i Đakovačko-osječka nadbiskupija. Šumama je pokriveno oko 65 % površina općine.

Na području općine ne postoje zaštitne šume, odnosno područja na kojima nije moguće gospodarenje iz razloga zaštite tala ili cijelih ekosustava kako bi ostali u nepromijenjenom obliku sa svrhom zaštite prirode. U cilju kvalitetne zaštite šuma na Dilj gori koje su sastavni dio ekološke mreže NATURA 2000, može se u suradnji s Hrvatskim šumama razmotriti mogućnost procjene pojedinih sastojina koje bi se mogle predložiti za neki od stupnjeva trajne zaštite kao značajna područja šumske vegetacije.

Manji privatni šumoposjednici prisutni su na ovom području, kao i jedan obrt za bavljenje sječom šume. Lokalna braniteljska zadruha bavi se preradom drveta, proizvodnjom različitih proizvoda od drveta, kao i proizvodnjom košnica. Značajna je mogućnost razvoja šumarstva i prerade drveta i ova proizvodnja daje održivost razvoju lokalnog gospodarstva. Na području Dilj Gore i šuma oko jezera Borovik na Krndiji postoji kvalitetna mreža šumarskih cesta i putova koji se mogu koristiti i u svrhu turističkog razvoja, prvenstveno razvoja cikloturizma.

Privatni šumoposjednici mogu se koristiti potporama iz Programa ruralnog razvoja koje su namijenjene ulaganju u razvoj šumskih područja i poboljšanju održivosti šuma, posebice ulaganjima u poboljšanje otpornosti i okolišne vrijednosti šumskih ekosustava. Ova sredstva mogu koristiti privatna i javna društva i šumoposjednici koji gospodare šumama, te udruge civilnog društva i ustanove koje se bave zaštitom prirode. Ovakvim mjerama moguće je vršiti konverziju degradiranih šumskih sastojina i šumskih kultura, ali i ostvariti ulaganja u uspostavu i uređenje poučnih staza, vidikovaca, kao i ostale manje infrastrukture u šumskim ekosustavima.

Za bavljenje lovom na području Općine Levanjska Varoš postoje odlični uvjeti. Lovni turizam ima odlične pogodnosti u ovdašnjim lovištima. Na ovom području najznačajnije je „Zajedničko lovište broj XIV/101 Levanjska Varoš, koje se prostire na 2.119 ha lovnih površina. Uz njega ističu se i tri državna lovišta: Lovište broj XIV/1 Breznica površine 8.660 ha, državno lovište broj XIV/26 Bratiljevic-sjeverni Dilj s površinom od 8.274 ha, te državno lovište broj XIV/18 Milinac površinom od 3.372 ha. Lovištima upravljaju Hrvatske šume i pojedina lovačka društva, te svojim aktivnostima stvaraju kvalitetnu osnovu za razvoj lovnog turizma, uzgoj divljači, očuvanje fonda divljači, ali i zaštiti flore i faune u ovim lovištima. Lovci su isto tako vrsni stručnjaci, koji svojim iskustvom i vještinama mogu doprinijeti boljoj i održivoj zaštiti lokalne prirodne baštine i u suradnji s njima može se vršiti promocija biljnog i životinjskog svijeta ovih područja, kao sastavni dio održivog turizma.

Uz udruge lovaca na prostoru jezera Borovik i okolnim vodotocima i ribnjacima djeluju ribolovne udruge. Na godišnjoj razini ribiči vrše sve aktivnosti važne za očuvanje ribljeg fonda i organizaciju ribolovne sezone ovog područja. Ribolovni turizam može imati

značajno mjesto u ukupnom turističkom razvoju ovog područja. Sportsko-rekreativne aktivnosti kao sastavni dio ribolovne kulture mogu se ponuditi posjetiteljima. Kroz organizaciju edukacija posjetitelja šireg područja jezera Borovik i okolnih vodotoka moguće je upoznavanje vrijednosti biljnog i životinjskog svijeta slatkovodnih tekućica i stajaćica u području ekološke mreže NATURA 2000 ovog kraja. U sklopu zaštite ovdašnje prirodne baštine važno je planirati obilježavanja staništa ugroženih vrsta i sastojina, u suradnji sa županijskom ustanovom za zaštitu prirode.

3. ANALIZA POTENCIJALNIH TRŽIŠTA

Do 2030. godine prema prognozama Svjetske turističke organizacije (UNWTO) broj međunarodnih dolazaka bit će u porastu prosječno 3,3% godišnje i dostići će razinu oko 1,8 milijardi dolazaka godišnje na svjetskoj razini. Sektor turizma stvara godišnje 6% svjetskog izvoza i 9% svjetskog BDP-a, što ga čini najbrže rastućim gospodarskim sektorom. Isto tako, u zemljama u razvoju turizam raste svojim tržišnim udjelima u nacionalnim ekonomijama. Tako je u 2017. godini u Hrvatskoj broj turista dosegao broj od 17,43 milijuna dolazaka, a ostvareno je 86,2 milijuna noćenja. Od toga je dolazaka stranih turista bilo 15,593 milijuna, a oni su ostvarili 80,222 milijuna noćenja. Prema podacima Hrvatske narodne banke u 2017. godini od turizma je ostvareno 9,4929 milijardi eura, što čini 19,6% BDP-a.

Kontinentalne destinacije sve su zanimljivije turistima na razini europskog turističkog tržišta, a kratki odmori izvan glavne sezone postaju sve popularniji. Za razvoj turističkih proizvoda važno je aktivno pratiti ovakve trendove. Konkretno u kontinentalnom turizmu to znači razvijati poljoprivredu visoke dodane vrijednosti, poticati razvoj ekološke poljoprivrede, brendiranja autohtonih poljoprivrednih proizvoda i zaštite autohtonih proizvoda sa zemljopisnim podrijetlom. Ključni faktor uspjeha je dobra prometna povezanost, te osmišljavanje turističkih aktivnosti, itinerera i razvoj destinacijskog menadžmenta. Dostupnost svih turističkih atrakcija koja u segmentu kratkih odmora mora biti raznovrsna, privlačna i potpuna za sve generacije turista. Posebno se treba orijentirati prema novim generacijama i prilagođavati turističke proizvode i usluge njihovim preferencijama. Generacije rođene 1990. i 2000. godine usmjerene su na „online“ komunikaciju, a njihov udio će do 2025. godine narasti na 50% ukupne turističke populacije u svijetu. Do 2030. godine sve više će jačati srednja klasa u potrazi za turističkim destinacijama, a značajna će biti i generacija starije dobi. Važno je obratiti pozornost kako se danas sve više putuje u multigeneracijskim grupama. Turisti su danas izrazito mobilni i informirani i privlače ih brendirane destinacije i brendirani lokalni proizvodi. Destinacijska ponuda tako ima snagu osnovnog vlastitog turističkog brenda koji postaje promotorom turističke regije. U kontinentalnim destinacijama sve se više kao motivacija za dolazak promoviraju brendirana vina i gastronomija. Iz navedenih razloga ova strategija će razmotriti brendiranje turističkih proizvoda na razini Osječko-baranjske županije i regije Slavonije i Baranje kao vidljive kontinentalne turističke destinacije kojoj se valja pridružiti i mikroregija održivog ruralnog turizma Općine Levanjska Varoš sa svojim turističkim proizvodima.

Usporedo s razvojem održivog ruralnog turizma, na području Općine Levanjska Varoš važno je pratiti navedene trendove i redovito provoditi analizu tržišta kako bi se moglo kvalitetno upravljati razvojem turističkih resursa. Područje ove općine sastavni je dio turističkih aktivnosti Osječko-baranjske županije i regije Slavonije i Baranje. Pozicioniranje na

turističkoj karti ove regije ključno je za upravljanje ukupnim turističkim razvojem općine. Uvidom u stanje turizma Osječko-baranjske županije ojačat ćemo percepciju glavnih smjerova turističkog razvoja. Pozicioniranjem mikrodestinacije održivog ruralnog turizma Općine Levanjska Varoš određujemo i buduće aktivnosti turističkog razvoja ovog područja.

Primjeri europskih regija Alto Adige i Štajerska analiziranih u okviru Master plana turizma Osječko-baranjske županije kao dominantne turističke proizvode ističu aktivni odmor, gastronomiju, obiteljski odmor, wellness i zdravlje, te kulturu. U okviru razvoja turističkih atrakcija Osječko-baranjske županije koje su najviše pozicionirane na županijskoj razini za naše strateško planiranje značajne su destinacije Državna ergela Đakovo, Park prirode Kopački rit i Bizovačke toplice.

Potencijali turističkog razvoja u okvirima Osječko-baranjske županije:
- praćenje otvaranje novih tržišta i pojava novih tržišnih segmenata na regionalnoj razini
- praćenje regionalnih trendova važnih za razvoj mikrodestinacije
- izbor i poznavanje turističkih segmenata turista kojima se obraćamo
- pozicioniranje turističke ponude u skladu s regionalnim trendovima uz dobru komunikaciju u kojoj je potrebno istaknuti vrijednost za novac
- približavanje standardima regionalnih brendova i usklađivanje vlastitih lokalnih proizvoda s regionalnim trendovima i ponudom koja će doprinijeti povjerenju gostiju u lokalne proizvode

Tablica 6. Potencijali turističkog razvoja u okvirima Osječko-baranjske županije; Izvor: Master plan turizma OBŽ

Većim svojim dijelom područje Općine Levanjska Varoš pokriveno je šumama. Najviše šumskih područja u sastavu je ekološke mreže Natura 200. Važno je ova područja promatrati unutar nacionalnog koncepta razvoja održivog turizma. Kao što je na nacionalnoj razini Hrvatska označena kao „zeleni dijamant“ Europske unije, na isti način se može pozicionirati područje Općine Levanjska Varoš u okvirima Osječko-baranjske županije i regije Slavonije i Baranje. Kako je Hrvatska pozicionirana na karti „zelenog turizma“ EU, tako je potrebno i Općinu Levanjska Varoš istaknuti u njenim regionalnim okvirima kao „prirodni park Slavonije“ sa svim njenim posebnostima prirodne i kulturne baštine. Gotovo u potpunosti ova minijaturna općina prekrivena je ekološkom mrežom Natura 2000 i kao takva predstavlja posebnost kontinentalnog turizma Slavonije i Baranje. Promatrana iz perspektive sektora turizma nerazvijenost njenih resursa i malobrojnost lokalnog stanovništva čine idealnu osnovu za razvoj održivog ruralnog turizma.

Kako Općina Levanjska Varoš svojim izvornim proračunom nije u mogućnosti osigurati kontinuitet vlastitog turističkog razvoja i samostalno pratiti nacionalne standarde održivog ruralnog turizma za njen turistički razvoj važno je razvijati regionalna partnerstva. Svojim posebnostima prirodne baštine ova općina može se visoko pozicionirati u suradnji sa županijskim institucijama za osiguranje europskih izvora financiranja razvoja svojih turističkih projekata. Planskom promocijom svog turističkog razvojnog programa važno je u svakoj prilici predstavljati se županijskim institucijama koje upravljaju održivim razvojem prirodne i kulturne baštine. Usporedo s regionalnim pozicioniranjem turističkih projekata potrebno je

suradivati i razvijati partnerstva sa susjednim jedinicama lokalne samouprave u svrhu postizanja zajedničkih ciljeva turističkog razvoja. U srednjoročnom razdoblju važno je pokrenuti suradnju u smjeru pripreme zajedničkih projekata razvoja turističke infrastrukture i turističkih atrakcija u suradnji s gradovima Đakovom i Našicama, kao i s općinama Drenje, Trnava i Satnica Đakovačka. Planiranje ovakvih partnerstava dobro je pozicionirati unutar neke od središnjih tema županijskog turističkog razvoja i brendiranja regionalnih turističkih proizvoda.

Za bolje razumijevanje ovakvih vidova turističkog pozicioniranja potrebno je razmotriti ključne pokazatelje turističkog poslovanja na razini Osječko-baranjske županije. Ovakvi uvidi mogu ukazati na važne trendove turističkog pozicioniranja ovog područja i kao takvi doprinijeti planiranje turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš. To više što sama općina nema trenutnih pokazatelja turističkog razvoja promatrano od devedesetih godina prošlog stoljeća. Bazna godina za promatranje turističkog razvoja na razini ove općine je 2018. godina kada su u naseljima Majar i Ovčara s radom počele dvije ruralne kuće za odmor koje imaju ukupno 16 kreveta. Nedostatak podataka evidentan je i za područje jezera Borovik i šuma na Dilj Gori za koje ne postoji praćenje i izvještavanje o broju posjetitelja tijekom godine. Sekundarnim izvorima, kao što su lokalni mediji i internet portali ukazuju kako na raznim događanjima na području jezera Borovik kroz godinu sudjeluje i do nekoliko tisuća godišnjih posjetitelja. O navedenim aktivnostima detaljnije podatke vode lokalne udruge iz područja lova i ribolova.

ZAKLJUČAK ANALIZE TRŽIŠTA

Općina Levanjska Varoš svojom turističkom strategijom nastoji se pozicionirati na karti turističke ponude Osječko-baranjske županije, a time i turističke ponude Slavonije i Baranje. Turistička resursna osnova pri tome je usmjerena na razvoj lokalne prirodne i kulturne baštine kao realno najjačeg turističkog resursa područja. Prošla iskustva općinskog turističkog razvoja u lokalnim toplicama u Breznici Đakovačkoj, koja je do devedesetih godina prošlog stoljeća privlačile turiste u ovaj kraj, samo potvrđuje zaključke ove analize. Imajući u vidu glavna usmjerenja regionalnog turističkog razvoja Slavonije i Baranje važno nam je istaknuti one najvažnije pravce turističkog razvoja općine koje smo saželi u obliku ovih analitičkih zaključaka:

1. Turizam i dalje raste na svim razinama. Ekonomski učinci turizma su u stalnom porastu. Konačno, globalni trendovi ukazuju na činjenicu kako u današnjem turističkom razvoju (osobito u Europi) nije problem potražnje i tržišnog potencijala, već interne konkurentne sposobnosti za razvijanjem konkurentnih turističkih proizvoda,

2. svjetskim turističkim tržištem od 2025.godine zavladat će generacija „Y“ i „Z“, što će uzrokovati nove trendove prezentacije i komercijalizacije turističkih proizvoda uz „online“ komunikaciju i određivanje vrijednosti za novac,

3. na području OBŽ organizacija kratkih odmora i tura najvažnije su za budući turistički razvoj, a Đakovština predstavlja prepoznatljivu turističku iskustvenu cjelinu unutar ukupne turističke ponude županije,

4. kao dominantni faktor uspjeha ističe se brendiranje agrokulture kao modela integracije poljoprivrede i turizma,

5. središnje pravilo uspjeha je na ugodan, zabavan i originalan način zadovoljiti sve elemente turističkog lanca vrijednosti; a proizvod kulture, odnosno prezentacije kulturnih sadržaja važno je unaprijediti primjenom suvremenih tehnologija,

6. poljoprivrednu proizvodnju usmjerenu na visoko kvalitetno vino i druge proizvode visoke dodane vrijednosti bez kojeg neće biti moguće ozbiljno turistički konkurirati,

7. istovremeno razvijati elemente robne marke, sustav oznaka kvalitete i mehanizme zaštite svih proizvoda za koje je to moguće.

Tablica 7. Zaključak analize tržišta; Izvor: MPT OBŽ

3.1. Turistički resursi i atrakcije

Turistički resursi predstavljaju ona prirodna i društvena dobra koja možemo turistički valorizirati i koristiti, a uz njih to su i sve pojave i događanja koje za posjetitelje određenog područja imaju visoku razinu privlačnosti i atraktivnosti. Kako smo neke od ovih resursa kao što su prostor i klima prikazali u prethodnim poglavljima ovdje ćemo se orijentirati na one turističke resurse do kojih smo došli tijekom analize razvojnih planskih dokumenata, mapiranja područja i rasprava s lokalnim dionicima na radionicama i pri terenskim obilascima. Kako se svaka turistička destinacija može graditi na vlastitoj turističkoj atrakcijskoj osnovi kao uvjet za optimiziranje turističkih proizvoda, tako smo i mi pristupili valorizaciji ovdašnjih najznačajnijih turističkih resursa.

Činjenica o rasprostranjenosti šumskog područja s oko sedamdeset posto ukupnog prostora Općine Levanjska Varoš govori o važnosti i značaju šuma za ovdašnji društveni i gospodarski razvoj. Obzirom su srednjovjekovna naselja na ovom prostoru građena unutar stoljetnih šumskih sastojina značajan je i utjecaj prirodnih obilježja na društveno i kulturno razvijanje lokalnih zajednica. Tako je i danas šumska djelatnost značajan gospodarski razvojni potencijal, a dobrim dijelom predstavlja i aktivnosti lokalnih poljoprivrednih gospodarstava u prikupljanju ogrjevnog drveta za potrebe kućanstava i uporabu drveta za stvaranje različitih upotrebnih predmeta.

Područje ekološke mreže NATURA 2000 na značajnim površinama na razini općine dodatno potvrđuje važnost voda, biljnog i životinjskog svijeta u turističkoj valorizaciji područja. U procesu daljnje valorizacije i osnovne funkcionalne klasifikacije turističkih atrakcija, sukladno temeljnim stručnim radovima iz ovog područja u Hrvatskoj i prema njihovoj podjeli na četrnaest funkcionalnih grupa, stvorili smo središnje sastavnice lokalnih turističkih resursa.

Uz zaštićenu prirodnu baštinu na području općine prisutna je i određena kulturno-povijesna baština, a pojedine kulturne i vjerske ustanove iz sastava Đakovačko-osječke nadbiskupije, kao što je Centar za duhovne obnove „Božansko milosrđe“ u naselju Ovčara i Karmel sv. Josipa u Breznici Đakovačkoj predstavljaju značajne lokalne atrakcije koje u sebi nose i vrijedan regionalni sadržaj koje mogu postati vrijednim sadržajem razvoja kulturnog i vjerskog turizma Slavonije i Baranje.

Mogućnost razvoja lječilišta u Breznici Đakovačkoj, te izgradnje športsko-rekreacijskih građevina i terena na prostoru Dilj gore i jezera Borovik značajni su turistički potencijal. Brojne šumske ceste i putovi na obroncima Krndije i Dilj gore koji se mogu integrirati u mrežu biciklističkih i trekning staza ovog područja kao sastavni dio ovdašnje bogate turističke razvojne osnove.

DOGAĐANJA/MANIFESTACIJE OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE				
DANI VINA I TURIZMA	DANI PRVOG HRVATSKOG PIVA	ĐAKOVAČKI VEZOVI	URBAN FEST OSIJEKI	TOUR OF CROATIA
DANI SLAVONSKE ŠUME	SMOTRA FOLKLORA „MIHOLJAČKO SIJELO“	PANNONIAN CHALLENGE	SLAMA FEST	OSJEČKO LJETO KULTURE

Tablica 8. Događanja i manifestacije u Osječko-baranjskoj županiji (Izvor: Master plan turizma OBŽ)

U valorizaciji turističkih atrakcija donosimo turističkog pregled regionalnih atrakcija i županijskih manifestacije važne za ovdašnji turistički razvoj. U tablici županijskih događanja i manifestacija su pozicionirana i dva županijska turistička događanja s kojima je dobro stvoriti sinergijske turističke učinke s turističkim sadržajima Općine Levanjska Varoš. To su manifestacije: Đakovački vezovi u Đakovu i Dani slavonske šume u Našicama. Rangiranje događanja/manifestacija na razini Osječko-baranjske županije vršeno je pri izradi Master plana turizma OBŽ od strane renomirane konzultantske kuće Horwath HTL Hrvatska. Ovdje su istraženi svi aspekti dugoročnog turističkog razvoja županije uz procjenu interesa javnog i privatnog sektora. Ova objektivna projekcija turističkog razvoja Osječko-baranjske županije dala je procjenu prošlih ostvarenja i sadašnjeg stanja u turizmu na županijskoj razini. Zato su savjeti i ocjene ovakvog karaktera u razdoblju važenja županijskog Master plana turizma OBŽ relevantni i za lokalne strategije turističkog razvoja i potrebno je uvijek kada je to u suglasju s lokalnim razvojem uvažavati preporuke iz glavnog županijskog dokumenta za razvoj sektora turizma.

Ovdje donosimo i pregled glavnih turističkih atributa Osječko-baranjske županije važnih i korisnih u programiranju strateških ciljeva i prioriteta turističkog razvoja na području Općine Levanjska Varoš.

ATRIBUTI OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE		
Osijek	Kopački rit	Đakovo i Državna ergela
Drava i Dunav	Gastronomija	Kultura obilja
Ravnice	Seoska domaćinstva	Vina i vinski podrumi

Tablica 9.Atributi Osječko-baranjske županije(Izvor MPT OBŽ)

3.2.Prirodna baština

Prirodna baština prostire se na oko 70 posto površine Općine Levanjska Varoš bogate šumama koje se prostiru obroncima Krndije i Dilj gore. Od toga je na području Općine Levanjska Varoš značajan dio u okvirima ekološke mreže NATURA 2000. Ovdje se nalaze 3 područja ekološke mreže NATURA 2000, a to su: Šume na Dilj gori (HR20000623), Londža, Glogovica i Breznica (HR2001328) i Područje oko jezera Borovik (HR2001354). Detaljan opis ekološke mreže na području Općine Levanjska Varoš može se vidjeti u Strateškoj studiji o utjecaju na okoliš Master plana turizma Osječko-baranjske županije. Nadležnost za sva postupanja u okvirima upravljanja ekološkom mrežom NATURA 2000 na području ove općine ima Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Osječko-baranjske županije.

Sa svrhom doprinosa općim ciljevima održivog razvoja uspostavljena je ekološka mreža NATURA 2000. Prvenstveno je riječ o poticanju bioraznolikosti uz uvažavanje znanstvenih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i regionalnih potreba. Valja istaknuti kako pri

tome nisu isključene gotovo sve ljudske aktivnosti na područjima NATURA 2000. Na pojedinim lokacijama i u određenim situacijama moguće je i zahtijevanje održavanja ili poticanja ljudskih aktivnosti. Zemlje članice ekološke mreže NATURA 2000 tijekom pripreme planova upravljanja ovim područjima procjenjuju sve aktivnosti radi sprečavanja degradiranja staništa ili otklanjanja opasnosti za vrste biljaka i životinja, a koje su i utjecale na formiranje ekološke mreže NATURA 2000.

Odgovornost upravljanja područjima NATURA 2000 delegirana je određenim državnim tijelima osnovom EU direktivi i Zakona o zaštiti prirode RH. Ova državna tijela odgovorna su osiguravati upravljanje ovim zaštićenim područjima. Brigu o provedbi direktiva i zakonskih propisa o područjima ekološke mreže NATURA 2000 na području Osječko-baranjske županije vodi Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Osječko-baranjske županije sa sjedištem u Osijeku. Postupak financiranja razvoja, očuvanja, zaštite i upravljanja NATURA 2000 područjima provode zemlje članice uz potporu EU fonda pod nazivom Life-NATURA za potrebe nužnih poslova. Iz ovih izvora mogu se financirati i inovativni projekti zaštite i očuvanja prirode. Za očuvanje okoliša i poljoprivrede mogu se koristiti i potpore strukturnih fondova EU.

Identifikacijski broj i naziv područja	Površina u ha + udio u obuhvatu PP	Značajke područja ekološke mreže
HR2000623 Šume na Dilj gori	15014,3 (10 % u obuhvatu PP)	Dilj je najniži dio gorja koje okružuje Požešku kotlinu s jugoistoka, a pruža se u smjeru istok-zapad. Glavna značajka je velika raznolikost biljnih i životinjskih vrsta, koju podržavaju panonsko-balkanske šume kitnjaka i sladuna (91M0, as. Quercetum frainetto-cerris, NKS E.3.3.1.; as. Lathyro-Quercetum petraeae, NKS: E.3.4.1.), panonske šume s Quercus pubescens (91H0, as. Orno-Quercetum pubescentis, NKS E.3.4.7.) i ilirske hrastovo-grabove šume (Erythronio-Carpinion) (91L0, as. Festuco drymeiae-Carpinetum, NKS E.3.1.6.; as. Epimedio-Carpinetum betuli, NKS E.3.1.5.). Područje je značajno za očuvanje ciljnih vrsta: leptira Euplagia quadripunctaria i populacije vretenca gorskog potočara (Cordulegaster heros). Razlozi ugroženosti: neodrživo gospodarenje šumama, planiranje prometne infrastrukture i koridora, uznemiravanje i oštećivanje staništa od strane čovjeka, kisele kiše.
HR2001328 Lonča; Glogovica i Breznica	121,6 (33 % u obuhvatu PP)	Područjem su obuhvaćena tri vodotoka na području Diljgore i Krndije, važna za očuvanje obične lisanke (Unio crassus). Područje je također značajno za očuvanje vidre (procjena 9 jedinki) i prisutne makrofitske vegetacije Ranunculion fluitantis i Callitriche-Batrachion (3260)(na površini od 8 ha). Razlozi ugroženosti: intenzifikacija poljoprivredne proizvodnje, korištenje biocida, hormona i kemikalija u poljoprivrednoj proizvodnji, odlaganje otpada, urbanizacija i industrijalizacija, rekreacijski ribolov, rekreativne i sportske aktivnosti, onečišćenje površinskih voda, uklanjanje vodene i obalne vegetacije u drenažne svrhe, narušavanje ili gubitak specifičnih svojstava ekosustava.
HR2001354 Područje oko jezera Borovik	7228,6 (100 % u obuhvatu PP)	Jezero Borovik smješteno je zapadno od Đakova. Područje obuhvaća umjetno stvoreno jezero Borovik (površine 160 ha) s ilirskim hrastovo-grabovim (Erythronio-Carpinion) šumama koje ga okružuju. Područje je značajno za očuvanje hrastovo-grabovih šuma (na površini do 6052 ha) (91L0, as. Festuco drymeiaeCarpinetum, NKS E.3.1.6.; as. Epimedio-Carpinetum betuli, NKS E.3.1.5.). Smatra se da podržava značajnu populaciju vrste Bombina variegata. Razlozi ugroženosti: neodrživo gospodarenje šumama, onečišćenje, strane invazivne vrste, hidrauličke promjene uzrokovane čovjekom.

Tablica 10. Prikaz područja ekološke mreže NATURA 2000 na području Općine Levanjska Varoš prema Studiji utjecaja na okoliš Master plana turizma OBŽ; (Izvor HAOP,2016)

Jezero Borovik smješteno je na području općina Drenje i Levanjska Varoš. Ime je dobilo po napuštenom naselju Borovik na mjestu kojega je izgrađena akumulacija na rijeci Vuki. Gradnja jezera započela je o 100-toj obljetnici „Društva za regulaciju rijeke Vuke“. Inicijatorom i osnivačem ovog društva bio je biskup Strossmayer. Tijekom 19. stoljeća rijeka

Vuka plavila je veliko područje ovog dijela Slavonije. Jezero Borovik ima površinu od 2,93 km². Prosječna širina jezera je oko 200 metara, uz najveću dužinu od 4,5 kilometara i najveću širinu od 380 metara s dubinom jezera oko 15 metara. Jezero ima namjenu obrane od poplava uz plansko navodnjavanje i mogućnost korištenja 2 milijuna litara vode godišnje. Jezero Borovik ima zapreminu 7,95 milijuna m³ vode.

Gospodarsku osnovu upravljanja ovim jezerom provode Hrvatske vode, a Općina Levanjska Varoš pokrenula je aktivnosti na uređenju dijela jezera koje se nalazi na njenom području u cilju izgradnje športsko-rekreativne zone i posjetiteljske zone u pojedinim dijelovima jezera s poučnim stazama i šetnicama uz mogućnost gradnje i uređenja ribarske kuće. Viziju turističkog razvoja jezera Borovik općinska uprava počela je pretvarati u stvarnost, a u osmišljavanje projekta su uključeni Osječko-baranjska županija i Javna ustanova Agencije za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima OBŽ. Ova inicijativa ima za cilj razvoja šireg područja jezera Borovik pripremom regionalnog projekta integriranog turističkog razvoja. Osječko-baranjska županija i nadležne županijske javne ustanove za upravljanje prirodnom baštinom u suradnji s općinom potaknut će i lokalnu zajednicu na razvijanje turističkih sadržaja, a posebice ribolovne i športske udruge koje već niz godina na jezeru održavaju različite manifestacije za sada još uvijek ograničenog intenziteta i u organizaciji samih udruga. U okviru strategije turističkog razvoja potrebno je napraviti kalendar događanja i manifestacija na području jezera Borovik i šuma na Dilj gori, te istaknuti manifestacije s naglaskom na promociju područja ekološke mreže NATURA 2000 i manifestacije koje promoviraju kulturnu baštinu područja i proizvodnju tradicijskih proizvoda ovog kraja.

U okviru šuma na Dilj gori prostiru se panonsko-balkanske šume kitnjaka i sladuna, panonske šume i ilirske hrastovo-grabove šume bogate raznolikim biljnim i životinjskim vrstama. Ekološkom mrežom NATURA 2000 planirana je ciljana zaštita ovog područja u svrhu očuvanja i zaštite ovog šumovitog područja. Ovom strategijom razvoja turizma općine predviđena je korekcija Akcijskog plana održivog turizma Općine Levanjska Varoš, kako bi isti postao provedbeni dokument u okvirima ove strategije. Tijekom provedbe akcijskog plana održivog turizma potrebno je provesti osnovnu analizu šuma na Dilj gori uz planiranje inovativnih turističkih sadržaja s obilježjima područja ekološke mreže. U ovim aktivnostima predviđena je suradnja sa stručnjacima Hrvatskih šuma i JU Agencije za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Osječko-baranjske županije. Osnovni cilj je informirati prvenstveno lokalno stanovništvo, a onda i posjetitelje ovog područja o ciljevima programa NATURA 2000, kao i o mogućnostima bavljenja turizmom i poljoprivredom u područjima ekološke mreže Natura 2000 za lokalna obiteljska gospodarstva.

Kroz ovakav pristup moguće je planirati razvoj turističkih proizvoda dodane vrijednosti sukladno smjernicama za brendiranje turističkih proizvoda održivog ruralnog turizma, a promocija područja ekološke mreže NATURA 2000 može pojačati interes i vidljivost lokalnih proizvoda.

3.3. Kulturna baština

Potencijali za razvoj kulturnog turizma na razini Slavonije i Baranje postoji, premda nije značajnije iskorišten za potrebe stvaranja specijaliziranih turističkih proizvoda i atrakcija. Manifestacija Đakovački vezovi samo djelomično iskorištava ovaj potencijal, tako da

potencijal za razvoj novih turističkih proizvoda i atrakcija nije ni ovdje došao do stupnja pune razvijenosti ili zasićenja. Ovdje nam je namjera ukazati na potencijal za razvoj kulturnog turizma obzirom je činjenica kako je Hrvatska sa svojim regijama prepoznata po svojoj zaštićenoj materijalnoj i nematerijalnoj baštini. Kulturna dobra pod zaštitom UNESCO-a svrstavaju Hrvatsku među vodeće europske destinacije. Na širem području Grada Đakova u Gorjanima postoji ovakav turistički potencijal pod zaštitom UNESCO-a. Godišnji proljetni ophod kraljice-Slavonske kraljice-Ljelje prepoznat je kao nematerijalna svjetska baština i 2009. godine upisan je na UNESCO-ov popis nematerijalne svjetske baštine.

Gorjanske „Ljelje“ neizostavni su događaj i atrakcija na Đakovačkim vezovima. Premda na samom području Općine Levanjska Varoš nema značajnije zaštićene kulturne baštine, postoje sadržaji koji se mogu uklopiti u proizvode kulturnog turizma kao što su turizam baštine, turizam događanja, kreativni turizam i vjerski turizam. Zato je važno biti dobro pozicioniran na karti kulturnog turizma Osječko-baranjske županije, a time i na turističkoj karti Slavonije i Baranje. Suradnja i partnerstva na svim razinama su uvijek dobrodošli, a može se krenuti s osnovne razine lokalnih kulturno umjetničkih društava i postaviti ciljeve promocije Općine Levanjska Varoš na razini vidljivosti unutar manifestacije Đakovačkih vezova. Obzirom je kulturni turizam jedan od najperspektivnijih hrvatskih turističkih proizvoda s tendencijom rasta i razvoja u tome smjeru, valja postaviti i sadržaje kulturnog turizma unutar ove razvojne strategije. Za sada Hrvatskom prolazi devet kulturnih ruta, a s ciljem još jačeg pozicioniranja Hrvatske na europskoj razini kao zemlje kulturnog turizma ima mjesta novim inovativnim sadržajima za razvoj kulturnih ruta.

Ovdje navodimo one sadržaje kulturne baštine koji su tijekom procesa turističkom vrednovanju označeni kao kulturna baština na području Općine Levanjska Varoš. Razmatrani su svi potencijali lokalne tradicije, običaja, odijevanja i umjetničkih djela, kao i oblici naučenog ponašanja lokalne zajednice kroz protekla vremenska razdoblja, a koji se kao takvi u smislu vrijednosti, vjerovanja, ponašanja i simbola prepoznaju kao kulturna baština ovog kraja. Sukladno posebnom zakonu na području općine Levanjska Varoš zaštićena su sljedeća kulturna dobra: Antičko naselje "Groblje", u kategoriji antičkog nalazište smješteno u Levanjskoj Varoši; Srednjovjekovno naselje "Gradina", kategorije srednjovjekovnog nalazišta, smješteno u Levanjskoj Varoši i Antičko naselje "Šumarija", u kategoriji antičkog nalazišta, smješteno u Levanjskoj Varoši. Ministarstva kulture RH u svom registru kulturne baštine vode dva ovdašnja lokaliteta. Tako su crkva sv. Antuna Padovanskog u Levanjskoj Varoši i arheološko nalazište stari Grad Nevna upisani u registar hrvatske kulturne baštine pri ovom ministarstvu.

Način života na obroncima ovog dijela Dilj gore specifičan za lokalno stanovništvo ovog područja, tvori važna obilježja ovdašnjeg društvenog života. Običaje i vrednote ovdašnjih ljudi možemo pratiti u gotovo svim naseljima općine. Života ljudi kroz povijest ovoga kraja predstavlja zanimljive sadržaje za posjetitelje. Graditeljstvo od drveta s opekama od prijesne cigle proizvedene od lokalne ilovače i zobene pljeve, kao i žbuka od ilovače i pljeve osnova je ovdašnjeg graditeljstva skroz do razdoblja srednjega vijeka. Zapise iz lokalnih muzeja i arhiva moguće je vratiti u obliku kulturnih proizvoda na zadovoljstvo posjetitelja. Zato je važno pokrenuti aktivnosti na valorizaciji kulturne baštine i evidentirati preostale vrijedne primjerke seoskog graditeljstva i načina života stanovnika Dilj gore kako bi ih se u suradnji sa stručnim institucijama ponudilo u okvirima ovdašnjih turističkih atrakcija.

Uz graditeljsku baštinu poželjno je istražiti i proizvodnu baštinu seoskih gospodarstava s različitim predmetima za domaćinstvo, stolarskim proizvodima, proizvodnji namještaja, uzgoju lana i konoplje. Proizvodnja tkanina i odjeće, pokrivala za krevete, ćilima i drugih uporabnih predmeta za domaćinstva ima svoje zanimljive i originalne lokalne priče. Iz ovakvih priča i predaje o baštini lokalnog stanovništva tijekom povijesti ovdašnjeg kraja moguće je kvalitetno predstaviti nekadašnje načine života. Lokalna baština može postati novi i prepoznatljiv proizvod zanimljiv turistima. Proizvodnje tradicijskih proizvoda u malim serijama s izvornim sirovinama i originalnom kvalitetom predstavljaju izuzetno zanimljive i tražene proizvode i suvenire. Takvi su proizvodi posebno traženi od ekoturista i turista koji posjećuju kulturne rute, jer ovi turisti prednost daju lokalnim proizvodima koje izrađuje lokalno stanovništvo i gdje postoji izvorna priča i događaj stvaranja proizvoda. Lokalni tradicijski proizvodi poticani su kroz Program ruralnog razvoja RH, potpore za razvoj zadružnog poduzetništva i zapošljavanje nezaposlenih osoba.

Smještaja i boravka u turističkim objektima izgrađenim na osnovu revalorizacije lokalne tradicijske baštine u okvirima razvoja lokalnih agroturizama potrebno je poticati u lokalnim naseljima. Moguća je i ponuda smještaja i boravka u tipiziranim kućama iz pojedinih povijesnih razdoblja ovog dijela Slavonije. Valja poticati očuvanje lokalne tradicijske baštine, seoske kuće, ambare i mlinove. Kod planiranja ovakvih sadržaja potrebno je ostvariti suradnju s nadležnim konzervatorskim ustanovama, konzervatorima, etnologima, arheologima na razini Osječko-baranjske županije, kao i gradova Našice i Đakovo. Suradnja sa specijaliziranim strukovnim udrugama za očuvanje tradicijske kulture i vrijednosti slavonskog sela je moguća i poželjna. U razvoj ovakvih projekata mogu se uključiti i lokalna kulturno umjetnička društava s njihovim iskustvima u očuvanju tradicijske baštine.

Važno je isticati i provoditi valorizaciju lokalnih krajobraza. Isticati posebnosti Dilj gore s bregovitim šumskih reljefom prošaranim vodotocima i pitomim padinama. Važno je omogućiti posjetiteljima laku i jednostavnu dostupnost ovim lokalitetima. To je moguće postići posebnom turističkom ponudom uz promociju posjete ovakvim mjestima uz naznaku kako je riječ o mjestima unutar područja ekološke mreže Natura 2000. Promišljenim osmišljavanjem prezentacije prirodne i kulturne baštine područja može se u kratkom vremenu potaknuti značajan interes posjetitelja za obilazak ovih područja uz mogućnost organiziranih jednodnevnih obilazaka lokalnih naselja uz originalnu priču koja može postati komparativnom prednošću u odnosu na druga županijska područja.

Naziv kulturnog dobra	Opis dobra	Turistički potencijal
<p>Levanjska Varoš, Arheološko nalazište stari grad Nevna Oznaka dobra: Z-6887, Konzervatorski odjel u Osijeku, nadležno konzervatorsko tijelo na županijskoj/regionalnoj razini</p>	<p>U povijesnim vrelima utvrda Nevna spominje se kao Castrum Niuna 1395. godine, zatim kao Turri de Newna, Castrum Newna, Castrum Nenna, Castrum Nywna, a od godine 1483. do 1486. kao Castrum Newnavara. Nalazi se na južno od sela Levanjska Varoš, oko 170 m južno od ceste prema istoku u pravcu sela Majar na</p>	<p>- regionalni</p>

	istočnom izlazu iz sela te oko 300 metara južno od crkve. Smještena je u dolini pokraj korita potoka Breznice. Na navedenoj lokaciji toponima Gradina sačuvani su i vidljivi ostaci kružne nizinske utvrde tipa Wasserburg, okružene dvostrukim kružnim opkopima i nasipima.	
Levanjska Varoš, Crkva sv. Antuna Padovanskog Oznaka dobra: Z-1651, Konzervatorski odjel u Osijeku, nadležno konzervatorsko tijelo na županijskoj/regionalnoj razini	Jednobrodna građevina s polukružnim svetištem, zvonikom uklopljenim u glavno pročelje te sakristijom uz sjevernu stranu svetišta izgrađena je 1783. g. na uzvišenju na početku naselja. Odlikuju je skromne barokne stilske karakteristike.	- lokalni

Tablica 11. Popis kulturnih dobara Općine Levanjska Varoš. (Izvor: Ministarstvo kulture RH)

Smještaja i boravka u turističkim objektima izgrađenim na osnovu revalorizacije lokalne tradicijske baštine u okvirima razvoja lokalnih agroturizama potrebno je poticati u lokalnim naseljima. Moguća je i ponuda smještaja i boravka u tipiziranim kućama iz pojedinih povijesnih razdoblja ovog dijela Slavonije. Valja poticati očuvanje lokalne tradicijske baštine, seoske kuće, ambare i mlinove. Kod planiranja ovakvih sadržaja potrebno je ostvariti suradnju s nadležnim konzervatorskim ustanovama, konzervatorima, etnologima, arheologima na razini Osječko-baranjske županije, kao i gradova Našice i Đakovo. Suradnja sa specijaliziranim strukovnim udrugama za očuvanje tradicijske kulture i vrijednosti slavonskog sela je moguća i poželjna. U razvoj ovakvih projekata mogu se uključiti i lokalna kulturno umjetnička društava s njihovim iskustvima u očuvanju tradicijske baštine.

Važno je isticati i provoditi valorizaciju lokalnih krajobraza. Isticati posebnosti Dilj gore s bregovitim šumskih reljefom prošaranim vodotocima i pitomim padinama. Bitno je omogućiti posjetiteljima laku i jednostavnu dostupnost ovim lokalitetima. To je moguće postići posebnom turističkom ponudom uz promociju posjete ovakvim mjestima uz naznaku kako je riječ o mjestima unutar područja ekološke mreže Natura 2000. Promišljenim osmišljavanjem prezentacije prirodne i kulturne baštine područja može se u kratkom vremenu potaknuti značajan interes posjetitelja za obilazak ovih područja uz mogućnost organiziranih jednodnevnih obilazaka lokalnih naselja uz originalnu priču koja može postati komparativnom prednošću u odnosu na druga županijska područja.

3.4. Turistička kretanja

Pokazatelji o broju turista i ostvarenim noćenjima na razini regije Slavonije i Baranje najbolje će nas uvesti u stanje turizma ovog područja. Od 2018. godine može se pratiti ove pokazatelje i na razini Općine Levanjska Varoš. Prvi turistički rezultati 2018. godine zabilježeni su u naselju Majar. Ovi su podaci prema izvješću informacijskog sustava e-Visitor ostvarenim na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu koje u svom sastavu ima registriranu ruralnu kuću za odmor i izletišta. U naselju Ovčara otvorena je još jedna ruralna kuća za odmor u okviru obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva sa

sedam kreveta. Ukupno u dvije ruralne kuće za odmor raspoloživo je šesnaest postelja na području Općine Levanjska Varoš i jedno turističko izletišta kapaciteta do 80 gostiju.

TURISTIČKA KRETANJA 2018. OPĆINA LEVANJSKA VAROŠ

DOLASCI			NOĆENJA		
DOMAĆI	STRANI	UKUPNO	DOMAĆI	STRANI	UKUPNO
49	5	54	130	22	152

Tablica 12. Turistička kretanja 2018. Općina Levanjska Varoš; Izvor: ŽTZ OBŽ

PREGLED DOLAZAKA I NOĆENJA GOSTIJU PO MJESECIMA NA PODRUČJU OPĆINE LEVANJSKA VAROŠ U 2018. GODINI

MJESEC	DOLASCI	NOĆENJA
Siječanj	5	40
Veljača	0	0
Ožujak	3	3
Travanj	0	0
Svibanj	3	3
Lipanj	0	0
Srpanj	4	4
Kolovoz	25	61
Rujan	9	18
Listopad	5	23
Studen	0	0
Prosinac	0	0
UKUPNO	54	152

Tablica 13. Noćenja gostiju po mjesecima na području Općine Levanjska Varoš; Izvor: ŽTZ OBŽU 2018. godini možemo pratiti i kretanje po mjesecima dolaska i noćenja gostiju na ovom području. Ovi bazni podaci za područje Općine Levanjska Varoš bit će zanimljivi za praćenje u narednim godinama, a ujedno su i poticaj lokalnim obiteljskim gospodarstvima u kojem

smjeru planirati budući razvoj i ostvariti dodatne prihode i zaposlenost članova obiteljskih gospodarstava.

U analizi turističkih kretanja važni su podaci o ostvarenim dolascima i noćenjima u Osječko-baranjskoj županiji, kao i na području Slavonije i Baranje. Iz navedenih statističkih podataka vidimo kako je na razini Slavonije i Baranje u 2017. godini bilo 6.777 postelja, a od toga 2.511 postelja u Osječko-baranjskoj županiji, što je 37,05 % ukupnih smještajnih kapaciteta ove regije. Istovremeno na razini Osječko-baranjske županije to je bio pad za 150 postelja ili 2.21% manje postelja u odnosu na prethodnu 2016. godinu. Razlog tomu bio je značajan pad broja postelja u hotelskom smještaju koji je iznosio 234 postelje manje nego u

2016.godini. Istovremeno je u ostalim oblicima smještaja broj postelja u odnosu na 2016. godinu porastao za 84 postelje ili 1,24% na području Osječko-baranjske županije. U svim ostalim slavonsko-baranjskim županijama prisutan je porast broja postelja u promatranom razdoblju.

Smještajni kapacitet po županijama Slavonije i Baranje						
ŽUPANIJA	BROJ POSTELJA		INDEKS 17./16.	BROJ POSTELJA U HOTELIMA		INDEKS 17./16.
	2016.	2017.		2016.	2017.	
Osječko-baranjska	2.661	2.511	94,36	1.185	951	80,30
Vukovarsko-srijemska	1.463	1.872	127,96	486	698	143,60
Brodsko-posavska	995	1.093	109,85	339	299	88,20
Virovitičko-podravska	609	705	115,76	141	141	100,00
Požeško-slavonska	479	596	124,43	0	0	0
UKUPNO:	6.207	6.777	109,18	2.151	2.089	97,11

Tablica 14. Smještajni kapaciteti po županijama Slavonije i Baranje; Izvor: ŽTZ OBŽ

U 2017. godini 237.000 turista posjetilo je Slavoniju i Baranju, a od toga 92.000 ih je boravilo na području Osječko-baranjske županije, koja je bila vodeća u ovoj regiji po broju dolaska turista, kao i po broju ostvarenih noćenja. U 2017. godini ostvareno je u Slavoniji i Baranji 431.000 noćenja, od toga 178.000 na području Osječko-baranjske županije.

Turisti su na području ove županije boravili prosječno 2,5 dana, prema pokazateljima iz 2015. godine, navodi se u Master planu turizma županije. Prema ovom izvoru na području Grada Đakova u istom razdoblju prosječan boravak trajao je 4 dana. Valja napomenuti kako još uvijek ne postoje ujednačeni i točni podaci o stanju i kretanju broja turista na razini ove županije. Za nas je važno uočiti trendove turističkog razvoja koji imaju obilježje jednodnevnog boravka ili boravka u trajanju od 2-3 dana u turističkom razgledanju i konzumaciji lokalnih turističkih proizvoda od strane turista. U promatranom razdoblju od 2008.-2015. godine prisutan je porast broja noćenja stranih gostiju, a u 2015. godini prosječna zauzetost smještajnih kapaciteta na razini županije iznosila je 12,8%. Pansioni, lovački domovi i seljačka domaćinstva imali su najbolju zauzetost. Sezonalnost noćenja ne podudara se s destinacijama na Jadranu, a najviši intenzitet posjećenosti je u razdoblju od svibnja do rujna mjeseca. Tada se ostvaruje 47,6 % noćenja na razini županije, prema analizi iz 2015. godine. U razdoblju od prosinca do ožujka, tijekom zime, broj posjeta i noćenja je najmanji.

DOLASCI TURISTA U SLAVONIJU I BARANJU PO ŽUPANIJAMA					
ŽUPANIJA	DOLASCI TURISTA U (000)		INDEKS 17./16.	STRUKTURA U (%) RH	
	2016.	2017.		2016.	2017.

Osječko-baranjska	89	92	103,4	0,6	0,5
Vukovarsko-srijemska	69	89	129,0	0,4	0,5
Brodsko-posavska	26	29	111,5	0,2	0,2
Virovitičko-podravska	12	14	116,7	0,1	0,1
Požeško-Slavonska	11	13	118,2	0,1	0,1
UKUPNO:	207.000	237.000	114,5	1,4	1,4

Tablica 15. Dolasci turista u Slavoniju i Baranju po županijama; Izvor: Hrvatska turistička zajednica

U info brošuri Informacije o stanju i razvoju turizma na području Osječko-baranjske županije i radu turističke zajednice županije iz 2018. godine među brojnim pokazateljima stanja turističkog razvoja i rezultata turizma na području ove županije možemo pratiti i broj dolazaka i noćenja. Ovdje donosimo pregled dolazaka i noćenja turista za one gradove i naselja koji mogu biti interesantni u planiranju turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš.

JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE gradovi/općine	Dolasci turista u 2018.	NOĆENJA U 2018. GODINI
Osijek	52.791	99.910
Đakovo	8.814	18.443
Našice	4.705	9.351
Draž	182	835
Erdut	302	1.204
Kneževi Vinogradi	2.884	8.312
Levanjska Varoš	54	152

Tablica 16. Dolasci turista i noćenja po gradovima i općinama OBŽ; Izvor: OBŽ

Za našu analizu i planiranje značajan je i pregled stanja posjetitelja na Državnoj ergeli u Đakovu. Posjetitelja na Državnoj ergeli u Đakovu zabilježeno je 17.271 posjetitelja s plaćenom dnevnom ulaznicom u 2017. godini, a ovaj rast možemo pratiti od 2003. godine kada je ergelu posjetilo 4.478 posjetitelja. Ukupan broj posjetitelja đakovačke ergele u 2017. bio je 20.212 posjetitelja zajedno s posjetiteljima s gratis ulaznicama. Prema podacima na web stranici Turističke zajednice Grada Đakova tijekom međunarodne manifestacije Đakovački vezovi broj posjetitelja se procjenjuje na nekoliko desetaka tisuća. Ova međunarodna i nacionalna kulturna manifestacije događa se na oko dvadeset kilometara udaljenosti od Levanjske Varoši. U medijskom praćenju Đakovačkih vezova govori se vjerojatno i o blizu 100.000 posjetitelja koji tijekom godine posjećuju Državnu ergelu u Đakovu i manifestaciju Đakovačkih vezova. Na oko 25 kilometara od katedrale u

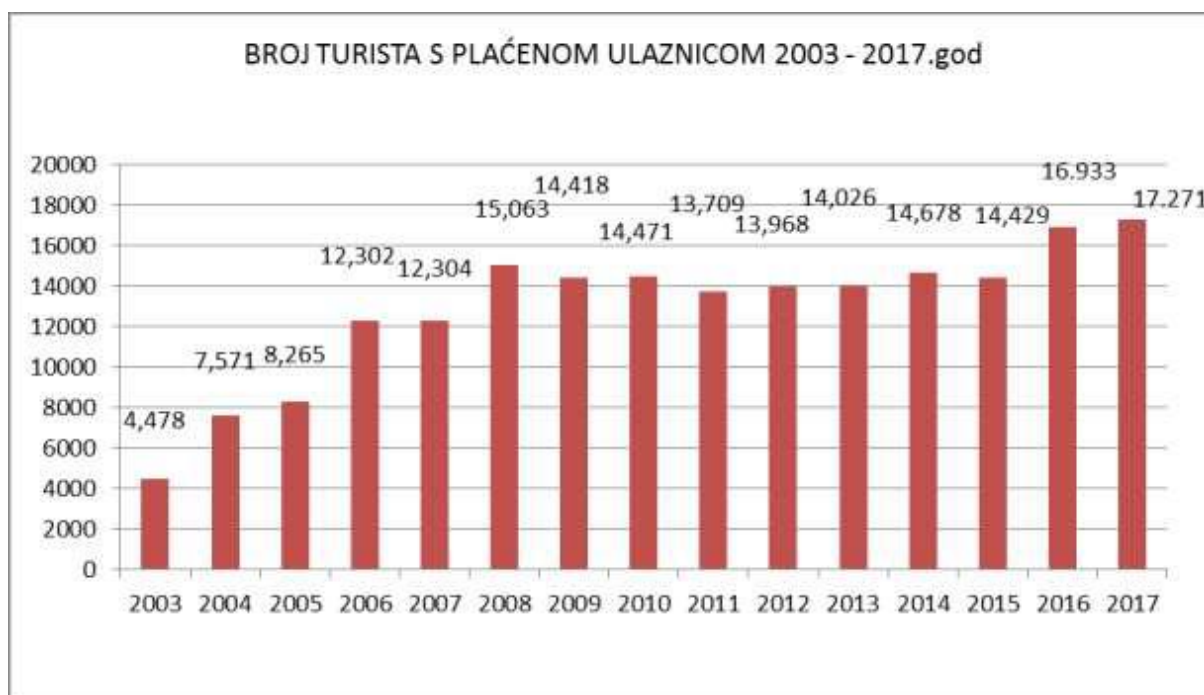
NOĆENJA TURISTA U SLAVONIJI I BARANJI PO ŽUPANIJAMA

ŽUPANIJA	NOĆENJA TURISTA U (000)		INDEKS 17./16.	STRUKTURA U (%) RH	
	2017.	2018.		2017.	2018.

Osječko-baranjska	173	178	102,9	0,2	0,2
Vukovarsko-srijemska	102	138	135,0	0,1	0,2
Brodsko-posavska	46	51	110,9	0,1	0,1
Virovitičko-podravska	31	33	107,1	0,0	0,0
Požeško-Slavonska	26	31	119,7	0,0	0,0
UKUPNO:	378	431	114,0	0,5	0,5

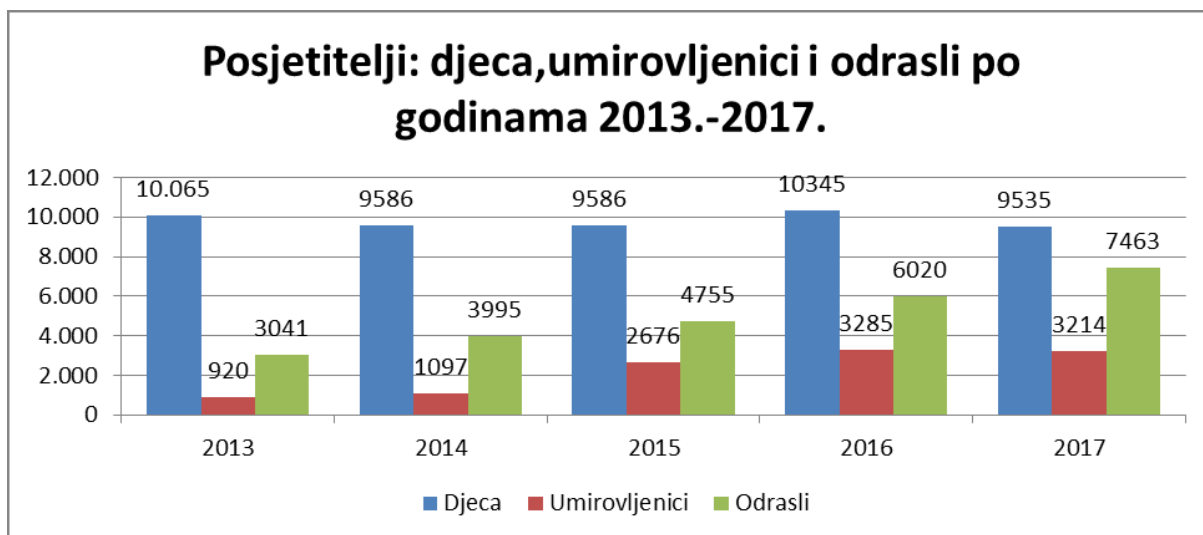
Tablica 17. Noćenje turista u Slavoniji i Baranji po županijama za 2017. i 2018.; Izvor: HTZ Đakovu i približno isto toliko od Državne ergele ovim posjetiteljima je dostupno i područje ekološke mreže Natura 2000. Konkretno su to jezera Borovik i šume na Dilj gori kojih nema u ponudi đakovačkih događanja, a mogu biti dodatna turistička atrakcija i poticajno proširenje ponude ovih već tradicionalnih đakovačkih događanja.

Zato ćemo ovdje detaljnije pogledati strukturu posjetitelja na Državnoj ergeli u Đakovu koja se svrstava u županijske turističke atrakcije. Sadržaji aktivnog odmora kao što su biciklizam, planinarenje i hodanje, jahanje, ribolov i sportske aktivnosti mogu obogatiti posjete đakovačkoj ergeli. Najbrojniji posjetitelji ergele u Đakovu su djeca i umirovljenici, uz ostale nespecificirane skupine posjetitelja, a broj im raste iz godine u godinu.

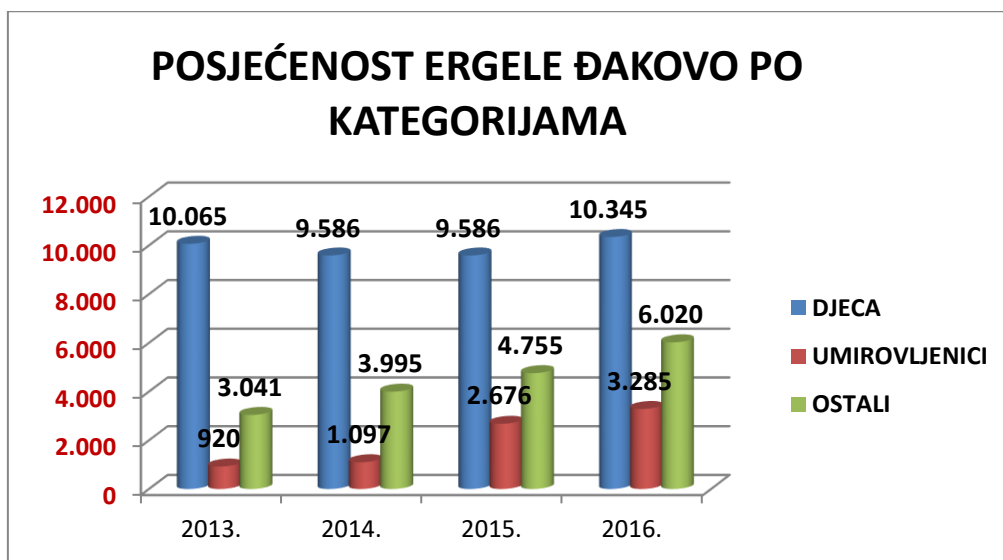
Grafikon 1. Broj posjetitelja na ergeli Đakovo. (Izvor: dokument *Informacija o stanju i razvojnim mogućnostima turizma Osječko-baranjske županije, kolovoz 2018.*)

U razdoblju 2013. do 2017. godine možemo pratiti strukturu posjetitelja na Državnoj ergeli u Đakovu u kategorijama djece, umirovljenika i odraslih posjetitelja.

Grafikon 2. Struktura posjetitelja državne ergele Đakovo. (Izvor: dokument *Informacija o stanju i razvojnim mogućnostima turizma Osječko-baranjske županije, kolovoz 2018.*)

U Parku prirode Kopački rit najzastupljenija je populacija djece i odraslih. Najčešći su organizirani posjeti na osnovu ponude programa obilaska Kopačkog rita, te brodom „Panorama Kopačkog rita“ ili čamcima kroz program „Put dabrova“. Gosti iz inozemstva čine 21 posto posjetitelja Kopačkog rita, od 29.836 posjetitelja koliko ih je u 2015. godini posjetilo ovaj park, a najviše ih dolazi iz Mađarske, Slovenije, Njemačke i Austrije. Navedeni podaci za Kopački rit i đakovačku ergelu govore o važnosti ulaganja u posjetiteljske centre i javnu turističku infrastrukturu. Uz ciljana ulaganja ovakvog tipa u razvoj turističkih proizvoda u Općini Levanjska Varoš moguće je u srednjoročnom razdoblju razviti ponudu postojećih posjetitelja na razini županije, kao i za nove posjetitelje. Prirodna i kulturna baština općine može tako postati zanimljivo turističko odredište i mikro destinacija „zelenog turizma“.

Grafikon 3. Posjećenost ergele Đakovo po kategorijama. (Izvor: dokument *Informacija o stanju i razvojnim mogućnostima turizma Osječko-baranjske županije, kolovoz 2018.*)

Povezivanjem prirodnih i kulturnih resursa s rekreativnim sportskim, vjerskim i zdravstvenim sadržajem otvara se prostor novoj turističkoj ponudi koja je potrebna razvoju županijskog turizma. Za to je potrebno stvoriti inovativne turističke proizvode u prirodnom

okruženju. Razvoja lokalnog turizma valja osmisliti kroz inovativne turističke proizvode dodane vrijednosti, a iskustva ovakvog razvoja vidljiva su u neposrednom županijskom okruženju. Za prirodnu baštinu to su iskustva u Kopačkom ritu, a za razvoj i ponudu kulturne baštine u Đakovu i na đakovačkoj ergeli. Prenijeti ova iskustva i prakse na općinsku razinu predstavlja jedan od načina dobrog turističkog razvoja. Dobro je poznat ovakav proces kojim se identificiraju lideri u određenom sektoru, uspoređuju se proizvodi, usluge i prakse, a po tome ugrađuju procedure za poboljšanje poslovanja kako bismo postali jednaki ili bolji od konkurencije. Ovaj postupak zove se „benchmarking“, a u sektoru turizma primjenjuje se u rastu potražnje, iskoristivosti kapaciteta, strukturiranju gostiju, jačanju konkurentnosti, povećanju broja inozemnih gostiju i povećanju trajanja sezone.

3.5. Promocijske aktivnosti

Turizam je po sebi kompleksan sustav i nije ga moguće poistovjetiti s gospodarskom granom niti s gospodarskom djelatnošću jer je kao sustav puno složeniji. Sustav turističke ponude polazi od prostora kao temeljnog resursa za razvoj turizma i uključuje sve one tržišne činitelje koji su nužni za uspostavljanje odnosa između turističke ponude i turističke potražnje. Tu su prisutne različite djelatnosti od kojih neke spadaju u područje slobodnog vremena (šport, rekreacija, kultura i sl.), dok su druge koje ne spadaju u slobodno vrijeme (konferencije, stručni kongresi, poslovna putovanja, liječenje i sl.) također dijelom turističkih djelatnosti, te čine turističko tržište zasebnom tržišnom kategorijom. Turistička promocija destinacije predstavlja kompleksan pristup unapređenja turističke potražnje kao središnjeg područja marketinga u turizmu. Postizanje marketinškog i promocijskog cilja ostvaruje se određivanjem ciljeva promocije, odabirom tržišnih segmenata kao ciljane javnosti, te kreiranjem promotivnih poruka i izborom najpogodnijih medija za njihovu promociju.

Općina Levanjska Varoš na svojoj službenoj web stranici nema posebnu kategoriju o turizmu, a tekstove i fotografije o događanjima u sektoru turizma objavljuje u kategorijama vijesti i događanja. Uz ovu službenu stranicu općine moguće je pripremiti put prema specijaliziranoj općinskoj web stranici za promociju ruralnog turizma, prirodne i kulturne baštine i pružanje informacija za posjetitelje.

Promotivne aktivnosti u Osječko-baranjskoj županiji provode se na razini Turističke zajednice Osječko-baranjske županije i pojedinih općinskih i gradskih turističkih zajednica. Za promociju turizma na području Općine Levanjska Varoš uz županijsku turističku zajednicu, važnost ima Turistička zajednica grada Đakova, a u pojedinim segmentima i tržišnim nišama važnim za razvoj ovdašnjeg ruralnog turizma to mogu biti i druge turističke zajednice. Nositelji turističkih aktivnosti, od javnog sektora do pojedinih turističkih gospodarstava, u okviru svojih turističkih aktivnosti, rade na promociji ovdašnjeg turizma. U promociji prirodne i kulturne baštine područja prisutne su i aktivnosti različitih organizacija, među kojima se trenutno posebice izdvajaju one športskog karaktera.

WEB STRANICE

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije na svojoj web stranici (<http://www.tzosbarzup.hr>) objavljuje podatke i o Općini Levanjska Varoš“. U njima možemo doznati slijedeće: „Ovdje se nalazi župa Svetog Antuna Padovanskog, prezbitera. Župa se spominje 1332., a župna crkva obnovljena je 1783. godine 1975. proširena je i prilagođena sakristija površine oko 35 m²“. Uz navedeni kratki tekst navedene su tri fotografije u samom naselju Levanjska Varoš, iz kojih se ne može prepoznati kako je riječ o turističkoj promociji obzirom su na njima prikazane kuće za stanovanje i poljoprivredna mehanizacija. Nema niti fotografije župne crkve iz prisutnog teksta. Iako županijska turistička web stranica ima u izborniku kategorije privatnog smještaja, prirodne i kulturne atrakcije, kao i eno i gastro doživljaje, nema takvih informacija s područja Općine Levanjska

Varoš. U okviru strategije razvoja turizma potrebno je ugraditi aktivnosti na unapređenju ove promocije.

Na internetskoj stranici Turističke zajednice Grada Đakova (<http://www.tzdjakovo.eu>) nalaze se podaci o jezeru „Borovik“, te se navodi kako se ono „ nalazi zapadno od Đakova (između Našica i Đakova) i dvokrakog je oblika. Borovik je jedno od najatraktivnijih mjesta za šaranski ribolov (kapitalni šarani težine veće od 20 kg) i ribolov pastrvskog grgeča (težine 2 i više kg) u Hrvatskoj i ovom dijelu Europe. Jezero Borovik je domaćin međunarodnog Carp Cupa gdje sudjeluju ribiči iz svih zemalja svijeta. Mjesto je bogato diskretnim uvalicama, koje jamče vlastiti kutak za Vas i Vašu obitelj/prijatelje, odlučite li se za bilo koji oblik zabave na njemu, od pecanja, do kupanja i roštiljanja. Idealno je za kampiranje. Prostranost staze uz jezero rasteže se gotovo 8 kilometara, te je poželjna ruta za rekreaciju u obliku biciklizma ili trčanja“.

Uz promociju prirodne baštine na stranicama TZ Grada Đakova postoji i detaljan opis ponude ruralnog turizma u naselju Majar. “Idilično imanje obitelji Konjarik smješteno je na obroncima Dilj gore u zaseoku Majar u Levanjskoj Varoši. Na imanju nalazi se izletišta i ruralna kuća za odmor, a na 1 ha zemljišta gosti mogu uživati u višegodišnjem nasadu lijeske, oraha i ostalih autohtonih sorti voćaka. U sklopu izletišta gosti na raspolaganju imaju objekt veličine 150 m² uređen u tradicijskom slavonskom stilu sa salom za prijem do 80 osoba, idealan za različite vrste događanja (momačke, djevojačke, proslave rođendana, krizma, krštenja, teambuldinge, edukacije...) U sklopu izletišta nudi se organizirano kušanje vlastitih i lokalnih specijaliteta slavonskog kraja (berba lješnjaka, berba šipka i spremanje pekmeza, berba ljekovitog bilja za čajeve, kušanje trnavačkih vina, kulena, kulenove seke, kobasice...), razgledavanje gospodarstva i okoliša, vožnja biciklima, planinarenje, fotohunting. Sastavni dio obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva Konjarik je i Ruralna kuća za odmor kategorizirana od strane Ministarstva u kategoriji 3 sunca, kapaciteta 9 osnovnih ležaja plus 2 pomoćna. Svojim uređenjem i šarmom posjetiteljima će omogućiti nezaboravne trenutke opuštanja u ruralnom kraju. Objekt raspolaže sa kuhinjom, blagovaonicom sa kaminom, dnevnim boravkom, kupaonicom, spavaćim sobama, terasom, lođom, vanjskom terasom sa roštiljem, krušnom peći i garniturom za sjedenje. Izletišta Majar i ruralna kuća za odmor nalazi se u neposrednoj blizini Trnavačkih vinograda i podruma, Centara duhovne obnove Božanskog milosrđa, uzgajališta autohtonih slavonskih crnih svinja (razgledavanja farme, kušanje i kupovina tradicionalnih suhomesnatih slavonskih delicija) lovišta ,planinarskih i biciklističkih staza, jezera Borovik, a od grada Đakova udaljenost je 17 km. “Ovaj opširan pregled turističkih proizvoda Općine Levanjska Varoš i okolnih vinskih cesta dobar je primjer promocije ovdašnje ponude ruralnog turizma. U suradnji s lokalnim ponuditeljima usluga i đakovačkom turističkom zajednicom potrebno je razmotriti nove korake u daljnjoj promociji.

Prirodnu i kulturnu baštinu naselja Breznica Đakovačka primjereno promoviraju časne sestre reda “Bosonoge sestre Reda Blažene Djevice Marije od Gore Karmela“. One uz promociju svog reda i Karmela sv. Josipa u Breznici Đakovačkoj na njihovoj web stranici <http://breznica.karmel.hr> daju i raznovrsne korisne informacije o ovome kraju na izuzetno sadržajan i privlačan način s kvalitetnim tekstovima i fotografijama.

FACEBOOK

Na facebook stranici OPG Konjarik Izletišta i ruralna kuća Majar www.facebook.com/pg/opgkonjarik/posts/ možemo dobiti osnovne informacije i fotografije o turističkim sadržajima s navedenim informacijama za kontakt.

Slika 1. Ruralna kuća za odmor u Majaru,OPG Konjarik

Na facebook stranici [/www.facebook.com/jezero.borovik.1/](https://www.facebook.com/jezero.borovik.1/), na kojoj se nalazi i podatak o 8.267 ljudi koji prate ovu stranicu promovira se trail događaj na jezeru Borovik. “U organizaciji Planinarskog društva Đakovo i Sportske udruge Fit& Strong u suradnji sa Slavonsko-baranjskom Trail ligom 13. 04. 2019. održala se na jezeru Borovik manifestacija Borovik trail. Za sudionike ove trail utrke uređene su dvije staze u dužini od 12 i 21 kilometra.“

Slika 2. Jezero Borovik

Ova manifestacija predstavljena je i na web stranici RacesManager, na kojoj se navodi kako je utrka trail koncepta tako da će staza biti potpuno označena planinarskim markacijama, trakama ili putokazima. Staze su kružnog tipa oko jezera Borovik, a tipovi staze su kolni put, čvrsti makadam i dijelom malo asfalta. Staze su u dvije kategorije. Duga staza dužine 21,1 km s visinskom razlikom od 181 metar, i kratka staza dužine 12 km s visinskom razlikom od 150 metara. Detalji se mogu pogledati na web stranici: <http://www.racesmanager.com/?fbclid=IwAR3YXvqw7FvSu4zezInU16HG8ye7CU-JfEQoMWy6kRnPh0vuNfMEpLFDrd4>.

You tube kanal

Kratkim prilogom u trajanju 3:36 minuta može se na You tube kanalu vidjeti uradak pod nazivom „Jezero Borovik-Lake Borovik Croatia“ sa zabilježenih 4.414 posjeta u razdoblju svibanj 2012. do ožujak 2019. Uradak je amaterske izrade i predstavlja niz većinom

Slika 3. Trail utrka na jezeru Borovik 2018.

panoramskih fotografija na području jezera Borovik. Prilog u trajanju 2:12 minuta naslova „Đakovačko jezero Borovik“ ima 20.513 pregleda, a najviše pregleda 24.838 ima kratki film o ribolovu na jezeru Borovik u trajanju 12:42 minute pod naslovom „ŠARANAški film BOROVIK - KAPITALCI IZ POTOPLJENE ŠUME / 2. V.S.P. film serijala o šaranolovu“. Na You tube kanalu vrti se oko tridesetak kratkih uradaka o jezeru Borovik, rekreaciji, ribolovu, kampiranju i zanimljivostima posjetitelja, a najviše u ljetnom razdoblju.

Iz navedenih informacija vidljiva je trenutna razina promocije turističkih sadržaja na području Općine Levanjska Varoš. U planiranju promotivnih sadržaja održivog ruralnog turizma na području općine potrebno je osmisliti višejezičnu Internet stranicu za predstavljanje lokalnih turističkih proizvoda i atrakcija koja će pružati sve potrebne informacije o općini, lokalnim turističkim kapacitetima, događanjima i atrakcijama ovog kraja. Ovakva web stranica može pružati usluge rezerviranja smještaja, slanje elektronske pošte za primanje newslettera, preuzimanje (download) tematskih brošura o turističkim sadržajima, događanjima i manifestacijama. Ovakva web stranica oprema se kvalitetnim tekstovima o pojedinim temama interesantnim za posjetitelje i goste uz prateće fotografije s motivima lokalne prirodne i kulturne baštine, kao i ponude lokalnih agroturizama i ruralnih kuća za odmor, a u budućnosti i drugih smještajnih kapaciteta i turističkih atrakcija.

Uz navedene oblike postojeće promocije važno je poticati lokalne iznajmljivače i vlasnike agroturizama na promociju vlastite ponude na svim značajnim internetskim portalima koji pružaju usluge promocije i rezervacije turističkih sadržaja.

Činjenica je kako posjetitelji i gosti najčešće kroz promocije dobivaju osnovne informacije i pregled o određenoj turističkoj destinaciji. Kroz ciljane i segmentirane promocije moguće je kod budućih posjetitelja pobuditi interes za dolazak na određeno turističko područje. Mogućnost prepoznavanja pojedinih turističkih sadržaja na turističkoj karti Osječko-baranjske županije ovisi u velikoj mjeri i o kvalitetnoj promociji lokalnih mikrodestinacija. U

prethodnim poglavljima naveli smo glavne turističke atrakcije i tržišni segmenti ove županije i prema njima je potrebno razvijati i potencijale budućih promotivnih aktivnosti.

Kroz promotivne aktivnosti ostvaruje se unapređenje komunikacije između prodavača i kupaca, kao i unapređenje uvjeta u kojima se provodi sama komunikacija. Osobna povezanost s prodajom moguća je pripremom kvalitetnih promocija turističkih sadržaja kojom se pojačava stimulacija same prodaje turističkih proizvoda i usluga.

Za promociju održivog ruralnog turizma važne su nove tehnologije i razvoj multimedijских oblika komunikacije na razini samih turističkih atrakcija. Kako na području Općine Levanjska Varoš postoje određena događanja koja već sada privlače posjetitelje tijekom godine, potrebno ih je na uspješan način koristiti u daljnjim koracima razvoja lokalnog turističkog tržišta. To znači omogućiti posjetiteljima lokanih športskih i rekreativnih događanja informiranje o ostalim turističkim sadržajima, postojanju ruralnih kuća za odmor, izletišta i lokalnih tradicijskih proizvoda. Povezivanje ovakvih sadržaja u realnom vremenu uz korištenje naprednih internetskih platformi jača razvoj i opstanak turističkog tržišta.

Istraživanja tržišta u turizmu pokazuju kako sve više stranih turista i tehnološki osviještenih domaćih turista ima očekivanja kako će im turistički sadržaji, smještaj i rezervacije biti omogućeni posredstvom online kanala prodaje i promocije. Većina turoperatora misli kako je elektronička pošta najefikasniji način zaprimanja upita za rezervacije. Organizatori globalnih turističkih promocija nude svoje proizvode posredstvom online platformi: Booking.com, TripAdvisor, Viator, GetYourGuide.

Uz navedene oblike promocije najmanje je zastupljeno predstavljanje prirodne i kulturne baštine s područja Općine Levanjska Varoš u tiskanim katalogima i brošurama. Kao posebnost može se navesti kratka napomena za jezero Borovik u tiskanoj brošuri „SUSRETI NA DRAVI-TRAVEL GUIDE DRAVA“ u izdanju Agencije za plovne putove, trojezično izdanje na hrvatskom, mađarskom i engleskom jeziku. Za promociju u tiskanim medijima moguća je suradnja s Turističkom zajednicom Osječko-baranjske županije i s Hrvatskom gospodarskom komorom Osječko-baranjske županije, a u promociji lokalne baštine može se koristiti regionalne institucije iz područja očuvanja prirodne i kulturne baštine, kao što su muzeji, galerije i specijalizirane institucije i agencije.

3.6. Turistički trendovi

Za naš pregled turističkih trendova navest ćemo najznačajnija obilježja vezana uz razvoj ruralnog turizma i održivog turizma, uz to ćemo navesti pregled najznačajnijih turističkih trendova koji se mogu razmatrati na razini regije Slavonije i Baranje. Unutar glavnih karakteristika ovih turističkih trendova dat ćemo kratak pregled turističkih zona na području Općine Levanjska varoš koji je izrađen temeljem provedene osnovne analize stanja u prostoru i postojeće razvijenosti pojedinih turističkih resursa.

Za glavna obilježja turističkih trendova na području Osječko-baranjske županije koji su postavljeni tijekom provedbe analiza turističkih resursa županije u okvirima Master plana turizma OBŽ definirani su slijedeći glavni trendovi važni za razvoj županijskog turizma:

- Kratki odmori izvan glavnih ljetnih sezona, kao sve popularniji turistički trend
- Kreiranje turističkih proizvoda koji se mogu konzumirati u ovakvim kratkim vremenima boravka u destinaciji
- Razvoj poljoprivrede visoke dodane vrijednosti i razvoj turističkih proizvoda na osnovu eno i gastro ponude
- Omogućiti dobru prometnu povezanost područja
- Gostima osigurati punu i učinkovitu dostupnost svim turističkim atrakcijama
- Očekuje se dolazak novih mladih generacija rođenih 1990. i 2000. godine, koje preferiraju online komunikaciju u svim segmentima ponude i usluga

- Proizvodi i usluge i za stariju generaciju turista, koji imaju posebne želje i potrebe u posjetu turističkih destinacija, za nas posebice kulturni, vjerski i zdravstveni turizam
- Inoviranje i prilagodba turističkih proizvoda i usluga novim tržišnim segmentima
- U suradnji sa županijskim programima brendiranja destinacije provoditi i brendiranje lokalne turističke ponude i proizvoda

Na području Općine Levanjska Varoš važno je razvijati turističke atrakcije i proizvoda u skladu s prihvatljivim opredjeljenjima suvremenim turista koji posjećuju ovakva ruralna područja. Ruralni turizam ostvaruje se kroz potrebu turista za boravkom u izvornom/nenarušenom socijalnom, prostornom i prirodnom okruženju kroz takozvani „retro“ odmor na osnovu tradicionalnosti i individualnog pristupa. Važnost očuvanja prirodnog

Tablica 18. Zoniranje turističkih područja Općine Levanjska Varoš

ambijenta, a prvenstveno tradicijske arhitekture.

Posebnosti ponude ruralnog turizma ogledaju se u: zdravoj klimi: nezagađenom zraku, vodi i tlu; očuvanju prirodne baštine, graditeljskog nasljeđa, očuvanom i uređenom krajobrazu, odličnim uvjetima za sport i rekreaciju, rasonodu i obilasku znamenitostima, ugostiteljsku ponudu s osobinama lokalnih jela i tradicijskih proizvoda, mogućnosti slobodnog kretanja turista po okolici. To znači kako je prirodna i kulturna baština osnova razvoja turističkih atrakcija i proizvoda ruralnog turizma. U području ruralnog turizma očekuju se tako tradicijski i ekološki vrtovi, oblikovani u skladu s okolnim krajobrazima, tradicijska kultura i život lokalnog stanovništva u tradicijskim vještinama proizvodnje, stanovanja, odijevanja i prehrane, kao i nematerijalnom tradicijskom baštinom od pjesama, plesova, lokalnih legendi, pučka kultura, običaji, stari zanati i druge slične zanimljivosti koje su pretočene u prepoznatljive turističke atrakcije.

Uz mnoge posebnosti ruralnog turizma u Europi zajednička im je značajka mirna ruralna sredina, smještaj u tradicijskim seoskim domaćinstvima, ponuda lokalne tradicijske hrane u prepoznatljivom ambijentu –klijeti, konobe, ambari-uz organizaciju kulturnih i rekreativnih aktivnosti u ruralnom prostoru. Na razini Slavonije i Baranje kao posebnosti ruralnog turizma možemo izdvojiti tradicijske vrijednosti, individualne usluge i personaliziran pristup, autentičnost odredišta i primjena načela održivog razvoja kao sastavnog i

ZONIRANJE TURISTIČKIH PODRUČJA OPĆINE LEVANJSKA VAROŠ			
PRIRODNA BAŠTINA	RURALNI TURIZAM U SVIM NASELJIMA	ZDRAVSTVENI TURIZAM	KULTURNI I VJERSKI TURIZAM
ZONA JEZERA BOROVIK Ribarska kuća	RURALNE KUĆE ZA ODMOR I IZLETIŠTA	LJEČILIŠTE BREZNICA ĐAKOVAČKA	KARMEL SVETOG JOSIPA, BREZNICA ĐAKOVAČKA
ZONA ŠUMA NA DILJ GORI Izletište Vračica	AGROTURIZMI, EKO ETNO SELO“ČENKOVO“	WELLNESS TURIZAM BREZNICA ĐAKOVAČKA	CENTAR ZA DUHOVNE OBNOVE „Božansko milosrđe“, OVČARA

nezaobilaznog dijela turističke ponude. Motivi turističkih dolazaka su relaksacija gostiju u

opuštajućem tradicijskom ambijentu, kulturni interesi posjetitelja, socijalizacija i upoznavanje ljudi u lokalnoj sredini. Ruralni turizam na razini

Slavonije i Baranje imaju još puno toga za ponuditi od lovačkih kuća i mjesnih crkava, dvoraca s legendama i narodnim pričama, jahanja, suvenira, branja ljetine i plodova, sudjelovanja u pripremi domaće hrane i pića. Ruralni turizam ima odlične uvjete za razvoj iz zbog sve većeg broja stranih i domaćih turista koji se sve više okreću prema ovakvom vidu turizma udaljenom od užurbane svakodnevnice i urbanih stilova života.

Potencijali prirodne i kulturne baštine kao najznačajnijih turističkih resursa područja Općine Levanjska Varoš pogodni su za razvoj ponude održivog ruralnog turizma. Unutar **Tablica 18**. Zoniranje turističkih područja Općine Levanjska Varoš ruralnog turizma ovog područja prepoznali smo nekoliko značajnih turističkih zona čijemu razvoju i oblikovanju turističkih atrakcija i proizvoda valja pristupiti u cilju privlačenja domaćih i stranih turista. Ovdje donosimo pregled zona turističkog razvoja općine.

ZONA BOROVIK

Voda jezera Borovik može se koristiti u sportske i rekreativne svrhe, za ribolov, veslanje i druge sportove na vodi. Lokalne udruge ribolovaca već tradicionalno organiziraju razna sportsko-rekreativna događanja na jezeru, a njihovo volonteri uspjeli su organizirati i međunarodni kup u lovu šarana, te su ovom manifestacijom i drugim ribolovnim aktivnostima na jezeru stvorili od jezera Borovik ime top destinacije među ribolovcima. Razvoj šireg područja jezera Borovik moguć je kao regionalni projekt kojega valja pokrenuti inicirati s razine Osječko-baranjske županije i nadležne županijske javne ustanove za

Za Općinu Levanjska Varoš važan je sukladno projektnim prijedlozima iz razvojne strategije razvoj projekata koji se mogu planirati vlastitim sredstvima i kapacitetima na dijelu jezera Borovik smještenom unutar prostorno-planskog područja općine. Zoniranje prostora oko jezera Borovik u dijelu teritorija Općine Levanjska Varoš moguće je provoditi u suradnji s nadležnom županijskom javnom ustanovom za upravljanje prirodnom baštinom. Kod realizacije lokalnih projekata u navedenom području predviđena je organizacija radnih konzultativnih sastanaka s predstavnicima Javne ustanove Agencije za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima OBŽ kako bi se u procesu pripreme projektnih prijedloga definirali okviri provedbe sukladno standardima za područja ekološke mreže Natura 2000. Lokalnom stanovništvu, poduzetnicima i potencijalnim investitorima važno je približile mogućnosti razvoja turizma i poljoprivrede unutar područja ekološke mreže Natura 2000.

ZONA DILJ GORA

U procesu razvoja održivog ruralnog turizma naselja smještena na prostoru Dilj gore mogu svoju prepoznatljivost graditi na isticanju prirodnih i pejzažnih osobitosti ovog dijela Dilj gore. Ovakav pristup otvara prostor stvaranju ruralne mikro destinacija u okvirima Osječko-baranjske županije s prepoznatljivom originalnošću i osobnošću. Na ruralnom turizmu moguće je izgraditi originalnu i autentičnu priču turističko ugostiteljskih sadržaja, a u okvirima ovakve ponude ruralnog turizma pojedinačno predstavljati pojedina naselja na Dilj gori. Ovdášnji tradicijski i ekološki proizvodi mogu se promovirati kroz predstavljanje lokalnih Natura 2000 područja i postati traženi turistički proizvodi regionalnog karaktera. Kroz brendiranje ovakvih proizvoda s Dilj gore moguće je stvoriti dodanu vrijednost ruralnom turizmu. Ovdášnja područja ekološke mreže NATURA 2000, šume, livade, pašnjaci, krajobrazi i

vodotoci mogu postati prepoznatljivi turistički sadržaji kontinentalnog turizma i ovog dijela Slavonije i Baranje. U suradnji s organizacijama koje rade na očuvanju slavonske kulturne baštine i tradicije lokalnih naselja može se pokrenuti osmišljavanje turističkih proizvoda doživljaja lokalnog podneblja tradicijskih proizvoda, jela, običaja i kulture lokalnih ljudi. Osmišljavanje turizma doživljaja Dilj gore može se promovirati i razvijati kroz lokalni posjetiteljski centar kao što je planirano Izletišta na Vračici. Povezivanje lokalnih poduzetnika na širem prostoru Općine Levanjska Varoš moguće je u srednjoročnom planskom razdoblju stvoriti tematsku ponudu lokalne kulture i tradicije namijenjenu pojedinim segmentima turista kao što su sportaši, ribolovci, lovci, obitelji s djecom, djeca i mladi.

ZONA AGROTURIZMI

Većina lokalnog stanovništva Općine Levanjska Varoš smještena je na prostoru između dva područja ekološke mreže Natura 2000 (Zona jezera Borovik i Zona šuma na Dilj gori) u naseljima Levanjska Varoš (303 stanovnika), Slobodna Vlast (189 st.), Breznica Đakovačka (345 st.), Majar (148 st.) i Milinac (75 st.). U ovih pet naselja danas živi 1.060 stanovnik ili 88,78 ukupnog stanovništva općine. Ovdje je većina lokalne komunalne i društvene infrastrukture, kao i većina lokalnih obiteljskih gospodarstava, kao i druge javne. Ovo područje moguće je definirati kao jedinstvenu turističku agrozonu s prepoznatljivim obilježjima i načinima turističkog razvoja u suradnji s lokalnim obiteljskim gospodarstvima, zadrugama i poduzetnicima. Ruralne kuće za odmor, izletišta i specijalizirane agroturizama moguće je razvijati i izvan ove središnje jezgre ruralnog turizma. Kvalitetnih primjera razvoja ruralnog turizma, agroturizama i eko turizma ima dovoljno na području Osječko-baranjske županije i valja se okrenuti ovim iskustvima, kao i sličnim projektima razvoja ruralnog turizma također u drugim hrvatskim regijama kontinentalnog turizma.

ZONA BREZNICA ĐAKOVAČKA

U prioritetima razvoja općinskog turizma prvi na listi projekata je izgradnja turističko-lječilišnog kompleksa Stara kupka u naselju Breznica Đakovačka. Na području Breznice Đakovačke postoji izvoriste termalne vode, a iskustvo turizma u Breznici Đakovačkoj s kraja prošlog stoljeća prisutna su kod lokalnog stanovništva. Područje za izgradnju ovog turističko-lječilišnog kompleksa definirano je prostornim planom općine. Zdravstveni turizam je turistički proizvod koji raste na globalnoj razini po stopi od 15-20% godišnje. Prirodne ljepote, klima i blizina velikih tržišta, kao i kvaliteta zdravstvenih usluga daju Hrvatskoj komparativnu prednost u razvoj zdravstvenog turizma. Značajni proizvodi zdravstvenog turizma za Hrvatsku su wellness turizam, lječilišni turizam i medicinski turizam. Zdravstveni turizam ima istaknuto mjesto među proizvodima s izraženom perspektivom razvoja u Hrvatskoj. Na županijskom primjeru razvoja Bizovačkih Toplica može se pratiti trend razvoja zdravstvenog turizma. U planiranju razvoja zdravstvenog turizma Općine Levanjska Varoš moguće je stvoriti okruženje agroturizama i kušaonica, tradicijskih obrta, organizacije tematskih obilazaka prirodne i kulturne baštine kao dopune turističkih usluga za goste turističko-lječilišnog kompleksa u Breznici Đakovačkoj. Lječilišni kompleks Bizovačkih toplica ima 300 postelja, a uz toplice je izgrađen i vodeni park „Aquapolis“ s 8 bazena uz brojne vodene atrakcije na površini od 4.000 m². Snaga zdravstvenog turizma ogleda se i u broju dana koju gosti ostvaruju u ovakvim turističkim destinacijama. Prosječan gost Osječko-baranjske županije prema istraživanju provedenom u okviru izrade Master plana turizma OBŽ, u 2015. godine boravio je 2,5 dana. U Đakovu je prosječan gost boravio 4 dana, a upravo u Bizovcu gosti su ostajali najduže, ukupno 5 dana. Pri planiranju budućeg razvoja

turističko-lječilišnog kompleksa Stara kupka u Breznici Đakovačkoj potrebno je kombinirati ponudu lječilišnog turizma i wellness turizma.

U razvoju turizma u Breznici Đakovačkoj dobro je planirati wellness turizmom kao sadržaj cjelokupnog koncepta zdravlja u kojemu je obuhvaćeno zdravo kretanje, tjelesno vježbanje, prehrana i opuštanje, ali i ovladavanje stresnim situacijama, kao i stvaranju osjećaja zadovoljstva i ugone. Wellness turizam povezan je s turistima koji žive u društvima visokog standarda kvalitete življenja i imaju visoku razvijenu svijest o ljudskim potrebama i zdravlju ljudi uz visoku motiviranost i spremnost učenju zdravih načina življenja. Ovakvi turisti danas su brojni u visokorazvijenim europskim zemljama, ali sve ih je više i u razvijenim područjima hrvatske, posebice u visokorazvijenim urbanim središtima. Proizvode wellness turizma ne samo da ih koriste turisti visoke platežne moći, već ih sve više koriste i turisti srednjeg i nižeg ranga potrošnje. .

U okviru wellness turizma u kreiranju turističke ponude mogu se uvrstiti i programi takozvanih autohtonih kultura s raznim lječilišnim i duhovnim tretmanima. To može biti kao autohtono ljekovito bilje, tradicionalna hrana ili tradicionalna masaža. I programi duhovne obnove ulaze u ponudu wellness turizma kao određene vrste duhovnog liječenja, organizacije vjerskih obnova i meditacija. Kulturne atrakcije u kojima se turistima omogućava upoznavanje povijesti i tradicije, različitih običaja, obilaska kulturnih vrijednosti destinacije i organizacije različitih kulturnih aktivnosti mogu se uvrstiti u ponudu wellness turizma. U okvirima razvoja projekta turističko-lječilišnog kompleksa Stara kupka u Breznici Đakovačkoj moguće je ponuditi paletu turističkih sadržaja i turističkih proizvoda ovog područja.

ZONA VJERSKI TURIZAM

Razvoj vjerskog turizma na prostoru Općine Levanjska Varoš moguće je prići iz različitih smjerova. Centra za duhovne obnove „Božansko milosrđe“ u naselju Ovčara već ima vlastiti program za vjernike hodočasnike, ali i za vjerničke grupe koje ovdje dolaze na duhovne obnove. Ovaj centar zasnovan je na pokretu štovanja Božjeg milosrđa koji se pojavio na tragu viđenja Milosrdnog Isusa od redovnice s. Faustine, pripadnice Kongregacije Naše gospe od Milosrđa, na dan 22. veljače 1931. godine. Centar duhovne obnove djeluje u sklopu pastoralnog rada Đakovačko-osječke nadbiskupije. Na svetkovinu Nedjelje Božjeg milosrđa održava se središnja svetkovina u ovom duhovnom centru. U vrijeme održavanja svetkovine u duhovnom centru na Ovčari okuplja se gotovo dvije tisuće vjernika u molitvi i duhovnom sabiranju. Ukupan broj vjernika koji kroz godinu dolaze u ovaj duhovni centar može se samo procijeniti, jer ne postoje točni podaci o njihovom broju. Poznato je da iz godine u godinu dolazi sve više vjernika na osnovu usmene predaje i preporuka iz svih krajeva Hrvatske i Europske unije. Za potrebe Centra za duhovne obnove „Božansko milosrđe“ u naselju Ovčara izgrađuje se potrebna posjetiteljska infrastruktura i sadržaji za posjetitelje.

Tema starih i novih hodočasničkih ruta i vjerskih putovanja sve je više u fokusu organizatora hodočasničkih događanja na razini Rimokatoličke crkve. Pri tome je razmatrana ukupnost svih organizacijskih sadržaja ovakvih vjerskih putovanja, a istaknuto je kako je hodočasnicima na ovakvim putovanjima nužno pružiti pouzdanu organizaciju i usluge. Za razvoj vjerskog turizma na području Općine Levanjska Varoš važno je istaknuti potrebu kvalitetne edukacije lokalnog stanovništva i svih lokalnih dionika u procesu razvoja održivog

turizma ovog područja o odnosima vjere i tržišta koja je u ovakvim putovanjima neizostavno prisutna. Istraživanja Nacionalnog talijanskog instituta za turizam pokazuju kako samo u Italiji vjerski turizam godišnje privuče više od 5,6 milijuna posjetitelja, a od toga je 3,3 milijuna inozemnih turista. Ova hodočasnička putovanja usko su povezana s kulturom i kulturnim rutama, ali i sa eno-gastronomijom i biciklizmom. Na ovakva putovanja hodočasnici odlaze u organiziranim grupama, s obiteljima ili samostalno. U izvedbi vjerskih putovanja potrebno povezati marketing i ideju održivosti nematerijalne baštine lokalnih zajednica jer ljudi na vjerskim putovanjima dijele zajedničke duhovne vrijednosti. I u razvoju Centra za duhovne obnove „Božansko milosrđe“ potrebno je prihvatiti i razvijati ove preporuke struke i vjerskih institucija.

U Breznici Đakovačkoj smješten je Karmel sv. Josipa, samostan redovnica Karmelićanki “Bosonogih“. Uz bogat vjerski i duhovni život ovog samostana koji se ugodno smjestio u okolni krajobraz važno je za ovu temu ukazati na sada već tradicionalno vjerničko okupljanje tijekom Trodnevnice sv. Josipa za vrijeme kojega vjernici pohode ovaj redovnički samostan i vrše vjerske obrede. Karmelićani predstavljaju rimokatolički crkveni red utemeljen u 13. stoljeću, a obnovljen 1562.godine. Red je osnovala grupa pustinjaka na gori Karmel, a obnoviteljica reda je bila Sveta terezija Avilska i Sveti Ivan od Križa. U Hrvatskoj je najpoznatiji samostani Karmelićanki u Remetama kod Zagreba, kao i činjenica kako je Hrvatska biskupska konferencija sv. Josipa proglasila zaštitnikom Hrvatske, što se nadovezuje na iste odluke Hrvatskog Sabora iz XVII. stoljeća. Ova redovnička zajednica Karmel sv. Josipa ne samo da ima svoju bogatu povijest i tradiciju svjetskih i nacionalnih razmjera i privlačan je brojnim međunarodnim turistima koji se kreću hodočasničkim kulturnim rutama. Sve navedene činjenice potvrđuju kako i vjerski turizam na području Općine levanjska Varoš treba njegovati i razvijati kao sastavni i reprezentativni dio ponude održivog ruralnog turizma ovog područja.

4.SWOT ANALIZA

U suradnji s lokalnim dionicima na radionici održanoj u Breznici Đakovačkoj na kojoj je sudjelovalo oko sedamdeset stanovnika iz svih naselja Općine Levanjska Varoš otvorena je rasprava o razvoju turizma na ovome području. Stanovnici lokalnih naselja aktivno su se uključivali u ovu raspravu i postavljali brojna i raznolika pitanja. Na radionici su predstavljena i dva lokalna gospodarstva u okviru kojih su otvorene dvije ruralne kuće za odmor i jedno izletišta u naseljima Majar i Ovčara. Na temelju pitanja i prijedloga provedena je i dubinska analiza SWOT metodom kroz koju se prolazilo u suradnji s polaznicima radionice. Rezultate ove SWOT analize navodimo u tablici.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - ruralne kuće za odmor i izletišta na obiteljskim gospodarstvima - područje oko jezera Borovik, uvršteno u ekološku mrežu RH Natura 2000 - termalni izvor i lječilište u Breznici Đakovačkoj - športsko-rekreacijsko izletišta Vračica - iskustva termalnog lječilišta u Breznici Đakovačkoj - područje Dilj gore, uvršteno u ekološku 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno razvijena mreža lokalnih cesta na području općine - nedovoljno razvijena vodoopskrbna mreža na području općine - nepostojanje sustava odvodnje na području općine - nedovoljno razvijena električna mreža u pojedinim naseljima - Nedovoljan lokalni kapacitet za unapređenje programa gospodarenja otpadom

mrežu RH Natura 2000

- bogatstvo i raznolikost biljnih i životinjskih vrsta na području općine
- lokalna obiteljska gospodarstva i braniteljske zadruge koji se bave ekološkom proizvodnjom i proizvodnjom tradicijskih proizvoda
- tradicija pčelarenja i proizvodnje meda
- tradicionalna povezanost lokalnog stanovništva u području gospodarenja šumama
- iskustvo i tradicija lokalnih lovačkih društava u održavanju i očuvanju državnih i županijskih lovišta na ovom području
- iskustvo i tradicija lokalnih ribolovnih udruga u gospodarenju ribljim fondom na području općine i sudjelovanju u organizaciji ribičke sezone i sportsko-ribolovnih događanja
- iskustvo i tradicija očuvanja lokalne kulturne baštine u radu
- iskustvo i ljudski potencijali lokalnih udruga
- izvorište termalne vode na području naselja Breznica Đakovačka
- samostan
- Centar duhovne obnove
- blizina podregionalnih turističkih destinacija Đakovo i Našice
- Karmel sv.Josipa

PRILIKE

- Razvoj održivog ruralnog turizma
- razvoj eko turizma, pustolovnog turizma, cikloturizma, lovnog i ribolovnog turizma, vjerskog i zdravstvenog turizma
- izgradnja eko kampa
- potencijal lokalnih cesta i šumskih prometnica za razvoj biciklističkih staza unutar područja ekološke mreže Natura 2000 na razini općine
- mogućnost izgradnje bio pročistača otpadnih voda na obiteljskim gospodarstvima,

- Nedovoljno korištenje sredstava za sufinansiranje projekata održivog razvoja prirodne baštine
- Nepostojanje valorizacije prirodnih vrijednosti općine
- Nedostatak plana upravljanja prirodnom baštinom općine
- Nedostatak mjerenja kvalitete vode, zraka i tla na godišnjoj razini
- loša prometna povezanost i udaljenost od glavnih prometnica
- nedostatak projekata za održivi razvoj prirodne baštine na području općine
- nedovoljna uključenost lokalnog stanovništva u turistički razvoj općine
- nepostojanje upravljačkog tijela za turistički razvoj općine (turističko vijeće ili turistička zajednica na razini općine)
- nedostatak kvalitetnog turističkog smještaja na području općine
- nedostatak turističkih događanja i atrakcija na području općine
- nedostatak sustavnog programa edukacije lokalnog stanovništva za kompetencije u turističkim djelatnostima
- nedovoljna suradnje s institucijama na regionalnoj i nacionalnoj razini koje upravljaju procesima razvoja održivog turizma
- nedostatak projekata za razvoj prirodne i kulturne baštine na razini općine u integrirane turističke proizvode
- nepostojanje programa promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti općine
- nedostatak stručnih osoba za upravljanje procesom održivog turističkog razvoja općine
- slaba obrazovna struktura lokalnog stanovništva
- nedostatak programa za razvoj lokalnih biciklističkih staza

PRIJETNJE

- utjecaj poljoprivredne proizvodnje na onečišćenje tla i vodotoka
- kontinuirano smanjenje broja stanovnika , loša demografska politika na nacionalnoj razini za razvojem perifernih ruralnih područja
- prijetnje onečišćenju okoliša
- utjecaj posjetitelja na širem području jezera Borovik i na području šuma na Dilj gori na stanje okoliša, zagađenje vode, zraka, tla
- ograničeni izvor financiranja projekata javne turističke infrastrukture i razvoja održivog turizma iz lokalnog proračuna

- mogućnosti iskorištavanja šumskih potencijala i ekološkog otpada kao održivih izvora energije i izgradnje bio postrojenja za lokalnu opskrbu toplinom i energijom
- korištenje termalnog izvora u Breznici Đakovačkoj za razvoj zdravstvenog turizma, eko-wellness centra, ali i kao izvora toplinske energije
- mogućnost uređenja poučnih staza,šetnica i vidikovaca u područjima ekološke mreže Natura 2000 na Dilj gori i u području jezera Borovik
- mogućnost korištenja stručnih i finansijskih kapaciteta LAG-a Strossmayer za razvoj turističkih projekata i promocije turizma na razini općine
- mogućnost korištenja bespovratnih potpora iz Programa ruralnog razvoja RH i fondova EU za razvoj turističke infrastrukture i turističkih sadržaja
- mogućnost korištenja potencijala regionalnih potpornih institucija za razvoj održivog turizma (Turistička zajednica OBŽ, Javna ustanova agencija za zaštitu prirodnih vrijednosti OBŽ,Muzej Slavonije,Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje...)

- iseljavanje mladih nakon završenog stručnog obrazovanja i usavršavanja
- nedovoljno poticajne mjere za mlade za ostanak u ruralnim područjima
- nedovoljno poticajne mjere za poduzetnike za ulaganja u ruralna područja s nerazvijenom gospodarskom i poslovnom infrastrukturom

Tablica 19.SWOT analiza razvoja turizma Općine Levanjska Varoš

5.Strategija razvoja turizma

Na osnovu provedenih analiza, obilaska terena, razgovora s lokalnim dionicima, sudjelovanju u lokalnim društvenim događanjima tijekom izrade ove strategije, došli smo do razine na kojoj se valja opredijeliti za glavne strateške ciljeve turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš. Obzirom na području Osječko-baranjske županije u proteklih dvadeset godina postoji značajan proces razvoja ruralnog turizma, posebice u općinama na području uz rijeku Dravu i na baranjskom dijelu županije, koje su svojim postojećim turističkim atrakcijama i smještajnim kapacitetima pokazale kako je moguće razvijati turističke sadržaje, imamo dobru osnovu za zauzimanje pozicije u ponudi ruralnog turizma na razini županije. Načini na koje ćemo pristupiti provedbi ovog glavnog razvojnog smjera uvelike mogu odrediti ukupnu poziciju turističke ponude Općine Levanjska Varoš na županijskoj turističkoj karti. Za bolji uvid u procesu planiranja glavnih strateških ciljeva razmotrit ćemo i glavne strateške ciljeve turističkog razvoja Republike Hrvatske i Osječko-baranjske županije.

Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine planirana je unutar Nacionalnog strateškog referentnog okvira zadanog kroz tri glavna strateška cilja: poticanju bržeg

gospodarskog rasta utemeljenog na integraciji tržišta i institucionalnim reformama, višoj stopi zaposlenosti i promicanju održivog razvoja. Sukladno ovim usmjerenjima definiran je i središnji cilj razvoja hrvatskog turizma do 2020. godine kroz povećanje atraktivnosti i konkurentnosti turizma s ciljem ulaska među vodećih 20 turističkih destinacija u svijetu na osnovu kriterija konkurentnosti. Uz ovaj središnji cilj nacionalnog razvoja turizma definirana su još četiri strateška cilja: poboljšanje strukture i kvalitete smještaja, novo zapošljavanje, investicije u turizmu i povećanje turističke potrošnje.

Uz ovih pet strateških ciljeva hrvatskog turizma, za njihovo ostvarenje i operacionalizaciju vizije razvoja hrvatskog turizma, istaknuta su ključna područja kojima će se unaprijediti konkurentne sposobnosti i međunarodna percepcija hrvatskog turizma. Ova ključna područja turističkog razvoja čine sadržaj operativne strategije koja predstavlja središnje područje za strateško planiranje razvoja turizma i na području Općine Levanjska Varoš. U narednom dijelu izložit ćemo cjeloviti strateški okvir za upravljanje turističkim razvojem općine sukladno nacionalnoj Strategiji razvoja turizma do 2020. godine uz istovremeno praćenje glavnih strateških smjernica Master plana turizma Osječko-baranjske županije. Unutar ovakve strateške matrice proveden je postupak implementacije svih predloženih sadržaja i koncepata turističkog razvoja općine kako su bili tijekom provedbe osnovne i SWOT analize predlagani od predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora. Posebna pozornost dana je onim prijedlozima koji su detaljno razmatrani tijekom terenskog obilaska područja i provedbe dvije tematske radionice, a koje su predlagali lokalni dionici u svojim raspravama i izlaganju pojedinačnih projektnih ideja važnih za turistički razvoj općine. Uz sve navedeno ova strategija je uz operacionalizaciju vizije turističkog razvoja općine usklađivanje provodila s nadležnim zakonskim okvirom koji regulira organizaciju i poslovanje unutar turističkog sektora u Republici Hrvatskoj. Kao nositelj svih programskih aktivnosti u sektoru turizma nadležno je Ministarstvo turizma RH u suradnji s ostalim mjerodavnim i relevantnim institucijama i organizacijama turističkog razvoja.

Strateški ciljevi razvoja turizma Osječko baranjske županije za razdoblje do 2025.godine
<ul style="list-style-type: none"> • Doseći smještajnu ponudu od 10.000 turističkih kreveta kao prag ekonomije obujma koji opravdava profesionalnu upravljačku strukturu i marketing, a postojećim i novim poduzetnicima u turizmu dostizanje ovakvog cilja daje tržišnu sigurnost za poduzetničke iskorake
<ul style="list-style-type: none"> • Povećati godišnju zauzetost kreveta na razinu od 30% budući da se radi o minimalnom standardu usporedivih regija i vrijednosti koja za potrebne nove projekte smještaja jamči konkurentne stope povrata na investiciju
<ul style="list-style-type: none"> • Etablirati se na europskom tržištu kao destinacija kratkih odmora (prije svega temeljenih na sadržajima gastronomije i kulture) s obzirom da volumen turističkog prometa koji slijedi iz ciljane količine smještaja i zauzetosti neće biti moguće u potpunosti ostvariti s lokalnog i regionalnog tržišta. Dodatno, zaokret prema poljoprivredi više dodane vrijednosti također znači i veću potrebu globalne komercijalizacije, a time i veće prilike za gradnju turističkih proizvoda na tim osnovama.
<ul style="list-style-type: none"> • Razviti 2-3 velika panonska resorta bez kojih neće biti moguće napraviti ciljani pomak u količini smještajnih kapaciteta. Za njih postoji dostatan atrakcijski potencijal, a dijelom i postojeća poduzetnička struktura. Ovome se trebaju dodati Master plan razvoja turizma Osječko-baranjske županije: Stranica 106 od 210 25.1.2017. i potencijali EU fondova koji mogu riješiti pretpostavke za ove projekte, a svakako treba računati i na privlačenje novih investitora.
<ul style="list-style-type: none"> • Internacionalizirati postojeće i razviti dva velika međunarodna događaja jer su prepoznatljivi događaji bitan element ukupne atrakcijske strukture kontinentalnih regija, a sadašnji katalog događaja Županije daje argumente da je isto moguće.
<ul style="list-style-type: none"> • Uspostaviti sustav kontrole i oznaka kvalitete u prehrambenim proizvodima i turizmu čiji je dizajn i implementacija danas ključni čimbenik uspjeha u turizmu, osobito kontinentalnih regija koje svoj ekonomski razvoj temelje na spoju turizma i poljoprivrede.
<ul style="list-style-type: none"> • <ul style="list-style-type: none"> • Pripremiti i započeti s provedbom projekata: <ul style="list-style-type: none"> • 1. Dovršetka fizičke infrastrukture riječnog krizinga na razini kvalitete destinacija Srednje Europe čije tržište potražnje ubrzano raste, a OBŽ realno ima potrebe kako za modernizaciju postojeće, tako i za izgradnju nove (nova pristaništa i luke). Za očekivati je da će se za ovo moći iskoristiti EU fondovi. • 2. Infrastrukture za cikloturizam jer cikloturizam s kvalitetnom infrastrukturom polako prestaje biti proizvod koji čini razliku među turističkim regijama i destinacijama, već osnovni element bez kojeg će se turizam u budućnosti teško moći komercijalizirati. • 3. Urbane rehabilitacije gradskih središta Županije koje su potrebne da se dugoročno osigura cjeloviti imidž napredne kontinentalne regije čiji su identitet i sofisticacija utkani u njen ukupni prostor.

Tablica 20: Strateški ciljevi razvoja turizma OBŽ, Izvor: Master plan turizma OBŽ

Navedeni strateški ciljevi županijskog turističkog razvoja predstavljaju okvir za planiranje razvojnih strategija turizma na nižim razinama kao realan okvir za ostvarenje poslovnih rezultata. Za našu bolju orijentaciju ovdje ćemo razmotriti i planirani model rasta turizma Osječko-baranjske županije u kojemu su integrirani ciljevi razvoja i strateška opredjeljenja, a ovaj model služi nam za procjenu ekonomskih učinaka turističkog razvoja koji se predlaže Master planom razvoja turizma Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2025. godine. Kao baza ovog razvojnog modela uzeta je 2015. godina na osnovu slijedećih pokazatelja:

- podataka o smještajnim kapacitetima prema DZS-u;
- podataka o ukupnom turističkom prometu TZ-ova s područja OBŽ koji su alocirani prema tipovima smještaja na osnovu strukture koja slijedi iz podataka DZS-a (budući da iz podataka TZ-ova nema strukture noćenja po tipu, a da se podaci o ukupnom prometu DZS-a i TZ-ova bitno razlikuju);
- ukupnoj turističkoj potrošnji prema podacima FINA-e (potkategorija smještaj unutar kategorije „Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane“) Master plan razvoja turizma Osječko-baranjske županije: Stranica 107 od 210 25.1.2017. na koju je dodana procjena prihoda privatnog smještaja (koji ne ulazi u statistiku FINA-e);
- procjeni Horwath HTL-a o jediničnom direktnom turističkom prihodu po različitim grupama smještaja

MODEL RASTA PO KATEGORIJAMA SMJEŠTAJA MPT OBŽ					
SMJEŠTAJ	KREKETI	NOĆENJA	ZAUZETOST	DIREKTAN PRIHOD PO NOĆENJU U EURIMA	UKUPAN PRIHOD PO NOĆENJU U EURIMA
HOTELI	1.218	102.412	23,00	70	7.168.845
PRIVATNI SMJEŠTAJ	936	62.519	18,30	30	1.875.570
KAMPOVI I OSTALO	588	33.542	15,60	25	838.548
UKUPNO	2.742	198.473	19,80	50	9.882.963

Tablica 21. Model rasta po kategorijama smještaja OBŽ, Izvor Master plan turizma OBŽ

Ukupni prihod od turizma u Osječko-baranjskoj županiji u 2015. godini iznosio je 250 milijuna eura, od toga su jedna trećina bili strogo turistički direktni prihodi, a preostalih dvije trećine prihoda su od hrane i pića. Navedeni podaci o prihodima su rađeni prema izvještajima FINA-e. Kada se u ovu analizu uzmu u obzir i prihodi na temelju vrijednosti multiplikatora (odnosi se na indirektnu i inducirane učinke) ukupni prihodi od turizma i ugostiteljstva u 2015. godini u Osječko-baranjskoj županiji može se procijeniti na 45-50 milijuna eura.

U 2015. godini Osječko-baranjska županija ostvarila je 3,2 milijarde eura prihoda, od toga je prihod od direktnog turizma iznosio 0,3%, a prihod od turizma i ugostiteljstva oko

1,00% ukupnih županijskih godišnjih prihoda. Ukoliko se u razmatranje uključe i inducirani i indirektni prihodi od turizma to je između 1,4 - 1,6% županijskih prihoda, kako se navodi u Master planu razvoja turizma Osječko-baranjske županije. Pri tome, stručnjaci za sektor turizma smatraju kako je udio turizma u ukupnom gospodarstvu Osječko-baranjske županije najmanje četiri puta manji od svjetskog prosjeka godišnjih turističkih prihoda.

Na osnovu ovakvih pokazatelja i ukupnog turističkog iskustva i postojećih smještajnih kapaciteta u Osječko-baranjskoj županiji napravljeni su i modeli rasta po smještajnim kategorijama do 2025. godine. Ovdje dajemo pregled rasta smještaja kako je predviđen Master planom razvoja turizma Osječko baranjske županije:

MODEL RASTA 2025. PO KATEGORIJAMA SMJEŠTAJA MPT OBŽ					
SMJEŠTAJ	KREVETA	NOĆENJA	ZAUZETOST	DIREKTAN PRIHOD PO NOĆENJU U EURIMA	UKUPAN PRIHOD U EURIMA
HOTELI I SLIČNO	4.218 + 3.000	543.996 +441.584	35,30% +12,30%	92,00 +22,00	50.180.930 +43.012.085
RURALNI I PRIVATNI SMJEŠTAJ	2.936 +2.000	267.910 +205.391	25,00% +6,70%	56,00 +26,00	14.992.375 +13.116.805
KAMPOVI I OSTALO	2.488 +1.900	247.324 +213.782	20,00% +4,40%	58,00 +33,00	14.359.465 +13.520.917
UKUPNO	9.642 +6.900	1.059.230 +860.757	30,10% +10,30%	75,00 +25,00	79.532.770 +69.649.807

Tablica 22. Model rasta 2025. po kategorijama smještaja OBŽ, Izvor Master plan turizma OBŽ

Za planiranje strateškog razvoja turizma na području Općine Levanjska Varoš za nas su značajna predviđanja za rast u području ruralnog turizma, posebice privatnom smještaju i to unutar programa županijskog razvoja cikloturizma. Pri tome je planiran županijski rast zauzetosti smještajnih kapaciteta na razini od trideset posto i to prvenstveno jačanjem općeg lanca turističkih vrijednosti i sustava marketinga i komercijalizacije. Postojeća zauzetost na razini ove županije je trenutno oko 20 posto u odnosu na postojeće smještajne kapacitete.

Prema provedenim analizama Master planom turizma Osječko-baranjske županije predviđa se do 2025. godine povećanje ukupnog prihoda direktno od turizma oko sto pedeset milijuna eura uz istovremeni rast multiplikatora na dva. Ovakav rast predviđen je kroz sinergiju s drugim granama gospodarstva, a prvenstveno u ostvarenju sinergijskih učinaka turizma i poljoprivrede. Kako su naveli autori cilj Master plana razvoja turizma je „dovesti OBŽ na razinu svjetskog prosjeka turističkog razvoja, za što smatramo da OBŽ ima sve potrebne argumente u atraktivnosti i resursnoj osnovi“. U okviru ovakvih predviđanja očekuje se do 2025. godine i porast zapošljavanja u turizmu i ugostiteljstvu sa sadašnjih oko 1.000 zaposlenih na oko 5.000 zaposlenih.

Rast smještajnih kapaciteta do 2025.godine u Osječko-baranjskoj županiji prema Master planu razvoja turizma OBŽ
1.500 novih turističkih kreveta u velikim resortima
1.000 novih kreveta u većim hotelskim objektima (prije svega gradovi i wellness/vinski hoteli);
500 kreveta u malim obiteljskim hotelima (12-15 novih objekata)
1.500 novih kreveta u različitim oblicima ruralnog turizma
500 novih kreveta u urbanom privatnom smještaju, hostelima i B&B objektima (prije svega orijentiranih na cikloturizam);
rastu u drugim oblicima smještaja (zdravstveni objekti) i kampovi, koji se može predvidjeti na osnovu dugoročnih planova postojećih dionika i prostorno-planskim opredjeljenjima.

Tablica 23.Rast smještajnih kapaciteta do 2025.OBŽ,Izvor Master plan turizma OBŽ

Pri tome su glavni pravci turističkog razvoja Osječko-baranjske županije definirani unutar hrvatskog panonskog prostora koji ulazi u područje šire panonske i podunavske regije. Ovo područje obilježeno je s prometnim vezama dva paneuropska koridora, kao i riječnim prometom na Dunavu i Dravi. Ovakvo prostorno pozicioniranje jasno naglašava i glavne pravce kojim se očekuje pristizanje turista u prostore ove županije. Državna ergela u Đakovu i đakovačka Katedrala s bogatom sakralnom baštinom predstavljaju kulturne turističke atrakcije koje već djeluju, a mogu i snažnije privlačiti goste s pozicije središnjih županijskih atrakcija. Za područje Općine Levanjska Varoš glavni pristupni pravci idu iz smjera Đakova i Našica, a u lokalnim okvirima važno je pratiti i surađivati sa susjednim dijelovima Požeško-slavonske i Brodsko-posavske županije, prvenstveno s općinama koje su smještene na prostoru Dilj gore i razvijaju ponudu ruralnog turizma.

Ruralni turizam sa snažnim obilježjima „zelenog turizma“ može postati prepoznatljivim obilježjem turističke ponude ovog dijela županije, te ćemo u tijeku pozicioniranja ukupnom turističkom razvoju Općine Levanjska Varoš dati jasno i nedvosmisleno obilježje područja održivog ruralnog turizma s naglaskom na njenu prirodnu i kulturnu baštinu. U ovakvom kontekstu turističkog razvoja potrebno je usmjeravati razvoj glavnih turističkih sadržaja unutar prostornog definiranja potencijalnih zona turističkih sadržaja i turističkih atrakcija uvažavajući potencijale prirodne i kulturne baštine, lokalne potencijale za razvoj agroturizma, te postignuta iskustva i rezultate na području zdravstvenog turizma i wellness turizma u proteklom razdoblju.

5.1. Vizija turističkog razvoja

Potreba očuvanja lokalne zajednice u okvirima prostornog smještaja lokalnih naselja koja značajno pripadaju područjima ekološke mreže NATURA 2000 ili su u neposrednom njenom okruženju predstavlja osnovu za razvijanje dugoročne vizije turističkog razvoja. Srednjovjekovna Slavonija stoljetnih šuma hrasta, bukve i graba prirodni je ambijent u kojemu su nastajala ovdašnja naselja na obroncima Dilj gore i Krndije. Ovakva konceptualnost lokalnih naselja bitno je obilježje u kojemu se može graditi turističke sadržaje

i atrakcije u neposrednom odnosu prirodne baštine i tradicijske kulture. Glavna obilježja ruralnog turizma Europske unije upravo se ogledaju u nastojanju održavanja suglasja između prirodnih uvjeta i tradicijskih određenja lokalnih zajednica. Očuvanost ovog mikro svijeta tradicionalnih naselja s malim utjecajem suvremenih oblika industrijskog društva, koja su na ovome području prisutna tek u neznatnijem obimu, a u pojedinim ovdašnjim naseljima samo u tragovima, predstavlja važno obilježje razvoja održivog ruralnog turizma općine.

Konceptualni okvir „ruralni turizam – održivi turizam“ potrebno je uskladiti kroz adekvatno upravljanje prostornim razvojem, očuvanje prirodne baštine i tradicijske kulture uz razvijanje turističke ponude održivog ruralnog turizma usvajanjem postojećih standarda županijskog turističkog razvoja uz inovacijske posebnosti i u suradnji s neposrednim turističkim okruženjem na prostoru gradova Đakova i Našica. U procesu istraživanja lokalnih osobitosti i kroz vođenje rasprave s lokalnim dionicima tijekom provedbe tematskih radionica u okviru strateškog planiranja turističkog razvoja općine definirana je i njena turistička vizija.

VIZIJA TURISTIČKOG RAZVOJA OPĆINE LEVANJSKA VAROŠ

“OPĆINA LEVANJSKA VAROŠ NA LOKALNOJ TRADICIJI I PRIRODNOJ BAŠTINI STVORILA JE PREPOZNATLJIVU PONUDU ODRŽIVOG RURALNOG TURIZMA JEDINSTVENOG KLIMOM, PODNEBLJEM I IZVORNOŠĆU LOKALNIH TURISTIČKIH PROIZVODA, KAO I SUSRETLJIVOŠĆU LOKALNOG STANOVNIŠTVA NA DOBROBIT I UDOBNOST SVAKOME GOSTU U NEPONOVljivosti TURISTIČKIH UŽITAKA I DOŽIVLJAJA.”

Tablica 25. Vizija turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš

Vizija turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš zasniva se na lokalnoj tradiciji i prirodnoj baštini kao dva središnja sadržaja turističkih atrakcija ove mikrodestinacije kroz čiji razvoj se planira stvoriti prepoznatljivu ponudu održivog ruralnog turizma kao „prirodni park Slavonije“ na karti zelenog turizma Osječko-baranjske županije. Ovakvo određenje turističke atraktivnosti područja ove općine može se uklopiti u turističke sadržaje koji se nude na razini parkova u Đakovu, Našicama i Osijeku, kao njihova ruralna nadopuna i poveznica sa slavonskom panoramskom slikom koja je svoj urbanitet gradila u suglasju sa bogatstvom slavonskim šuma. Razvojem turističke infrastrukture, biciklističkih staza i šetnica, uz izgradnju kvalitetne ponude turističkog smještaja na ovom dijelu Dilj gore može se stvoriti turistički atraktivan prostor na razini Osječko-baranjske županije koji svojim smještajem i uronjenošću u periferna područja urbanih cjelina Đakova i Našica može postati privlačna turistička atrakcija. Posebnu vrijednost ovog područja svakako čini značajan prostor ekološke mreže NATURA 2000 koji se proteže širim područjem jezera Borovik i velikim dijelom Dilj gore unutar teritorija Općine Levanjska Varoš. Razvojem lokalne turističke ponude uz naglasak na podneblju i izvornosti ovdje je moguće razvijati sadržaje neponovljivih turističkih užitaka i doživljaja. Đakovački parkovi kultivirali su izvorno obilježje slavonskih šuma kakvo je i danas prisutno na područjima Dilj gore i Krndije. Omogućiti gostima turističkih manifestacija za vrijeme održavanja Đakovačkih vezova odlazak u unutrašnjost Dilj gore predstavljat će jedan od poslovnih izazova organizatorima turističkih sadržaja i poduzetnicima u turizmu na području Općine Levanjska Varoš. Ljudi i njihova umješnost u stvaranju nezaboravnih trenutaka za posjetitelje čine okosnicu turizma doživljaja. Uz lokalnu tradicijsku eno i gastro ponudu koja se može prezentirati već na ulicama i parkovima urbanih središta Osječko-

baranjske županije kao atraktivna pozivnica u obilazak turističkih atrakcija jezera Borovik i Dilj gore.

5.2. Prostorna koncepcija razvoja

Podjela turističkih sadržaja i turističkih atrakcija na prostoru Općine Levanjska Varoš na četiri zone održivog ruralnog turizma orijentacijskog je karaktera s ciljem bolje preglednosti i razumijevanja prostorno sadržajnih odrednica promatranog područja. Svaki napor prema povezivanju ovih turističkih zona u svrhu stvaranja mikrodestinacije „zelenog turizma“ koristan je i vrijedan. Za provoditelje procesa turističkog razvoja na području općine, a to je svakako na prvom mjestu javni sektor, ovakvo valoriziranje i zoniranje prostora kroz tematske okvire osnovnih specifičnih vrednovanja područja omogućit će efikasno i odgovorno donošenje odluka o budućem turističkom razvoju.

Prvenstveno je važno prepoznati vrijednost prirodne i kulturne baštine područja kao komparativnu prednost prostorne mikrostrukture unutar županijskih okvira koja se može na županijskoj razini pozicionirati kao značajan prostor turističkih sadržaja. Vrijednosti prirodne baštine šireg područja jezera Borovik i šumskog prostora Dilj gore važno je na adekvatan način pozicionirati kroz rangiranje u okvirima županijske prirodne baštine kao područje koje svojim skladom, prirodnim vrijednostima i izvornošću dolazi u izravnom nizu neposredno nakon područja Kopačkog rita.

Ovakvim pozicioniranjem resursno-atraksijskih osnova općine moguće je lokalne turističke proizvode prezentirati brojnim europskim turistima koje Hrvatska privlači odlikama prirodnog prostora i kulturno-povijesne baštine.

Osječko-baranjska županija ima institucionalni okvir važan i mjerodavan za valorizaciju prirodne baštine koji može uvažiti i istaknuti sve vrednote i posebnosti prirodne baštine na području Općine Levanjska Varoš. Detaljnije o ovoj valorizaciji i razvoju održivog turizma izložene su u Akcijskom planu održivog turizma Općine Levanjska Varoš. Ova će strategija dati kratak pregled programske provedbe razvoja održivog turizma usklađen s nacionalnim okvirom razvoja održivog turizma kako je izložen u Akcijskom planu razvoja zelenog turizma RH. U ovom poglavlju istaknut ćemo glavne prostorne zone kojima se može funkcionalno upravljati lokalnim turističkim razvojem: Ovakva funkcionalna klasifikacija turističkih atrakcija otvorit će prostor za njihovu evidenciju i valorizaciju, kao i za racionalno korištenje ovdašnjih resursa uz primjereno upravljanje i zaštitu.

ZONA JEZERA BOROVIK SA ŠUMSKIM PODRUČJIMA NA KRNDIJI I DILJ GORI	ZONA AGROTURIZMA SREDIŠNJIH NASELJA OPĆINE	ZONA WELLNESS I ZDRAVSTVENOG TURIZMA U BREZNICI ĐAKOVAČKOJ	ZONA KULTURNOG I VJERSKOG TURIZMA U NASELJIMA OVČARA I BREZNICA ĐAKOVAČKA
---	---	---	--

Tablica 26. Zone turizma Općine levanjska Varoš

Osječko-baranjska županija nudi već sada turističke atrakcije i smještaj primjeren globalnim standardima turističkih proizvoda kako u urbanim sredinama isto tako i u njenim ruralnim područjima. Uz gradske hotele prisutni su atraktivni sadržaji ruralne ponude i u

enogastronomiji i u smještaju. Prostor Općine Levanjska Varoš sa svojim turističkim sadržajima valja uskladiti s ovako standardiziranom turističkom ponudom županije.

Đakovački vezovi kao međunarodna manifestacija i turistička atrakcija, prirodni su partner održivom razvoju ruralnog turizma ove općine. Državna ergela u Đakovu izravno se veže na lokalnu graditeljsku tradiciju i baštinu. Osmišljavanjem lokalnih cikloturističkih ruta ova urbana područja mogu u kratko vrijeme postati dostupna brojnim turistima koji već sada posjećuju manifestacije u Đakovu i Našicama i to na razini kratkih poludnevnih i dnevnih izleta i obilazaka lokalnih agroturizama, kušaonica i izletišta.

5.3. Marketinški ciljevi

Sukladno nacionalnoj strategiji razvoja turizma koja teži za usvajanjem jedinstvenih kriterija strateškog planiranja turističkog razvoja i izradi strateških planova u procesu marketinškog planiranja ciljeva turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš preuzet je nacionalni koncept marketinga u turizmu s orijentacijom na specifične interese i potrebe lokalnih dionika. Svrha ovakvog pristupa u kreiranju marketinških ciljeva turističkog razvoja općine je usvajanje standardnog metodološkog okvira predviđenog i usvojenog na nacionalnoj razini strateškog upravljanja turističkim razvojem. Ujedno se ovakvim pristupom usvajaju i globalni kriteriji upravljanja turizmom i turističkim razvojem, a time i standardi na razini primjene marketinških koncepcija. Usporedo s ovakvim problematiziranjem marketinške koncepcije turističkog razvoja općine sagledavana su i glavna marketinška usmjerenja na županijskoj razini. Cilj ovakvog pristupa u kreiranju marketinške operativne strategije i marketinških ciljeva je optimalizacija budućih procesa prilagodbe planiranju i provedbi mjera marketinške koncepcije vođenja turističkog razvoja općine.

Ovakvim pristupom omogućit će se na lokalnoj razini usvajanje specifičnih standarda metode i tehnike za rješavanje problemskih situacija marketinga u turizmu. Pri tome se strateško planiranje orijentira na specifičan okvir odlučivanja usmjeren na turiste kao središnje korisnike usluga u turizmu. Na određenim mjestima ove strategije koristi se i izraz posjetitelji koji predstavlja ciljane kategorije turista kao korisnike usluga u područjima turističkih sadržaja koji se odnose na aktivaciju prirodne i kulturne baštine iz turističkih resursa u turističke sadržaje i atrakcije. Ova koncepcija marketinškog planiranja posebice je interesantan manjim općinama, koje svojim organizacijskim i proračunskim potencijalom nemaju potrebne kapacitete za pokretanje samostalne destinacijske menadžment organizacije s vlastitim marketinškim menadžmentom turističke organizacije i jakim marketinških kampanja tijekom godine. Za Općinu Levanjska Varoš ovakvim pristupom i povezivanjem s marketinškim programima koji se provode i planiraju provoditi na razini županije i pojedinim lokalnim razinama gradova i općina, moguće je ostvariti značajne marketinške rezultate i ciljeve u odnosu na samostalno upravljanje ovim procesima. Kako bi se moglo planirati i provoditi marketinšku strategiju u suradnji s drugim organizacijama, potrebno je uskladiti standarde marketinškog planiranja i provedbe kako bi se moglo ostvarivati njihove sinergijske učinke.

5.3.1. Pozicioniranje izborom ciljanih tržišta

Hrvatska je u svojoj strategiji razvoja turizma do 2020. godine istaknula orijentaciju na pet emitivnih geografskih tržišta koja su definirana prema posebnim obilježjima ukupnog udjela u broju gostiju i noćenja, te se kao takva dijele na vodeća, sklona, susjedna, izazovna i udaljena. Ovakva podjela u globalnim okvirima nema posebni značaj za mikrodestinacije kao što je Općina Levanjska Varoš, ali može predstavljati raster za planiranje vlastitih emitivnih tržišta i izbor tržišnih segmenata s kojima komuniciramo i koje ćemo privući našim turističkim proizvodima.

Za ovakvo planiranje dobro je još jednom ukazati na podatak o prosječnom vremenu zadržavanja gostiju u Osječko-baranjskoj županiji koji iznosi 2,5 dana, te kako se gosti najduže zadržavaju u Bizovcu s 5 dana. Prosječno vrijeme boravka gostiju u Đakovu 2008. godine bio je 1,4 dana, a u 2015. godini je produžen na 4 dana. Kada se analiziraju emitivna tržišta Osječko-baranjske županije najznačajnije zemlje su Njemačka, SAD, Slovenija, BiH, Srbija, Austrija i Italija koje zajedno ostvaruju polovicu stranih noćenja. Vidimo kako se županijska skala emitivnih tržišta razlikuje od nacionalnog modela i predstavlja njegov svojevrsni miks. Pozicioniranje unutar ovih ciljanih tržišta omogućava nam jasno vidjeti i razumjeti preferencije pojedinih grupa gostiju s određenih emitivnih tržišta, vrijeme u godini kada planiraju odlazak na godišnji odmor ili rekreativni odmor, obilaske kulturnih znamenitosti i ruta, kulturne i društvene navike, kao i vrste zdravstvenih usluga koje su spremni koristiti u inozemstvu.

Ciljna geografska tržišta							
Tržišta	Emitivna zemlja	Udio (2020 god)	Rast (ϕgod) (2012-2020)	Tržišta	Emitivna zemlja	Udio (2020 god)	Rast (ϕgod) (2012-2020)
Vodeća	Njemačka	21%	3% - 5%	Izazovna	Rusija	4%	7% - 10%
	Slovenija	9%	1,5% - 3%		Nizozemska	4%	4% - 6%
	Austrija	8%	4%		V. Britanija	2%	2,5% - 8%
	Hrvatska	7,5%	1% - 2%		Francuska	3%	1,5% - 8%
	Italija	7%	0,7% - 2%		Španjolska	1%	5% - 10%
						Skandinavija	3,5%
Sklona	Češka	6%	1% - 3%	Udaljena	SAD	1%	5% - 6%
	Poljska	6%	4% - 6%		Kanada	0,4%	10%
	Slovačka	5%	5% - 8%		Australija	0,5%	10%
Susjedna	Mađarska	2,5%	0% - 4%		Japan	0,4%	8%
	BiH	2%	4% - 6%		Kina	0,1%	10% - 12%
	Srbija	1%	4% - 5%				

Tablica 27. Ciljana geografska tržišta i potrošački segmenti, Izvor: Strategija razvoja turizma RH do 2020.

5.3.2. Pozicioniranje izborom tržišnih segmenata

Pozicioniranje unutar strategije ciljanih tržišta omogućava nam bolje razumijevanje svih aktivnosti razvoja i upravljanja strategijom turističkog razvoja u cjelini. U korelaciji sa segmentacijom tržišta kao danas prihvaćenim osnovnim konceptom marketinga u turizmu stvaramo si uvjete za bolje razumijevanje potreba i želja naših gostiju. Kroz uočavanje osobnih, situacijskih i ponašajnih značajki turista svrstanih u pojedine tržišne segmente ostvarujemo mogućnost za razvojem najprivlačnijih tržišnih proizvoda za naše potencijalne kupce. Ovakvim pristupom možemo se usko specijalizirati i ponuditi određenom tržišnom segmentu proizvode prilagođene upravo njihovim osobnim željama i interesu. Na ovaj način možemo stvoriti marketinški program posebno interesantan pojedinom tržišnom segmentu i kvalitetno upravljati našom strategijom ciljanog marketinga.

Nacionalni koncept tržišne segmente kao modele za istraživanje doživljaja uvjetno svrstava u šest grupa sa svrhom bolje marketinške optimizacije omogućavajući tako promociju naših poruka i promidžbenih aktivnosti najbolji doseg prema ovim različitim interesnim grupama.

Mladi (18 – 24 godine)	radi se o potrošačkom segmentu s izrazito različitim društvenim i/ili kulturološkim zaleđem i sklonosti različitim načinima putovanja uključujući i backpacking. Putuju tijekom praznika, u trajanju od nekoliko dana do nekoliko mjeseci, a preferiraju jeftiniji prijevoz i smještaj. Skloni su aktivnostima i avanturi, čistoj prirodi te lokalnoj kulturi, a informiraju se u najvećoj mjeri preko interneta.
DINKS (parovi s dvostrukim primanjima, bez djece)	karakterizira ih činjenica da imaju novaca, ali su vremenski vrlo ograničeni. Interesiraju ih kratki odmori te oblici i sadržaji putovanja kojima se nagrađuju. Informiraju se u najvećoj mjeri preko interneta, lifestyle časopisa i preko prijatelja. Segment nije cjenovno osjetljiv.
Obitelji	segment obitelji uključuje one s mlađom djecom (djeca do 7 godina) i obitelji sa starijom djecom (8-14 godina). Dok prve obilježava krilatica 'sve se okreće oko djece' te im je najvažnije udovoljiti dječjim potrebama, obitelji sa starijom djecom traže sadržaje koji mogu zadovoljiti potrebe svih članova. Segment obitelji pretežito putuje tijekom školskih praznika, uglavnom se informira usmenom predajom i cjenovno je osjetljiv.
Empty nesters	(radno aktivni ljudi čija su djeca napustila roditeljski dom i žive samostalno; 50- 65 godina) – karakterizira ih to što putuju tijekom cijele godine, često spajaju posao s odmorom te su skloni holističkom pristupu životu (wellness, zdrava hrana, aktivnosti i revitalizacija). Nisu cjenovno osjetljivi, na putovanjima se nagrađuju, temeljito se pripremaju za

	putovanja, a informiraju se preko preporuka, specijalizirane literature o putovanjima te interneta.
Zlatna dob (umirovljenici bez većih zdravstvenih problema, 65+ godina)	riječ je o skupini koja još uvijek aktivno putuje, a zainteresirani su za obilazak glavnih atrakcija. Cijene udobnost smještaja, a za starije među njima bitna je dostupnost medicinske skrbi. Cjenovno su osjetljivi, putuju pretežito u proljeće i jesen, a najviše uvažavaju preporuke kao izvor informacija.
Specijalizirani organizatori poslovnih putovanja	riječ je o specijaliziranim posrednicima za poslovna i incentive putovanja koja se odvijaju pretežito tijekom proljeća i jeseni. Preferiraju prepoznatljivije/atraktivne destinacije i višu kvalitetu usluga.

Tablica 28. Ključni potrošački segmenti, Izvor: Strategija razvoja turizma RH do 2020.

5.3.3. Integracija u sustav turističkih proizvoda Hrvatske

Nacionalnom strategijom razvoja turizma određeno je deset ključnih proizvodnih grupa za razvoj sustava turističkih proizvoda koji su odraz postojećih obilježja hrvatske turističke ponude i kvalitete turističkih atrakcija. Svrha ovakve razdiobe sustava turističkih proizvoda je proširenje strukture segmenata posjetitelja koji su opredijeljeni različitim vrstama putovanja, cjenovnih pozicija, kao i izboru različitih razdoblja tijekom godine za planiranje svojih putovanja i boravaka u pojedinim turističkim destinacijama. Ovakav pristup razvoju turističkih proizvoda stvara osnovu za produljenje turističkih aktivnosti tijekom godine, a ujedno omogućava i povećanje hrvatske turističke potrošnje. Unutar osnovne podjele turističkih proizvoda ulazi se u daljnju razdiobu na tridesetak pojedinačnih komercijalnih turističkih proizvoda zasnovanih na određenjima turizma doživljaja, a samim tim i na prostorno vremensko rasprostiranje turističkih proizvoda na čitavi prostor Hrvatske. Ovakvom formacijom turističkih proizvoda ostvaruju se i načela održivog razvoja prostora i smanjenje dosadašnjih nepovoljnih utjecaja fokusiranjem turističkih aktivnosti na pojedine hrvatske regije, posebice priobalne županije i naselja uz samu obalu. Ovakav pristup sve više ističe kontinentalne resurse turističkog razvoja i otvara vrata europskim i domaćim turistima za planiranje posjeta kontinentalnim županijama. Osječko-baranjska županija svojim prostornim obilježjima omogućava stvaranje turističkih proizvoda namijenih širokom krugu gostiju.

U ovakvom pristupu naša je orijentacija na turističke proizvode koji su pogodni za razvoj na području Općine Levanjska Varoš. Ruralni turizam ima potencijal za razvoj ruralnog prostora ukoliko se njegov razvoj podigne na razinu koja će mu omogućiti pokretanje širih gospodarskih inicijativa i investicija u turistički sektor. Uz potrebu kvalitetnijeg razvoja lokalne turističke infrastrukture u okviru kojih se trebaju definirati glavni prometni pravci za bolji protok ljudi i vozila na pravcima Levanjska Varoš-Đakovo i Levanjska Varoš-Našice. U nacionalnom sustavu turističkih proizvoda kao ključni turistički proizvodi regionalne jakosti u Slavoniji su u kategoriji primarnih turističkih proizvoda prepoznati ruralni, kulturni, cikloturizam i gastro eno turizam. Općina Levanjska Varoš ima resurse za razvoj svakog od ovih primarnih turističkih proizvoda.

- 'Sunce i more'
- Nautički turizam
- Zdravstveni turizam
- Kulturni turizam
- Poslovni turizam
- Golf turizam
- Cikloturizam
- Eno i gastroturizam
- Ruralni i planinski turizam
- Pustolovni i sportski turizam
- Ostali važni proizvodi (eko, omladinski i socijalni turizam)

TABLICA 29. Sustav turističkih proizvoda, Izvor:Strategija razvoja turizma RH do 2020.

U kategoriji sekundarnih turističkih proizvoda za slavonsku regiju u nacionalnim strateškim projekcijama istaknuti su lječilišni turizam, turizam baštine, lov, ribolov i ekoturizam. Ova nacionalna projekcija turističkih proizvoda za pojedina regionalna područja ne znači kako se u mikrodestinacijama ne može više inicijative dati za pojedine turističke proizvode koji su u nacionalnim okvirima istaknuti kao proizvodi od sekundarnog ili tercijarnog značaja. Konkretno, ukoliko se razmotre ekonomske kategorije turističkog razvoja

i nacionalni prioriteti poboljšanje kvalitete i strukture smještaja, nova zapošljavanja i rast prihoda svakako će se u kontekstu turističkog razvoja na razini Općine Levanjska Varoš izdvojiti turistički proizvod lječilišnog turizma i wellness turizma kao potencijal na kojemu se može razviti najjači turistički razvoj i ostvariti najbolji rezultati. Turistička iskustva lječilišta u Breznici Đakovačkoj u osamdesetim i devedesetim godinama najbolje potvrđuju ovakva predviđanja. U istu ravan s potencijalima lječilišnog turizma potrebno je uvrstiti razvoj agroturizama uz njihovu orijentaciju prema ekoturizmu, sportskom i rekreacijskom turizmu, lovu ribolovu i turizmu baštine. Na taj način može se ostvariti relativno brz i efikasan turistički razvoj kojim će se potvrditi predviđena predviđanja za razvoj pojedinih turističkih proizvoda u Slavoniji. Činjenica koja govori u prilog razvoja ruralnog turizma na Dilj gori kao područja eko turizma, sportskog i ribolovnog turizma može ovaj trenutno nerazvijeni dio županije dovesti na razinu županijske atraktivnosti za navedene turističke proizvode. Za dublje razumijevanje ovakve orijentacije u turističkom razvoju općine pogledat ćemo i koji su to najinteresantniji potrošački segmenti s kojima će se susresti nositelji lokalnog turističkog razvoja i koji su to turistički proizvodi koji će ovim potrošačkim segmentima biti najizazovniji i najprivlačniji.

	Mladi (18-24)	DINKS (25-34)	Obitelji (35-49)	24Empty nesters (50-65)	Zlatna dob (65+)	Specijalizirani organizatori poslovnih putovanja
Sunce i more	●	○	●	○	○	○
Nautički turizam	○	●	○	●	○	○
Zdravstveni turizam	○	●	○	●	●	○
Kulturni turizam	○	●	○	●	○	○
Poslovni turizam	○	○	○	○	○	●
Golf turizam	○	●	○	●	○	○
Cikloturizam	●	●	○	○	○	○

Eno i gastroturizam	○	●	○	●	○	○
Ruralni i planinski turizam	○	○	○	●	○	○
Pustolovni turizam	●	●	○	○	○	○
Ostali proizvod	●	○	○	●	○	○
Primarni segment: ● Sekundarni segment: ○ Tercijarni segment: ○ Segment nije relevantan: ○						

TABLICA 30. SUSTAV TURISTIČKIH PROIZVODA PREMA POTROŠAČKIM SEGMENTIMA, Izvor: Strategija razvoja turizma RH do 2020.

Tijekom godine na jezeru Borovik sada već tradicionalno događaju se određena sportska događanja na kojima prisustvuje relativno značajan broj gostiju iz velikog broja slavonskih gradova. Jako malo podataka za sada imamo o strukturi gostiju koji posjećuju ovdašnje manifestacije, kao i o načinima na koje se tijekom godine događanja na području jezera Borovik prezentiraju domaćim turistima iz urbanih sredina u Slavoniji i Baranji. Bolje razumijevanje odnosa potrošačkih segmenata, načina na koje se pripremaju kampanje za dobivanje njihove pozornosti, ukupnoj komunikaciji i vrsti ponude koja je zanimljiva pojedinim potrošačkim segmentima, mogu značajno utjecati na razvoj i rezultate ovdašnjeg turizma.

Proizvodne grupe	Proizvodi	Slavonija
Sunce i more	Sunce i more	
Nautički turizam	Yachting	
	Cruising	
Zdravstveni turizam	Wellness	
	Lječilišni	
	Medicinski	

TABLICA 31. SUSTAV TURISTIČKIH PROIZVODA TURISTIČKA REGIJA SLAVONIJA Izvor: Strategija razvoja turizma RH do 2020.

Kulturni turizam	Gradski turizam			
	Turizam baštine			
	Događanja			
	Kreativni turizam			
	Vjerski turizam			
Gastro	Gastro i eno			
Poslovni turizam	Skup asocijacije			
	Skup korporacije			
	Incentive			
	Team building			
Golf turizam	Golf			
Cikloturizam	Cikloturizam			
Ruralni i planinski turizam	Ruralni/seoski			
	Planinski			
Pustolovni i sportski turizam	Ronjenje			
	Kajak/kanu			
	Rafting			
	Adrenalin			
	Lov			
	Ribolov			
	Sport na snijegu			
	Sport pripreme			
Ostali proizvodi	Ekoturizam			
	Omladinski			
	Socijalni			
LEGENDA	Primarni	Sekundarni	Tercijarni	Nije dostupan

TABLICA 32. „SUSTAV TURISTIČKIH PROIZVODA TURISTIČKA REGIJA SLAVONIJA
Izvor: Strategija razvoja turizma RH do 2020.

Kako je vidljivo iz tablice o sustavu turističkih proizvoda prema turističkim regijama vidimo kako u Slavoniji postoje odlični resursi za razvoj 26 od 30 specifičnih turističkih proizvoda koliko ih je definirano u nacionalnoj strategiji turističkog razvoja. Kojih će pet ili deset specifičnih turističkih proizvoda postati dominantni za razvoj održivog ruralnog turizma Općine Levanjska Varoš ovisi o mnogo činitelja ovdašnjeg turističkog razvoja. Pri tome utjecaj javnog sektora može biti značajan u preferiranju pojedinih specifičnih turističkih proizvoda, što nije loše u ovom slučaju, ali ujedno predstavlja i jednu odgovornu ulogu u planiranju i razvoju lokalnog turizma. Uz sve analize, usmjerenja i prijedloge koje će ponuditi ova strategija razvoja turizma Općine Levanjska Varoš, pa i uz činjenicu jakog utjecaja javnog sektora u turističkom razvoju ključno mjesto u ovim procesima nosit će lokalni ljudi koji će se opredijeliti za pojedine specifične turističke proizvode. U analizi ljudskih potencijala i pregledu sociodemografskih pokazatelja ukazali smo na obrazovnu i dobnu strukturu lokalnog stanovništva. Istovremeno je važno ovom strategijom otvoriti prostor za cjeloživotno obrazovanje u sektoru ruralnog turizma i omogućiti što većem broju lokalnih ljudi obrazovanje u specijaliziranim područjima specifičnih turističkih proizvoda. Pri tome se svatko treba opredijeliti za ono u čemu je najbolji i za one profesionalne djelatnosti koje će obavljati s visokom razinom motivacije i krajnjeg zadovoljstva. U turizmu se upravo ovaj ljudski faktor može prepoznati, a posebice danas kada je uz sve specifičnosti turističkih proizvoda dominantna kategorija turizma doživljaja.

Na razini Osječko-baranjske županije turistički proizvodi koji imaju najviše razvojnih potencijala definirani Master planom turizma su: kratki odmori, touring i zdravlje i wellness. Pretpostavlja se kako su ovo najperspektivniji turistički proizvodi na osnovu raspoloživih turističkih resursa na županijskoj razini, kao i temeljem dosadašnjeg turističkog razvoja i iskustva, te ostvarenih rezultata u turizmu županije. Kratki odmori obuhvaćaju veliki skupinu različitih i međusobno povezanih proizvoda, a njihove sadržaje povezuje se prema svakom segmentu posjetitelja. Pri tome će dominantni motiv dolazaka biti specifičan za pojedini segment posjetitelja, koji će za vrijeme svoga boravka svakako konzumirati i druge proizvode, kojima se može upotpuniti ovakve turističke sadržaje. Touring proizvodi mogu biti individualni i grupni. Individualni obilazak pojedinog područja odvija se vlastitim ili unajmljenim prijevozom. U grupnim obilascima grupe prolaze određenim prostorom s ciljem upoznavanja i otkrivanja različitih značajki lokalnog područja ili tematskih kulturnih, prirodnih ili gastronomskih ruta. Lokalni sadržaji mogu se ponuditi kroz paket proizvoda koji se kao touring može ponuditi na razini šire regije slavonske ili Osječko-baranjske županije.

5.3.4.Promocija turističke destinacije

Za naš izbor kreiranja imidža i promocije turističkih proizvoda i atrakcija na području Općine Levanjska Varoš potrebno je uspostaviti okvir za provedbu promotivnih aktivnosti. Ova strategija od samog početka uvažava dvije razine na kojima se oblikuje turistički razvoj općine. Nacionalna razina ovaj prostor sagledava u okvirima turističke destinacije Slavonije i Baranje, a u širem kontekstu unutar procesa razvoja kontinentalnog turizma Hrvatske.

U županijskim okvirima planiranja turističke promocije područje ove općine definirano je unutar strukture koja je razvijena na načelima racionalnog upravljanja ekonomije iskustva i određenja iskustvenog sklopa doživljaja, točnije određenja koristi zbog kojih gosti biraju određenu turističku destinaciju. Na osnovu ovakvog vrednovanja županijskih turističkih sadržaja (proizvoda i atrakcija) stvoren je okvirni raspored iskustvenih zona s ključnim doživljajima i iskustvima koje se nude gostima na prostoru Osječko-baranjske županije. Ovakvim opredjeljenjem i evaluacijom prostora i sadržaja turističkog razvoja Osječko-baranjska županija je promatrana kao cjelina u čijem sastavu se prepoznaje pet iskustvenih

zona ključnih turističkih doživljaja i iskustava. Te iskustvene turističke zone su: Baranja, Podravlje, Osječki kraj, Našički kraj i Đakovština. U zoni Đakovštine nalazi se deset jedinica lokalne samouprave iz sastava Osječko-baranjske županije: Punitovci, Gorjani, Semeljci, Drenje, Satnica Đakovačka, Viškovci, Levanjska Varoš, Trnava, Strizivojna i Đakovo. Središte ove turističke zone je Grad Đakovo sa svojim ključnim turističkim proizvodima: kratki odmori, sport i rekreacija, selektivni oblici turizma, te s ključnim turističkim segmentima: parovi 50+, obitelji s djecom, generacija Y i Z i parovi 25-49 godina.

Uz navedeni županijski koncept turističke promocije razmotrit ćemo i plan razvoja sustava i marketinga koji se predlaže za provedbu u okvirima županijskog Master plana turizma. Ovaj master plan turizma daje marketinšku viziju za razdoblje do 2025. godine u kojoj je navedene upeterostručivanje broja noćenja domaćih i stranih gostiju s fokusom na goste koji donose više prinose. Ovakav marketinški plan temelji se na ostvarenju postavljenog cilja kroz razvoj novih proizvoda i doživljaja koji se nude po modelu 365 dana u godini.

Ovakvom vizijom županijskog marketinga određena su i tri glavna marketinška cilja: porast broja noćenja, privlačenje gostiju veće platežne moći i razvojem turističkih proizvoda i doživljaja.

Za ostvarenje porasta broja gostiju u suradnji s privatnim sektorom županija se treba promovirati kao cjelogodišnja destinacija u kojoj gosti mogu doživjeti nezaboravna iskustva, uz stvaranje svijesti o destinaciji uz izgradnju snažnog i prepoznatljivog brenda.

Kroz razvoj cjelovite komunikacijske strategije, stvaranjem snažnog i prepoznatljivog županijskog brenda jačim povezivanjem s poljoprivrednim sektorom i fokusiranjem na pojedine tržišne segmente težnja će se usmjeravati na tržišne segmente koji mogu županijskoj destinaciji donijeti veće prinose. To su turistički segmenti s više turističkog dohotka koje troše na odmor, odsjedanje u hotelima i tematskim resortima uz bogatije konzumiranje turističkih usluga.

Bogatstvo prirodnih i kulturnih resursa županije i dobra povezanost s velikim emitivnim tržištima može zadovoljiti potrebe različitih turističkih segmenata, koja će se pozicioniranjem kao destinacija kratkih odmora sa sadržajima gastronomije, sporta i događanja otvoriti turistima razvojem novih turističkih proizvoda i doživljaja. Za ovaj treći marketinški cilj županije naglašena je važnost razvijanja zajedničkih aktivnosti uz stvaranje ponude i doživljaja koji mogu povezano komunicirati različitim kanalima privlačnim pojedinim turističkim segmentima.

Ovakav županijski portfelj marketinških proizvoda u potpunosti se uklapa u nacionalno pozicioniranje Hrvatske kao turističke destinacije zanimljive za boravak raznolikih turističkih segmenata gostiju tijekom cijele godine. Nacionalna turistička strategija zato u svojoj nacionalnoj koncepciji naglašava potrebu stvaranja profesionalno strukturiranog hrvatskog turističkog brenda koji će promijeniti dosadašnji u percepciju Hrvatske kao destinacije ljetnog odmora. Glavni cilj marketinškog djelovanja usmjeren je prema novim tržišnim segmentima koji mogu pridonijeti produljenu turističke sezone u Hrvatskoj, a za to je nacionalnom strategijom razvoja turizma predviđeno posebno usredotočenje na tri područja: brendiranje sustava, odnose s javnošću i zaokret prema elektroničkim medijima.

TURISTIČKA ZONA BARANJE
KLJUČNI PROIZVOD: 1. KRATKI ODMORI (rural/gastro)
Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti: Park prirode Kopački rit, Dunav, Drava, Kneževi vinogradi, vinske ceste, etno sela, Stara Drava, ruralni smještaji i autohtona seljačka gospodarstva, Eko centar Zlatna Greda, Memorijalni kompleks "Batinska bitka", Etnološki centar baranjske baštine;
Dvorci: kompleks dvorac Tikveš, Lovački dvorac u Bilju, dvorac Eugena Savojskog;
Sakralna baština; Događanja: Ribarski dani, Gator Fest, Akademija blata, Slama land art festival, vinski maraton, Zemlja bez granica, Tarda Festival i sl.
Moguće nove aktivnosti: Doživljaj ruralnog života i sudjelovanje u ruralnim tradicijama regije; opuštanje i rekreacija u ruralnom okruženju; posjete lokalnim kulturnim i povijesnim atrakcijama, kampiranje u vinogradima, pokazna ekološka imanja, "život kakav je nekada bio", gastro ture i tečajevi kuhanja, tečajevi za kušače vina, piknik izleti, organizacija međunarodnog festivala vezanog uz eno-gastro;
KLJUČNI PROIZVOD: 2. TURE
Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti: Moguće nove aktivnosti: Ture scenografije, Ture ruralnih smještaja i OPG-ova, Ture kulturno-povijesnog nasljeđa, Gastro ture Baranja, Ture gradova (Osijek, Đakovo, Bizovac, Erdut, Belišće, Valpovo, Našice, itd.), Ture sela Baranje, Vinske ture - kušaonice vina i Ture/posjeti svetištima.
Moguća nova smještajna infrastruktura: ruralni oblici smještaja, privatni smještaj, B&B , panonski resort, <i>glamping</i> , <i>boutique</i> hotel, agroturizmi i sl.
KLJUČNI PROIZVOD: 3. SELEKTIVNI OBLICI
Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti: Moguće nove aktivnosti: lov i ribolov, organizirano promatranje ptica, kolonije/ škole slikarstva, kiparstva i sl. u trajanju od tjedan dana;
KLJUČNI SEGMENTI:
Parovi 50+, Parovi 25-49, Obitelji s djecom, Generacija Y i Z, Školske grupe, Poslovni (team building).

Tablica 33. Turistička zona Baranja, Izvor: Master plan turizma OBŽ

Za pozicioniranje marketinga na lokalnoj razini u okvirima strateškog razvoja turizma Općine Levanjska Varoš potrebno je odrediti središnje turističke sadržaje koji će svoj razvoj prilagoditi nacionalnim i regionalnim modelima integracije marketinškog djelovanja. Činjenica je ta kako je turizam u svojoj početnoj fazi razvoja, te postojeći prirodni i kulturni potencijali imaju potencijal za podizanje turizma na razinu koja mu može dati značajno mjesto u gospodarskom i društvenom razvoju područja. Iskustva turističkog poslovanja u Breznici Đakovačkoj osamdesetih godina prošlog stoljeća potvrđuju ovakva predviđanja. Isto tako, sadašnji razvoj ruralnog turizma na području baranjskih općina u Osječko-baranjskoj županiji pokazuju kako pojedina obiteljska gospodarstva i tamošnji agroturizmi ostvaruju dobre poslovne rezultate.

TURISTIČKA ZONA ĐAKOVŠTINE

KLJUČNI PROIZVOD: 1. KRATKI ODMORI (kultura/događanja/enogastronomija)

Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti:

Državna ergela Đakovo, Sakralni kompleks u Đakovu, Kulturno - turistički centar "Lucije Karalić" (UNESCO - Ljelje)

Događanja: Đakovački vezovi, pokladna manifestacija Đakovački bušari, Sajam poljoprivrede, obrtništva i gospodarstva "Đakovo Expo Zlatne ruke", Božićni bal lipicanaca, Strossmayerovi dani, Proljetni ophod kraljica ili Ljelja iz Gorjana, Dani vina i turizma Osječko-baranjske županije u Đakovu, Gastro fest, Bonavita - vinska manifestacija, Dan Ergele Đakovo;

Muzeji: muzej Đakovštine, Spomen muzej biskupa Josipa Jurja Strossmayera;

Sakralna baština: Katedrala Sv. Petra, Biskupski dvor, Bogoslovno sjemenište, Kaptolske/kanoničke kurije, Samostan Milosrdnih sestara Sv. Križa, Samostanska crkva Presvetog Srca Isusova, Župna crkva Svih Svetih, Crkva Dobrog Pastira, Filijalna crkva u Pisku Sv. Ivana Krstitelja, Grobljanska crkva Uskrsnuća Isusova, Marijansko svetište Dragotin;

Spomenici: Glava koja tone, Spomenik Berda, Spomenik "Majka Slavonka", Spomenik Domovinskom ratu, Spomenik Luke Botića, *Peace in Heaven* (Davidova zvijezda i drvo života) na židovskom groblju, Skulptura Ive Lole Ribara, Spomenik biskupu J.J. Strossmayeru, Monumentalni kip Sv. Oca Ivana Pavla II, Bista Stjepanu Radiću, Bista dr. Franji Tuđmanu, Spomenik Životu, Strossmayerov perivoj;

Enogastronomija: Đakovština sa svoja dva vinogorja skladno se nadopunjuje s kulturnim i gastronomskim atributima grada, programi unapređenja kvalitete usluživanja vina i unapređenje i specijalizirana ponuda đakovačkih restorana;

Prirodne znamenitosti: đakovački parkovi, jezera, vinogorje

Moguće nove aktivnosti: vođene ture gradom, "Putovima đakovačkih biskupa" (Sakralni kompleks Đakovo), "Putovima lipicanaca", obilazak biskupskog podruma s degustacijom misnih vina, stalna postava i interpretacija Đakovačkih vezova, UNESCO tura, stalna postava i interpretacija posjete britanske kraljevske obitelji Đakovu Vinske ture - kušaonice vina, Ture gradova (Đakovo, Osijek, Bizovac, Erdut, Valpovo, Našice, Belišće itd.), predstave, koncerti i ostala događanja u perivoju, na jezerima i staroj gradskoj jezgri (Korzo), organizirane ture "Sakralna baština Osječko-baranjske županije", tečaj pravljenja kulina, degustacije tradicionalnih mesnih proizvoda (kulin, slanina, čvarci...)

KLJUČNI PROIZVOD: 2. SPORT I REKREACIJA

Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti:

Državna ergela Đakovo, biciklističke staze, jezera, vinogorja, ispitati mogućnost izgradnje golf terena

Moguće nove aktivnosti: škole jahanja, terapijsko jahanje, seminari vezani uz konjički sport, *trekking*, nordijsko hodanje, ribolov, *off road* biciklizam i sl.

Golf kao novi proizvod regije s mogućim aktivnostima: Treninzi i edukacija o igri, Otvoreno prvenstvo Hrvatske u golfu, VIP sastanci u golf klubu;

Moguća nova smještajna infrastruktura: golf resort, ruralni oblici smještaja, privatni smještaj, kamp, B&B, gradski hoteli s 4 i 5 zvjezdica, bungalovi na vodi.

KLJUČNI PROIZVOD: 3. SELEKTIVNI OBLICI

Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti:

"Sakralni kompleks u Đakovu", jezera, Kulturno - turistički centar "Lucije Karalić" (UNESCO - Ljelje), Glazbena škola

Moguće nove aktivnosti: turistifikacije vjerskog sadržaja tijekom cijele godine, turistifikacija UNESCO baštine, kiparske i slikarske kolonije u trajanju od sedam dana, škole sviranja tradicionalnih instrumenata u trajanju od sedam do deset dana;

KLJUČNI SEGMENTI:

Parovi 50+, Obitelji s djecom, Generacija Y i Z, Parovi 25-49

TABLICA 34. Turistička zona Đakovštine, Izvor: Master plan turizma OBŽ

Glavni cilj turizma je zadovoljstvo turista, a njega je moguće ostvariti tako što će se pristupiti donošenju odluke o formiranju destinacijskog proizvoda. Obzirom na području Općine Levanjska Varoš postoji dovoljna resursna osnova za razvoj prepoznatljive turističke mikrodestinacije s vlastitom prepoznatljivom turističkom ponudom potrebno je krenuti u stvaranje uvjeta za prepoznavanjem ovog područja kao mjesta poželjnog za dolazak turista. U okvirima Osječko-baranjske županije postoje tri turističke zone s kojima je potrebno stvoriti prostor uzajamnog razumijevanja, a potom i poslovnog zajedništva. To su područja definirana kao turističke zone: Našičkog kraja, Baranje i Đakovštine. Ovdje donosimo pregled ovih triju turističkih zona unutar Osječko-baranjske županije s njihovim glavnim karakteristikama resursne osnove, turističkih proizvoda i segmentacije tržišta kako je označena u Master planu turizma Osječko-baranjske županije.

Turistička zona grada Našice
KLJUČNI PROIZVOD: 1. KRATKI ODMORI (kultura/događanja)
Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti:
Područje: Grad Našice, općine Feričanci, Đurđenovac, Donja Motičina, Podgorač
Dvorci i kurije: Dvorac obitelji Pejačević, novi dvorac grofa Marka Pejačevića, kurija Mihalović Feričanci
Muzeji i galerije: Zavičajni muzej Našice, Galerija grada Našica, Likovni salon hotela Park Panolija Našice
Događanja: Memorijal Dore Pejačević, Kolonija umjetničke keramike Hinko Juhn, Salon figurativnog slikarstva Izidor Kršnjavi, Antunovske svečanosti. Feričanačko Vince, Dani slavonske šume, večer Polesnjaka Markovac Našički, večer Korbačika Jelisavac, nove manifestacije
Sakralna baština: Crkva sv. Antuna Padovanskog i Franjevački samostan, crkva sv. Martina, kapela obitelji Pejačević
Turističke atrakcije i destinacije: Zoo vrt obitelji Bizik, Perivoj Pejačevića, Našička geološka staza, Jezero Lapovac, Bedemgrad, dvorac Pejačević, Franjevački samostan sa zbirkom "Blago našičkih franjevaca", hotel Park Panolija, etno sela i revitalizacija seoskih običaja Memorijal Dore Pejačević, nositelj aktivnosti glazbena škola Kontesa Dora Našice. Koncerti ozbiljne glazbe uz nastup svjetskih glazbenika.
KLJUČNI PROIZVOD: 2. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA
Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti:
Moguće nove aktivnosti: Razvoj lovnog turizma na privatnim lovištima, uz edukaciju, te obilazak i snimanje lovišta bez oružja. Razvoj ribolovnog turizma kroz natjecanja u šaranaškom ribolovu na terenima jezero Lapovac i našički ribnjak, buduće etno selo Gazije, muzej u kuriji Mihalović u Feričancima kroz projekt obnove kulturne baštine. Arheološka iskapanja na području Našice - Feričanci. Europski muzej male umjetničke keramike, spomen zbirka slikara Tihomira Maroevića. Poučni park industrijske arhitekture Đurđenovac.
KLJUČNI PROIZVOD: 3. KRATKI ODMOR (enogastronomija i ruralni turizam)
Postojeća infrastruktura/moguće aktivnosti:
Moguća nova smještajna infrastruktura: Apartmanski vinski hotel Feravino Feričanci na lokaciji uz stari podrum. Razvoj vinskog turizma uređenjem privatnih kušaonica vina Frankovke i Graševine, područja Martin, Zoljan, Gazije i Goveđa glava na vinskoj cesti Našičko Feričanačkog vinogorja. Enogastronomska ponuda šljivovice Đanić i slavonskog kulena, te ribljeg paprikaša i šarana na rašljama uz ribolov i promatranje ptica na Našičkom ribnjaku kao dijela ponude ruralnog turizma Našičkog kraja.
KLJUČNI PROIZVOD: 4. KRATKI ODMOR (sport i rekreacija)
Postojeća infrastruktura/ moguće aktivnosti:
Brdski takmičarski biciklizam, sportski ribolov na jezeru Lapovac, sportovi na vodi, pripreme sportskih klubova na sportskim terenima u centru Našica u Perivoju grofova Pejačević. Rukomet RK "NEXE", valorizacija Krndije
KLJUČNI SEGMENTI:
Obitelji s djecom, grupe turista 50+, sportski kolektivi, školske grupe, poslovni gosti, Parovi 25-49

TABLICA 35. Turistička zona Našice, Izvor: Master plan turizma OBŽ

Turistička destinacija kao matrica za razvoj turizma može se promatrati kao turističko mjesto, prema prometnim i prema smještajnim potencijalima i kapacitetima, i kao takvu ćemo ju nastojati pozicionirati unutar šire županijske i regionalne turističke matrice, a sve kako bi Općina Levanjska Varoš svoje turističke resurse razvila u prepoznatljive sadržaje turističke mikrodestinacije. To znači kako je u funkcionalnom smislu razvoj turizma na području općine bliži obilježjima koja su predstavljena u matrici turističke zone Baranje u kojoj dominantnu razvojnu poziciju ima doživljaj ruralnog života i sudjelovanje u ruralnim tradicijama regije. Područje jezera Borovik i sva naselja Općine Levanjska Varoš imaju razvojni potencijal za ostvarenje ovakvog cilja za pružanjem doživljaja opuštanja i rekreacije u ruralnom okruženju po matrici „života kakav je nekada bio“, s kampiranjem u lokalnim vinogradima, voćnjacima i vrtovima uz ponudu tečajeva kuhanja, kušanja lokalnih ekoloških i tradicijskih proizvoda, organizaciju piknik izleta, posjeta lokalnim kušaonicama vina, voćnih likera i rakija s dodacima ljekovitog bilja koje raste unutar područja NATURA 2000. Kušanjem tradicionalnih proizvoda od domaćih svinja i goveda koja borave na otvorenim pašnjacima na područjima ekološke mreže NATURA 2000. Ovakav jedinstven doživljaj podneblja i tradicije u prostoru općine koja je velikim svojim dijelom unutar područja ekološke mreže NATURA 2000 s najmanjim stupnjem industrijskog opterećenja na razini ove županije, ako ne i čitave regije Slavonije, moguće je dobrom organizacijom i poslovnom dosljednošću pretvoriti u izvorni turistički doživljaj.

U suradnji s drugim općinama i gradovima, posebice unutar triju županijskih turističkih zona koje smo predstavili u ovom dijelu strategije, moguće je ostvariti potrebnu razinu zajedništva iz koje će doći i do konkretnih poslovnih rezultata. Kako bismo dali smjer ovakvom razvoju u narednom dijelu ćemo predstaviti turističke proizvode koji mogu postati značajnim nositeljima turističkog razvoja ove općine. No, prije toga dat ćemo pregled najvažnijih odrednica u komunikaciji s tržištem

5.3.4.1. Komunikacija s tržištem

Kako smo naveli u analizi promocijskih aktivnosti Općine Levanjska Varoš potrebno je razviti sustavnu i prepoznatljivu prezentaciju turističkih proizvoda koja može biti polaznom osnovom za brendiranjem ponude kao jedinstvenog doživljaja održivog ruralnog turizma na prostoru jezera Borovik i ovog dijela Dilj gore. Ovakav koncept komunikacije moguće je osmisлити do 2020. godine i stvoriti cjeloviti okvir za promociju ovog područja unutar turističke zone Đakovštine i regionalnog pozicioniranja ruralnog turizma Slavonije kojim koordiniraju turističke zajednice slavonsko-baranjskih županija.

Pokretanje jedinstvene kampanje za promociju održivog ruralnog turizma općine u okvirima vlastitih financijskih mogućnosti i ljudskih resursa s kojim raspolaže javni sektor, privatni sektor i civilni sektor, može postati ključan trenutak u razvoju ove turističke mikrodestinacije i njenog turističkog brenda. Pozicioniranje općine kao „prirodnog parka Slavonije“ u suradnji s institucijama i organizacijama koje upravljaju razvojem prirodne i kulturne baštine Osječko-baranjske županije, može doprinijeti uspješnom podizanju razine vidljivosti ovog dijela županije na njenoj turističkoj karti. Postavljanje cilja u pozicioniranju općine kao jedne od pet najboljih općina na županijskog razini u kojima se razvija ruralni turizam ove županije, može biti jedan realan i dostižan cilj unutar vremenskog horizonta definiranog ovom strategijom, a to je 2022. godina. Sa sadašnje dvije ruralne kuće za odmor i jednim izletištem podići u naredne tri godine smještajne kapacitete na broj potreban za smještaj jednog autobusa turista, može predstavljati još jedan od realnih ciljeva strateškog planiranja. Organizirati studijsko putovanje u Baranju za predstavnike lokalnih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i upoznavanju s radom najuspješnijih agroturizama Baranje, može pružiti dodatnu motivaciju u donošenju poslovnih odluka s ciljem otvaranja novih ruralnih kuća za odmor u općinskim naseljima.

Pomoć postojećim obiteljskim gospodarstvima u promociji vlastite turističke ponude na web stranicama turističke zajednice županije i Grada Đakova, ali i izrada općinske web stranice za promociju održivog ruralnog turizma općine, može biti slijedeći korak prema stvaranju lokalnog turističkog brenda. U ovoj fazi turističkog razvoja općine nije potrebno

ulagati nepotrebna vlastita sredstva ukoliko se isti ili bolji učinci u kreiranju turističkog brenda mogu ostvariti u suradnji sa županijskim institucijama koje rade na brendiranju županijskog turističkog proizvoda. Općina Levanjska Varoš kao „prirodni park Slavonije“ može brzo postati jedan u nizu turističkih bisera Osječko-baranjske županije dovoljno snažan i originalan za vidljivost unutar manifestacije Đakovačkih vezova i dobar partner koji može doprinijeti vlastitim sadržajima u boljoj promociji turističke ponude Državne ergele u Đakovu.

Do 2022. godine moguće je stvoriti realne uvjete za pokretanje kampanje u promociji turističkog brenda općinske mikrodestinacije s vlastitom originalnošću i prepoznatljivošću koja će se temeljiti na ostvarenoj javnoj komunikaciji sa županijskom javnošću, ali i zainteresirati populaciju stanovnika slavonskih gradova za posjetom jezeru Borovik i ovim dijelovima Dilj gore. Ovakva se kampanja može postići i podizanjem kvalitete u prezentaciji postojećih turističkih događaja koji se tijekom godine održavaju na obalama jezera Borovik i na prometnicama i šumskim putovima koji okružuju jezero Borovik.

Omogućiti sadašnjim i budućim pružateljima obiteljskog smještaja na razini općine kvalitetnu edukaciju u cilju povećanja smještajnih jedinica i otvaranja novih ruralnih kuća za odmor, agroturizama, izletišta i kamp odmorista u općinskim naseljima. Podizanje kvalitete obiteljskog smještaja, razvoju novih inovativnih sadržaja i turističkih proizvoda u ponudi obiteljskih turističkih gospodarstava. Organizaciji susreta zainteresiranih poduzetnika za razvoj turističkih proizvoda u općinskim naseljima u suradnji s Ministarstvom turizma i Županijskom turističkom zajednicom uz redovitosti u održavanju ovakvih informativno-edukativnih kampanja za ulaganja u turistički razvoj općine, promoviranje poticajnih mjera ruralnog razvoja, Ministarstva turizma, HBOR-a, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u potporama za samozapošljavanje i prekvalifikaciju za zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva.

U suradnji s turističkom zajednicom županije i turističkim zajednicama gradova Đakova i Našica tijekom godine predstaviti turistička događanja na jezeru Borovik i Dilj gori, a organizatorima ovakvih događanja omogućiti edukaciju iz područja komunikacije s posjetiteljima područja ekološke mreže Natura 2000, mogućnostima za bavljenje poljoprivredom, lovom i ribolovom na području jezera Borovik i Dilj gore, kao i mogućnostima dobivanja potpora za razvoj turističkih događanja i atrakcija na ovim područjima.

Tijekom provedbe ove strategije turističkog razvoja izraditi program sustavne online kampanje s ciljem promocije obiteljskih gospodarstava koja se bave ruralnim turizmom, promocije postojećih turističkih događanja i razvoja novih turističkih manifestacija koja će razvijati turističke proizvode na području jezera Borovik i Dilj gore.

U svrhu kvalitetne promocije turističkih proizvoda općine, organizirati tematske radionice za upoznavanje nositelja turističkog razvoja općine s mogućnostima oglašavanja na Internet stranicama, korištenju društvenih mreža u promociji turističkih proizvoda i promociji turističke destinacije, posebice za privlačenje mlade populacije koja sve više traži mogućnost digitalne komunikacije, online rezervacije smještaja i virtualnog upoznavanja i kretanja po turističkoj destinaciji. Omogućiti posjetiteljima Državne ergele u Đakovu i manifestacije Đakovačkih vezova tijekom njihove posjete ovim odredištima, dobivanje informacija o posjeti i obilasku područja jezera Borovik i ovog dijela Dilj gore.

U razvoju komunikacijskih aktivnosti nastojati da se komunikacija ne odvija isključivo na hrvatskom jeziku, već pružiti mogućnost gostima s emitivnih tržišta koja su prisutna na prostoru Osječko-baranjske županije, upoznavanje turističkih proizvoda na području jezera Borovik i Dilj gore na jezicima zemalja iz kojih dolaze. U Osječko-baranjskoj županiji najznačajnija emitivna tržišta su Njemačka, SAD, Slovenija, BiH, Srbija, Austrija i Italija.

U odnosima s javnošću osigurati vidljivost tijekom predsezona i sezona s ciljem stvaranja pozitivnog imidža turističke destinacije, a u komunikaciji koristiti sve više elektroničke medije, Internet i mogućnost korištenja mobilnih uređaja. Osigurati posjetiteljima dostupnost i mogućnost multimedijalne komunikacije, uz stalni rad na poboljšanju kvalitete web stranica specijaliziranih za promociju turističkih sadržaja na području općine.

5.4. Razvoj turističke ponude

Razvoj turističke ponude na području Općine Levanjska Varoš promatrat ćemo kroz mogućnost razvoja turističkih proizvoda koji su primjereni njenoj resursnoj osnovi, u kojoj značajno mjesto predstavlja i slabo iskorištena društvena infrastruktura koja može predstavljati osnovu za dopunu lokalne turističke ponude, među kojom je svakako bitno razvijati smještajne kapacitete. Hrvatska će u razdoblju koje dolazi značajan prostor dati upravo područjima nacionalne ekološke mreže NATURA 2000, te bi u tome smjeru valjalo planirati i razvoj onih turističkih proizvoda koji su prihvatljivi i izazovni gostima koji sve više traže ponudu u okvirima standarda održivog turizma, a u specifičnom obliku kroz ponudu eko turizma. Breznica Đakovačka, Milinac, Paučje, naselja su kojima prolazi ili su neposredno uz Bike stazu „Borovik“. Turističku ponudu općine potrebno je usmjeravati prema inovativnim turističkim proizvodima koji su kao takvi prepoznati na nacionalnoj i regionalnoj razini, a mogu biti dobar poticaj za privlačenje gostiju s perspektivnih emitivnih tržišta koja su već prisutna svojim dolascima na područje Slavonije i Baranje.

5.4.1. Razvoj proizvoda

U turističkom razvoju Općine Levanjska Varoš važno je preuzeti sve nosive odrednice turističkog razvoja koje su predložene kroz nacionalnu kampanju za osnaživanjem Hrvatske kao cjelogodišnje turističke destinacije koja može ponuditi proizvode za svaku sezonu i u svakom trenutku pružiti gostima vrijednost za novac, dajući im punoću doživljaja koju će ponijeti s odmora provedenog u nekoj od brojnih turističkih destinacija, među kojima je svakako posjet Dilj gori i jezeru Borovik nešto što se ne propušta kada se dolazi u Slavoniju, Osječko-baranjsku županiju i Đakovštinu. Za ovakav pristup razvoju turizma potrebno je kontinuirano razvijati nove sadržaje i proizvode, a one već postojeće obogaćivati novim vrijednostima i inovacijama.

Na turističkom tržištu Osječko-baranjske županije uz goste iz Njemačke, SAD-a, Slovenije koji su najbrojniji među strancima, veliki dio, točnije 49% prema analizi gostiju u 2015. godini, otpadao je na goste iz ostalih zemalja. To ukazuje na potrebu stvaranja visoke kvalitete raznovrsnih turističkih proizvoda koja može privući ovu brojnu populaciju koja stiže iz različitih zemalja s različitim kulturama, interesima i zahtjevima. Prilagođavanje turističkih proizvoda i susretljivost ljudi koji su zaposleni u sektoru turizma i ugostiteljstva važna je kao trajna odrednica turističkog poslovanja u svakoj sredini, od hotela, kampa do izletišta i ruralnih kuća za odmor. Pri tome je potrebno raditi na trajnom povećanju kvalitete smještaja i uslužne ponude na svim razinama stvarajući koncept destinacijskog lanca vrijednosti koji djeluje kontinuirano i inovacijski u cilju ostvarenja godišnjih poslovnih ciljeva. Ovaj destinacijski lanac vrijednosti kao glavni smjer djelovanja ima stvaranje prostora Općine Levanjska Varoš ugodnim mjestom za odmor i rekreaciju u svim mjesecima tijekom godine, a ruralni turizam općine svrstati u top ponudu ruralnog turizma Osječko-baranjske županije.

Za ostvarenje ovakvih ciljeva i poslovnih rezultata potrebno je definirati glavne turističke proizvode koji će općini pružiti kontinuirani turistički razvoj, otvaranje novih radnih mjesta, punu zaposlenost, atraktivna radna mjesta u sektoru turizma i ugostiteljstva, trajno povećanje prihoda i dobar životni standard lokalnom stanovništvu. Ustrajnim radom na ostvarenju ovih rezultata doći će do sve većeg broja lokalnih stanovnika koji će iskazivati pozitivne stavove o vrijednostima održivog ruralnog turizma za razvoj ove općine.

5.4.1.1.Ruralni turizam

Željena pozicija 2022.godine	<p>Općina Levanjska Varoš je pozicionirana kao nova destinacija ruralnog turizam. Uz isticanje pejzažnih raznolikosti te kvalitete i autentičnosti sadržaja turističkih i ugostiteljskih sadržaja i druge uslužne ponude, sustav doživljaja temelji se posebno na ponudi prepoznatljivoj za ruralno-turističke sadržaje Osječko-baranjske županije s očuvanim primjerima tradicijskih ruralnih kuća i naselja. Dodatni elementi diferencijacije proizvoda odnose se na lokalnu enogastronomiju, očuvanost životinjskog svijeta te bogatstvo voda Dilj gore i Krndije, s naglaskom na jezero Borovik. Uspostavljajući sustave podrške, uključujući informacije, edukaciju i udruživanje malih poduzetnika, djeluje se na stvaranje uređenije, tematizirane i sadržajne ponude na pojedinačnim seoskim gospodarstvima, ali i na razini općine kao mikrodestinacije održivog ruralnog turizma.</p>
Izgradnja	<p>Razvoj sadržaja kroz obogaćivanje ponude obiteljskih tradicijskih gospodarstava, ruralnih kuća, izletišta i agroturizama, ponajviše kroz uspostavu lokalnih/regionalnih ljudskom rukom stvorenih atrakcija kao što su vinski podrumi, kušaonice lokalnih tradicijskih jela i tradicijskih proizvoda, rekreacijski sadržaji, vidikovci, tematski parkovi i slično.</p> <p>- potpora obnovi tradicijske baštine, stavljajući ih u funkciju turističke ponude uz potporu županije i Ministarstvo turizma, kao i korištenje EU fondova, posebice potpore za ruralni razvoj.</p>
Prioritetne aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none">- Izrada Plana razvoja ruralnog turizma i izrada Plana razvoja lovnog i ribolovnog turizma, oba u suradnji s Osječko-baranjskom županijom i Županijskom turističkom zajednicom;- Uređenje pojedinačnih tradicijskih gospodarstava poštujući i/ili interpretirajući elemente tradicionalnog lokalnog graditeljstva i uređenja okoliša;- Izrada plana turističke valorizacije područja ekološke mreže NATURA 2000 jezera Borovik i Dilj gore za razvoj ruralnog turizma ;- Tematiziranje ponude grupiranjem tradicijskih gospodarstava (udruživanje po principu klastera na županijskoj razini) prema

	<p>različitim temama (npr. obiteljska, gospodarstva s organskom proizvodnjom, za jahanje, za cikloturiste); za svaku temu razrađuju se zasebni standardi u suradnji sa Županijskom turističkom zajednicom i strukovnim udrugama;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj Etno sela“Čenkovo“, kao revitalizaciju napuštene ruralne cjeline, pri čemu je nužno osigurati 'životnost', za razliku od 'muzealizacije' lokaliteta; - Uspostavljanje sustava kontinuirane edukacije poduzetnika u okviru održivom ruralnom turizmu
--	--

TABLICA 36.Ruralni turizam Općine Levanjska Varoš

5.4.1.2.Zdravstveni turizam

<p>Željena pozicija 2022.godine</p>	<p>Breznica Đakovačka je prepoznata kao obećavajuća destinacija zdravstvenog turizma u Osječko-baranjskoj županiji. Poduzeti su napor na razvoju nove ponude i unapređivanju kvalitete konkurentnom ponudom wellnessa, i lječilišnog turizma. Breznica Đakovačka prepoznata je kao druga županijska destinacija zdravstvenog turizma odmah iza Bizovačkih Toplica.</p>
<p>Izgradnja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada studije izvodljivosti razvoja lječilišnog-wellness centra u Breznici Đakovačkoj s bogatim sadržajima primjerenim potrebama različitih segmenata potencijalnih korisnika medicinskih, zdravstvenih i wellness te rekreacijskih usluga.; analiza smještaja, ugostiteljstva, komunalnih standarda budućih sadržaja zdravstvenog i wellness turizma - osuvremenjivanje i izgradnja dijagnostičkog i terapijskih centara, posebno podizanje kvalitete smještajnih kapaciteta u smjeru izjednačavanja s hotelskim standardima više kategorije. - Izgradnja i uređenje zabavnih sadržaja tipa 'water fun' parka, sportskih sadržaja, sadržaja za provođenje slobodnog vremena i sl. - izgradnja nove hotelske ponude - Izrada studije o kvaliteti prirodnih ljekovitim činiteljima termalne vode u

	<p>Breznici Đakovačkoj</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgradnja novih sadržaja zdravstvenog turizma provodi se sukladno standardima okolišno odgovornog ponašanja i naglašavanja ambijentalnih značajki prostora.
Prioritetne aktivnosti razvoja proizvoda	<p>Izrada Akcijskog plana razvoja zdravstvenog turizma u Breznici Đakovačkoj u suradnji Ministarstva zdravlja i Ministarstva turizma;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljanje sustava minimalnih standarda za wellness centre, centre lječilišnog turizma i centre medicinskog turizma, uključujući standarde opremanja, sigurnosti, kvalitete usluge i okolišno odgovornog 'zelenog' poslovanja; - strateško povezivanje i/ili umrežavanje s međunarodno prepoznatljivim /etabliranim pružateljima usluga zdravstvenog turizma u zemljama relevantnog konkurentskog kruga (Austrija, Italija, Njemačka, Mađarska, Slovenija).

TABLICA 37.Zdravstveni turizam Općine Levanjska Varoš

5.4.1.3.Cikloturizam

Željena pozicija 2022.godine	<p>Općina Levanjska Varoš uspješno gradi poziciju jedne od vodećih cikloturističkih mikrodestinacija Osječko-baranjske županije. Ovoj poziciji, uz atraktivnost prirodnih resursa, pridonosi i kvalitetna proizvodna infrastruktura poput tematskih bike područja, markiranih ruta i staza, smještaja i ugostiteljstva, mjera sigurnosti, niza natjecanja, ali i ponuda drugih komplementarnih iskustava, poput zdravstvenog turizma, ekoturizma ili kulture.</p>
Izgradnja	<p>Osigurava se brži razvoj glavnih i 'kapilarnih' mreža biciklističkih ruta u svim dijelovima Općine Levanjska Varoš, posebice osposobljavanjem manje prometnih lokalnih cesta, seoskih i šumskih putova,te njihovim eventualnim tematiziranjem edukacijske;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja i primjereno opremanje novih biciklističkih staza
Prioritetne aktivnosti razvoja proizvoda	<p>Izrada Programa razvoja cikloturizma općine sukladno Akcijskom planu razvoja cikloturizma Osječko-baranjske županije;</p> <ul style="list-style-type: none"> - biciklističke županijske rute treba označiti potrebnim znakovljem te urediti tako da se omogući kretanje cikloturista bez ugrožavanja njihove sigurnosti i značajnijeg ometanja motornog cestovnog prometa (posebice na

	<p>mjestima gdje nema alternativnih putova);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nove i postojeće staze opremaju se adekvatnom turističkim signalizacijom i interpretacijom (npr. putokazi, informacijski punktovi) te uobičajenim pratećim sadržajima (npr. odmorišta, vidikovci, servisi za popravak opreme); - daljnji razvoj smještajnih kapaciteta prema 'bed & bike' standardima (npr. mali hoteli, pansioni, kampovi, seoska gospodarstva, planinarski domovi) s visokom razinom 'osjećaja za lokalno mjesto', 'atmosfera', ugone i okolišne odgovornosti; - razvoj natjecanja i manifestacija
Ostale aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> - Potpora udrugama i obiteljskim gospodarstvima za razvoj i promociju destinacijske ponude cikloturizma; - suradnja s specijaliziranim udrugama cikloturizma na županijskoj i nacionalnoj s funkcijama istraživanja tržišta, informiranja, educiranja, lobiranja, povezivanja, partnerstva sa sportskim savezima, članstva u međunarodnim udrugama; - Daljnji razvoj ponude lokalnih proizvoda, uključujući gastronomiju; - Daljnja integracija javnog prijevoza i cikloturizma ,gdje postoje uvjeti za integraciju - povezivanje na Biciklističku rutu Željezne zavjese (EV 13) koja vodi duž granice nekadašnje 'Željezne zavjese' odnosno granične linije koja je dijelila Europu na dva politička bloka – istočnoeuropske zemlje na čelu sa Sovjetskim Savezom i zapadnoeuropske zemlje u interesnoj grupi Sjedinjenih Američkih Država. S ukupno 10.400 km najduža je od svih EuroVelo ruta. Prolazi kroz 20 europskih zemalja, uz 14 lokaliteta UNESCO svjetske baštine i uz 3 europska mora. <p>Ruta ima dvije službene varijante ulaza u Hrvatsku. Prvi je na graničnom prijelazu Goričan u Međimurju, a drugi na graničnom prijelazu Gola u Podravini. Ruta prolazi očuvanom prirodom i slikovitim međimurskim, podravskim i slavonskim mjestima uz rijeku Dravu sve do grada Donjeg Miholjca, gdje nakratko napušta Hrvatsku, a ponovo ulazi u nju na graničnom prijelazu Baranjsko Petrovo Selo, odakle prolazi sjevernim dijelom Baranje i u Batini na Dunavu napušta Hrvatsku. Dionica EV13 kroz Hrvatsku je duljine oko 240 km.</p>

TABLICA 38. Cikloturizam Općine Levanjska Varoš

PLAN RAZVOJA BICIKLISTIČKIH STAZA OPĆINE LEVANJSKA VAROŠ	
DIONICE	OPIS
1. Jezero Borovik – Paučje – Milinac - Breznica Đakovačka – Đakovo	Jezero Borovik – izvor Svetinja – Paučje (šumska cesta Crna Bara – izvor Drmavica) – Milinac – Breznica Đakovačka (kupka i izvor Rastovac, samostan Karmel sv. Josipa) – Levanjska Varoš (crkva sv. Antuna) – Đakovo.
2. Jezero Borovik – Breznica Đakovačka – Slobodna Vlast – Ratkov Dol – Hrkanovci – Trnava	Jezero Borovik – šumska cesta Vuka (uz jezero Borovik) – Breznica Đakovačka (kupka Breznica, izvor Rastovac, samostan karmel sv. Josipa) – Levanjska Varoš (crkva sv. Antuna) – Slobodna Vlast – šumska cesta Vračica (izvor Vračica i Lipa) – Ratkov Dol (izvor Đuranovac, Gradina) – šumska cesta Hrkanovci – Trnava.
3. Breznica Đakovačka – Levanjska Varoš – Ikona – Piramida – Car hrast – Borovik - Breznica	Breznica Đakovačka (kupka Breznica, samostan karmel sv. Josipa) – Levanjska Varoš (crkva sv. Antuna Padovanskog, lovački dom Kuna, izvor Crvorak) – Ikona (staro deblo drveta) – Piramida (čeka) – Car hrast – Borovik – šumska cesta Vuka – Breznica
4. Levanjska Varoš – Slobodna Vlast – Paka – Sovski Dol – Sovsko jezero	-poveznica na područje Požeško-slavonske županiji,Sovsko jezero zaštićeni krajolik - prenočište „Zadrugar“, Čaglin,20 postelja,hrana

TABLICA 39.Plan razvoja biciklističkih staza Općine Levanjska Varoš

5.4.1.4. Eno i gastro turizam

Željena pozicija 2022.godine	Osječko-baranjska županija se razvija kao slavonska eno i gastro destinacija. Rast i razvoj ovoga proizvoda temelji se na bogatoj gastro-enološkoj tradiciji, rastućoj ponudi ugostiteljskih objekata s vrhunskom ponudom lokalne gastronomije i enologije.
Izgradnja	Potporna izgradnji i primjerenom opremanju manjih ugostiteljskih objekata, graditeljskog izričaja usklađenog s tradicijskim značajkama lokalne arhitekture te s vrhunskom ponudom lokalnih eno i gastro proizvoda,kušaonice;
Prioritetne aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> - Suradnja sa specijaliziranim udrugama na razini Osječko-baranjske županije koje rade na poticanje izvrsnosti u gastronomiji ♣ - Suradnja s organizacijama u županiji koje rade na brendiranju regionalne gastro ponude - sudjelovanje na edukativnih programa i manuala s primjerima najbolje prakse namijenjenih svima koji se žele uključiti

	<p>ponudu u gastro-enološkog turizma;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poticanje povezivanja lokalnih proizvođača poljoprivrednih proizvoda s ugostiteljskim sektorom na županijskoj i regionalnoj razini (klaster); - poticanje razvoja gastro-enološkog tematskog puta s lokalnim proizvodima s Dilj gore i njihovo povezivanje sa županijskim vinskim cestama Turističko-vinska cesta Mandičevac, na području Općine Drenje i Turističko vinska cesta Zlatarevac na području Općine Trnava
--	---

TABLICA 40.Eno i gastro turizam Općine Levanjska Varoš

5.4.1.5.Pustolovni i sportski turizam

Željena pozicija 2022.godine	<ul style="list-style-type: none"> - Potpora razvoju pustolovnog i sportskog turizma na Dilj gori i jezeru Borovik - razvijena infrastruktura poput markiranih ruta i staza, smještaja i ugostiteljstva, mjera sigurnosti, niza natjecanja, ponuda 'škola', ali i ponuda drugih komplementarnih iskustava, poput zdravstvenog turizma, ekoturizma ili kulture. - vodeća mikrodestinacija ovog dijela županije u pustolovnom i sportskom turizmu
Prioritetne aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> - daljnji razvoj natjecanja i manifestacija na jezeru Borovik - organizacija županijskog natjecanja u biciklizmu na Dilj gori-povezivanje izletišta Vračica i agroturističkih naselja općine ♣ - uspostavljanje sustava minimalnih standarda (npr. opremljenost, sigurnost, okolišna odgovornost) za bicikliste, pješak i ribiče
Ostale aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> -poticanje razvoj smještajnih kapaciteta s visokom razinom 'osjećaja za lokalno mjesto', 'atmosfera', ugone i okolišne odgovornosti; -daljnji razvoj ponude lokalnih proizvoda, uključujući gastronomiju; -povezivanje sa specijaliziranim županijskim udrugama pustolovnog/sportskog turizma (s različitim sekcijama) s funkcijama istraživanja tržišta, informiranja, educiranja, lobiranja, povezivanja, partnerstva sa sportskim savezima, članstva u međunarodnim organizacijama.

TABLICA 41.Pustolovni i sportski turizam Općine Levanjska Varoš

5.4.1.6. Kulturni turizam

<p>Željena pozicija 2022.godine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ulaganja u razvoj inovativnih proizvoda kulturnog turizma, povezivanje tradicijskih ruralnih kuća s događanjima na Đakovačkim vezovima, Centrom Božjeg milosrđa u Ovčari i Karmelom sv. Josipa u Breznici Đakovačkoj - proizvodnja i prodaja lokalnih suvenir - poticanje razvoja tradicijskih obrta i zadruga koje se bave tradicijskim obrtima - suradnja s muzejima u Đakovu, Našicama i Osijeku - razvoj Breznice Đakovačke kao vjerskog lokaliteta i dijela hodočasničkih putova Slavonije - uvođenje proizvoda nove generacije koji omogućuju kreativno izražavanje i interakciju posjetitelja s lokalnim ambijentom - povezivanje s događanjima u gradskom parku u Đakovu tijekom manifestacije Đakovački vezovi i promocija lokalne tradicijske baštine Dilj gore - Općina Levanjska Varoš prerasta u županijsku mikro destinaciju bogate kulturno-povijesne baštine s nekoliko tematskih tradicijskih ruralnih kuća za odmor i izletišta za prijem grupa posjetitelja - sudjelovanje na Danima šuma u Našicama s tradicijskim proizvodima s Dilj gore - tematska ruta tradicijske kulture obroncima Dilj gore, kao županijska atrakcija kulturnog turizma
<p>Izgradnja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - izgradnja tradicijskih kuća i izletišta u tradicijskom stilu uz uporabu prirodnih materijala namijenjenih kulturnom turizmu - izgradnja tradicijskih tematskih staza i šetnica na Dilj gori
<p>Prioritetne aktivnosti razvoja proizvoda</p>	<p>Izrada Akcijskog plana razvoja kulturnog turizma u suradnji s muzejom u Đakovu i županijskom turističkom zajednicom</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza potencijala utvrde Nevna za razvoj županijske kulturne atrakcije u suradnji s Konzervatorskim zavodom - razvoj lokalnog centra za posjetitelje uz prezentaciju kulturne baštine Dilj gore, s pregledom tradicijskih obrta ovog kraja - identifikacija mogućnosti razvoja novog događanja s potencijalom regionalne prepoznatljivosti i gradnje imidža mikro destinacija; - poticanje razvoja kulturnog tematskog puta Breznica Đakovačka-

	<p>Levanjska Varoš-Đakovo</p> <ul style="list-style-type: none"> - Potpora udrugama u kulturi njegovanju lokalne kulturne baštine
Ostale aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> - poticanje primjene minimalne razine turistifikacije kulturnih objekata (npr. radno vrijeme prilagođeno turistima, osnovna interpretacija na svjetskim jezicima); - podrška promociji kulturne baštine i ulaganje u kulturna, zabavna i sportska događanja - osmišljavanje i razvoj imidža kulturno-turističke mikro destinacija.

TABLICA 42. Kulturni turizam Općine Levanjska Varoš

5.4.1.7. Eko turizam

Željena pozicija 2022.godine	<p>Veliko područje Općine Levanjska Varoš u sastavu je nacionalne ekološke mreže NATURA 2000,</p> <p>-Dilj gora i jezero Borovik jedinstveni su“prirodni park Slavonije“</p> <p>- Općina levanjska Varoš razvija imidž županijske eko destinacije</p>
Izgradnja	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj ekoturističkih gospodarstava, eko kampa u okviru Izletišta Vračica i na jezeru Borovik - Izgradnju u područjima NATURA 2000 uskladiti u suradnji sa županijskom agencijom za zaštitu prirode
Prioritetne aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> - U područjima ekološke mreže NATURA 2000 provesti utvrđivanje maksimalnog broja istodobnih posjetitelja te prilagodbu sustava obilaska zaštićenih područja uključujući i 'dane mirovanja'; - utvrđivanje prikladnih sadržaja i veličine turističko-ugostiteljske ponude u zaštićenim područjima; - podizanje razine kvalitete postojeće smještajne i druge uslužne ponude u zaštićenim područjima; - definiranje modela funkcioniranja komercijalnih ugostiteljsko-turističkih sadržaja u zaštićenim područjima (koncesije); - na području općine u suradnji s

	<p>javnom ustanovom za zaštitu prirode uspostava tematskog posjetiteljskog centra uz ključne atrakcije s informativno-edukacijskim funkcijama za područje Dilj gore i jezera Borovik</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zoniranje ekoturističkih područja na Dilj gori i jezeru Borovik s ciljem uspostavljanja mreže lokaliteta s različitim razinama zaštite, sadržajima i iskustvima; - razvoj područja kao prepoznatljivog ekoturističkog brenda županije u suradnji sa županijskim institucijama za upravljanje prirodnom baštinom
Ostale aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> - daljnji razvoj prostorne interpretacije; - udruživanje lokalnih ponuđača različitih usluga; - daljnji razvoj okolišno odgovorne ili 'zelene' rekreacijske infrastrukture.

TABLICA 43. Eko turizam Općine Levanjska Varoš

5.5. Termin plan provedbe projekata

Na osnovu predloženih projekata turističkog razvoja Općine Levanjska Varoš usklađenih s operativnim strateškim ciljevima napravljen je termin plan za provedbu ključnih projekata turističkog razvoja općine u razdoblju od 2019. do 2022.godine. Predloženi intenzitet provedbe projekata ima mogućnosti za izmjenu postojećih termini u okvirima dinamike ključnih projekata i sposobnosti pojedinih sektora i lokalnih dionika za provedbu ovako koncipiranog termin plana. U terminski plan razrađen je prema ključnim projektima i određenju unutar javnog, privatnog i civilnog sektora, u pojedinim projektima svaki od navedenih sektora ima poziciju nositelja razvoja projekta. je za provedbu većine projekata bitan razvoj javne turističke infrastrukture i pomoć privatnom i civilnom sektoru u pripremi i provedbi projekata ovaj termin plan definira i odnos javnog sektora u pripremi i provedbi većine predloženih projekata. Tijekom provedbe moguće je provesti korekciju ovog termin plana, a na kraju svake provedbene godine izraditi izvješće i upisati promjene plana provedbe projekata.

PRIORITET 3. Razvitak poljoprivrede te sinergija s ostalim gospodarskim djelatnostima
TURIZAM
Mjera 3.3 Mjera razvitka ruralnog turizma i popratnog turističkog sadržaja
PROJEKTI (P):
P1) Izgradnja turističko-lječilišnog kompleksa Stara kupka u naselju Breznica Đakovačka
P2) Izgradnja duhovnog centra Božanskog milosrđa u naselju Ovčara
P3) Izgradnja športsko-rekreacijskog izviđačkog centra Vračica
P4) Izgradnja paintball parka
P5) Izgradnja eko-etno sela Čenkovo
P6) Izgradnja ribičkog centra Kamenac na jezeru Borovik
P7) Izgradnja vidikovca Kraljice svete krunice (Dilj) i vidikovca Piramida (Breznica Đakovačka)
P8) Opremanje biciklističkih staza te pratećih sadržaja
P9) Izgradnja poučne biciklističke i pješačke staze uz jezero Borovik
P10) Ulaganje u razvitak i uređenje javnih površina - postavljanje turističke signalizacije
P11) Uređenje lovišta - izrada turističkog programa za lovce
P12) Izgradnja lovnih sadržaja za lovni turizam
P13) Uređenje prirodnih izvora s pratećim sadržajima

TABLICA 44. Projekti razvoja turizma Općine Levanjska Varoš, Strateški razvojni program Općine Levanjska Varoš za razdoblje 2016. do 2020. Godine

JAVNI SEKTOR	2019.	2020.	2021.	2022.	OPIS IZVRŠENJA JAVNOG SEKTORA
P1) Izgradnja turističko-lječilišnog kompleksa					ZAVRŠETAK IZRADE PROJEKTNE DOKUMENTACIJE, PARTNERSKI PROJEKT

Stara kupka u naselju Breznica Đakovačka					
---	--	--	--	--	--

P3) Izgradnja športsko- rekreacijskog izviđačkog centra Vračica					IZGRADNJA I UREĐENJE JAVNIH POVRŠINA, PARTNERSKI PROJEKT, CIVILNI SEKTOR
P6) Izgradnja ribičkog centra Kamenac na jezeru Borovik					IZGRADNJA I UREĐENJE JAVNIH POVRŠINA, PARTNERSKI PROJEKT, CIVILNI SEKTOR
P8) Opremanje biciklističkih staza te pratećih sadržaja					IZGRADNJA I UREĐENJE JAVNIH POVRŠINA, PARTNERSKI PROJEKT, CIVILNI SEKTOR
9) Izgradnja poučne biciklističke i pješačke staze uz jezero Borovik					KONTINUIRANO
P10) Ulaganje u razvitak i uređenje javnih površina - postavljanje turističke signalizacije					KONTINUIRANO
P13) Uređenje prirodnih izvora s pratećim sadržajima					KONTINUIRANO
PRIVATNI SEKTOR					

P4) Izgradnja paintball parka					POTPORA PRIPREMI PROJEKTA
P5) Izgradnja eko-etno sela Čenkovo					POTPORA PRIPREMI PROJEKTA
CIVILNI SEKTOR					
P2) Izgradnja duhovnog centra Božanskog milosrđa u naselju Ovčara					IZGRADNJA I UREĐENJE JAVNIH POVRŠINA, PARTNERSKI PROJEKT, CIVILNI SEKTOR
P6) Izgradnja ribičkog centra Kamenac na jezeru Borovik					IZGRADNJA I UREĐENJE JAVNIH POVRŠINA, PARTNERSKI PROJEKT, CIVILNI SEKTOR
P11) Uređenje lovišta - izrada turističkog programa za lovce					POTPORA PRIPREMI PROJEKTA
P12) Izgradnja lovnih sadržaja za lovni turizam					POTPORA PRIPREMI PROJEKTA

TABLICA 45. Termin plan provedbe projekata razvoja turizma po sektorima OLV

5.6. Indikatori za praćenje provedbe

Praćenje provedbe Strategije razvoja turizma Općine Levanjska Varoš definirat će se u okvirima provedbe Akcijskog plana razvoja turizma koji predstavlja provedbeni dokument ove strategije. Temeljem glavnih strateških ciljeva utvrđenih ovom strategijom akcijskim planom će se predložiti osnivanje provedbenog tijela za razvoj turizma na razini općine koje će biti zaduženo za izradu plana praćenja provedbe projekata do 2022. godine. Praćenje provedbe strategije obuhvaća kontinuirano praćenje, mjerenje učinaka provedbe strategije, utvrđivanje

kriterija ocjenjivanja i definiranje indikatora za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti provedbe projekata turističkog razvoja općine. Za praćenje i vrednovanje provedbe Strategije razvoja turizma Općine Levanjska Varoš predložit će se na razini provedbenog tijela za razvoj turizma općine osoba u funkciji koordinatora za provedbu. Uz koordinatora ovog provedbenog tijela i članove koji predstavljaju javni, privatni i civilni sektor na razini općine u procesu praćenja provedbe sudjelovat će i vanjski stručnjaci zaduženi za vanjsko vrednovanje. Vanjski stručnjaci će se predlagati za pojedina područja turizma koja predstavljaju operativni dio strategije i vezana su uz razvoj turističkih proizvoda: ruralni turizam, zdravstveni turizam, pustolovni i sportski turizam, eno i gastro turizam, cikloturizam, kulturni turizam i eko turizam. Provedbeno tijelo za razvoj turizma općine ima osobine lokalnog razvojnog partnerstva, a osoba odgovorna za prikupljanje, pregled i nadopunu dokumentacije, te provedbu procesa razvoja turizma je koordinator provedbenog tijela.

Indikator za praćenje provedbe će se utvrditi kroz slijedeće kategorije:

1. Realizacija razvojnih projekata, utvrđuje se stupanj izvršenja pripremnih radnji za ključne projekta koji su predloženi u Mjerama za razvoj turizma i popratnog turističkog sadržaja, a stupanj izvršenja za javni, privatni i civilni sektor će se definirati na osnovu akcijskog plana i dinamike provedbe turističkog razvoja općine za razdoblje do 2022. godine
2. Turistički promet i zadovoljstvo gostiju predviđa definiranje mjera za praćenje posjetitelja ključnim prirodnim, kulturnim i drugim turističkim atrakcijama na području općine koji se provode na godišnjoj razini i kumulativno za promatrano razdoblje. U mjerenju turističkog prometa koriste se informacije Županijske turističke zajednice, godišnji promet po izvještajima Porezne uprave i FINE, kao i mjerenje stupnja zadovoljstva gostiju koji posjećuju područje općine, a koji se mogu provoditi jednom za promatrano razdoblje u suradnji sa Županijskom turističkom zajednicom i drugim županijskim institucijama koje se bave razvojem turizma, uključujući i organizacije na razini znanstvenih institucija.
3. Marketing, promocija i komercijalizacija u okviru koje se prikupljaju podaci o broju posjetitelja na specijaliziranoj web stranici održivog ruralnog turizma općine, Facebook stranici, Instagram profilu, You tube profilu sa sadržajima promocije lokalnog turizma
4. EU i nacionalni izvori sufinanciranja sadržava podatke o broju razrađenih projektnih prijedloga pripremljenih za prijavu na EU fondove ili na nacionalne natječaje za sufinanciranje projekata u turizmu, podaci o iznosima potpora, izrada plana sufinanciranja projekata iz EU fordova do 2022. godine

Sustav praćenja provedbe Strategije razvoja turizma Općine Levanjska Varoš usklađen je s nacionalnim i županijskim standardima za razvoj turizma koji su preporučeni u ključnim strateškim dokumentima nacionalne i regionalne razine. Predlaže se redovito konzultiranje referentnih strateških dokumenata i poboljšavanje tehnika i modela za praćenje provedbe turističkog razvoja općine s ciljem povećavanja operabilnosti i postizanja optimalne efikasnosti učinaka provedbe ove strategije. Koordinacijsko tijelo za praćenje provedbe strategije razvoja turizma općine će tijekom procesa provedbe vršiti izmjene pojedinih tehnika mjerenja i načina obrade podatak kako bi se unaprijedila objektivnost praćenja i izvještavanja, te u

konačnici doprinijelo maksimalnoj razini učinkovite provedbe i ostvarenja strateških ciljeva.

6.DODACI

6.1. Programi i mjere za turističko vrednovanje prirodne baštine općine

Donosimo pregled programa i mjera definiranih Akcijskim planom razvoja održivog turizma Općine Levanjska Varoš koji čini nadopunu ove strategije razvoja turizma općine. Ovaj akcijski plan naslanja se na razvojnu strategiju ukupnog razvoja općine i prostorni plan općine kao podlogu ukupnom razvoju ovog područja. Pojedini elementi su navedeni i u Lokalnoj razvojnoj strategiji LAG-a Strossmayer u dijelu vezanom za Program ruralnog razvoja RH. Programi i mjere navedeni u priloženoj tablici imaju za cilj pomoći lokalnim akterima u usmjeravanju aktivnosti na godišnjoj razini s potrebama lokalnog turističkog razvoja i dati im usmjerenje u okvirima koncepta razvoja održivog turizma kakav se prema preporukama Ministarstva turizma RH razvija unutar procesa implementacije i provedbe nacionalnih i regionalnih razvojnih strategija.

Ove mjere su usklađene s preporukama nacionalnog Akcijskog plana zelenog turizma RH. Predviđeno je da se iste provode u suradnji s JU Agencija za zaštitu prirodnih vrijednosti na području OBŽ. Na taj način će Općina Levanjska Varoš osigurati kvalitetnije standarde u pripremi svojih projekata, imat će potporu stručnih službi županijskih ustanova nadležnih za implementaciju i provedbu održivog razvoja unutar sektora turizma.

	MJERE
<p>P1. turističkog vrednovanja prirodne baštine uspostaviti kao trajan proces na prostoru ekološke mreže Natura 2000 na području Općine Levanjska Varoš</p>	<ul style="list-style-type: none"> - u suradnji s JU Agencija za zaštitu prirodnih vrijednosti na području OBŽ - priprema i izrada edukativnih materijala za lokalne agroturizme i lokalno stanovništvo za usmjeravanje prema osmišljavanju i pružanju usluga temeljenih na prirodnoj baštini (npr. – priručnici za promatranje ptica; priručnici za interpretaciju bioraznolikosti šuma na Dilj gori i području jezera Borovik; i drugi slični materijali - priprema i izrada kataloga prirodne baštine za interpretaciji u turizmu - priprema i organizacija edukativnih radionica na temu interpretacije prirodne baštine u turizmu za turističke pratitelje/voditelje, amatere i članove udruga za zaštitu i očuvanje okoliša - u suradnji sa županijskim institucijama osmišljavanje nagrada za postignuća u razvoju održivog turizma temeljenog na prirodnoj baštini ekološke mreže Natura 2000 na području OBŽ
<p>P2. razvoj održive turističke ponude unutar područja ekološke mreže Natura</p>	<ul style="list-style-type: none"> - u suradnji s JU Agencija za zaštitu prirodnih vrijednosti na području OBŽ provesti formiranje formalnih partnerstava s lokalnom zajednicom i dionicima iz turizma te strateško planiranje razvoja turističke ponude u i oko područja ekološke mreže Natura 2000 na području općine/partneri LAG Strossmayer - priprema i provedba projekata razvoja turističke infrastrukture na području ekološke mreže

<p>2000 i izvan ovih područja u okviru općine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - posjetiteljski centar, staze, signalizacija, skloništa za promatranje prirode i sl. - razvoj raznovrsnih inovativnih vidova turističke ponude turizma posebnih interesa s doživljajem prirodne baštine kao značajnim elementom - povezivanje ponude unutar ekološke mreže Natura 2000 s turističkom ponudom izvan ovih područja na razini općine - ponuda lokalnih tradicijskih proizvoda s pričom o jezeru Borovik i Dilj gori, te kulturnoj baštini kroz turističku ponudu općine
<p>P3. valorizacija područja za posebnu kategorizaciju zaštićene prirodne baštine na području ekološke mreže Natura 2000 na prostoru općine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - u suradnji s JU Agencija za zaštitu prirodnih vrijednosti na području OBŽ (dalje: JU AZPV OBŽ) razmotriti potrebu za valorizaciju područja ekološke mreže Natura 2000 i napraviti procjenu koji dijelovi ekološke mreže na području Općine Levanjska Varoš imaju potencijal za trajnu zaštitu, a kao takvi će biti uvršteni u županijski program upravljanja održivim razvojem prirodne baštine na području općine - provesti formiranje formalnog partnerstva na razini općine s lokalnim dionicima iz sva tri sektora (javni, privatni i civilni) – npr. koristeći formu općinskog vijeća za održivi turizam - priprema i provedba projekata razvoja turističke infrastrukture - posjetiteljski centar, staze, signalizacija, skloništa za promatranje prirode - razvoj raznovrsnih inovativnih vidova turističke ponude u turizmu posebnih interesa s doživljajem prirodne baštine kao značajnim elementom njegovog razvoja
<p>P4. na razini općine očuvati, unaprijediti i turistički vrednovati prirodnu baštinu koja nije u zaštićenim područja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - osvješčivanje, očuvanje, revitalizacija i predstavljanje/interpretacija baštine (uključujući i prirodnu i kulturnu, i njihovu organsku povezanost u tradiciji ruralnih područja) kroz uspostavu interpretativnog centra lokalne baštine na razini općine/projekt športsko-rekreacijsko-izviđački centar Vračica povezati s projektima – P5, P6, P7 u model tematskog posjetiteljskog centra - očuvanje i unapređenje prirodne baštine unutar mikro destinacije općine: revitalizacija zelene infrastrukture, prvenstveno kroz hortikulturno uređenje autohtonim biljkama - u suradnji s Osječko-baranjskom županijom - u suradnji s JU Agencija za zaštitu prirodnih vrijednosti na području OBŽ - u suradnji s Poljoprivrednom-savjetodavnom službom OBŽ - u suradnji s Hrvatskim šumama
<p>P5. marketing i promocija prirodne baštine i na njoj temeljene turističke ponude općine</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stvaranje kritične mase i kvalitete ponude turizma na razini općine koja omogućava promociju u okviru manifestacija regionalnog značaja – Dani vina i turizma OBŽ, Dani slavonske šume, Našice, Đakovački vezovi, Đakovo i sl. 2. Izrada priloga o turizmu na području općine za lokalne i županijske portale . facebook stranica općine, stranice Županijske turističke zajednice OBŽ, TZ Grada Đakova, web stranica LAG-a Strossmayer i sl. 3. Promocija na županijskim turističkim manifestacijama i kroz organizaciju događanja visoke vidljivosti na razini županije 4. Umrežavanje ponude unutar Osječko-baranjske županije i regije Slavonija i Baranja 5. Poticanje afirmiranja vrijedne prirodne baštine ekološke mreže Natura 2000 na području općine

TABLICA46.Mjere za turističko vrednovanje prirodne baštine OLV

6.2.Mjere okolišne održivosti

Kao dopuna Strategije razvoja turizma Općine Levanjska Varoš izrađen je Akcijski plan održivog turizma u kojemu su detaljno razrađene sve aktivnosti u provedbi održivosti ruralnog turizma općini. Ovdje donosimo pregled mjera okolišne održivosti kao dopunu operativnim strateškim ciljevima razvoja turizma.

	Vodeći partner (gdje je to prikladno)	Lokalni i regionalni/županijski dionici koji podržavaju provedbu akcije	Rezultat ili mjera uspješnosti (ETIS pokazatelji)***	Indikativni proračun	Izvori financiranja
PROGRAM: OKOLIŠ					
Izgradnja sustava vodovoda i odvodnje na području Općine Levanjska Varoš	Hrvatske vode	Općina Levanjska Varoš, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, ugostitelji	Potrošnja vode	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Navodnjavanje obradivih poljoprivrednih površina	Hrvatske vode	Općina Levanjska Varoš, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, poljoprivrednici-poduzetnici	Proizvodnja hrane	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Organizirano prikupljanje i obrada otpada na području Općine Levanjska Varoš	Univerzal d.o.o. , Đakovo	Općina Levanjska Varoš, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, udruge za zaštitu okoliša, građani	Obujam proizvedenog otpada po stanovniku	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi

Povećanje energetske učinkovitosti – bioplinska postrojenja i solarnih kolektora	-	Općina Levanjska Varoš	Potrošnja energije	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori(FZOIE), EU fondovi
Obnova termalnog izvorišta U Breznici Đakovačkoj kao izvora vode i turistička atrakcija	Privatni investitori, Općina Levanjska Varoš, Osječko-baranjska županija	Općina Levanjska Varoš, lokalna zajednica, nositelj projekta Iječilišno-turističkog kompleksa	Potrošnja vode	Projektna dokumentacija	Nacionalni, Lokalni i regionalni izvori - EU fondovi
PROGRAM: MOBILNOSTI					Nacionalni izvori, EU fondovi
Plan i provedba održavanja lokalnih prometnica na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš	Lokalna tvrtka za održavanje prometnica	Udio posjetitelja koji se vraćaju, udio posjetitelja koji su zadovoljni svojim ukupnim iskustvom u destinaciji	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Izrada plana za prilagođavanje turističkih objekata i sadržaja za osobe s posebnim potrebama	Nositelji projekta na razini Osječko-baranjske županije i Općine Levanjska Varoš	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje	Smještaj u prostorijama dostupnim osobama s invaliditetom	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Planiranje i izgradnja biciklističkih staza na području općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje	Akcijski plan održivog turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi

Planiranje i izgradnja šetnica i pješačkih staza na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš, JU AZPV OBŽ	Akcijski plan održivog turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
PROGRAM:PRIRODNA I KULTURNA BAŠTINA					
Vrednovanje sadržaja prirodne i kulturne baštine na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš, Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima OBŽ ,Konzervatorski odjel Osijek, Muzej Slavonije, Osijek	Osječko-baranjska županija, Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima OBŽ	Udio odredišta sa zaštitom kulturne baštine	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Poticanje obnova tradicijskog graditeljstva na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš	Osječko-baranjska županija, Turistička zajednica OBŽ,	Stavovi stanovništva o utjecaju turizma na identitet destinacije, udio posjetitelja koji se vraćaju u destinaciju	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Plan i razvoj zona ekološke mreže Natura 2000 – jezero Borovik i šume na Dilj gori kao područja održivog turizma Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš, Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima OBŽ	Osječko-baranjska županija, Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima OBŽ Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	Stavovi stanovništva o utjecaju turizma na identitet destinacije, udio posjetitelja koji se vraćaju u destinaciju	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi

Plan i razvoj zone agroturizama kao proizvoda ruralnog turizma Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš	Osječko-baranjska županija, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	Stavovi stanovništva o utjecaju turizma na identitet destinacije, udio posjetitelja koji se vraćaju u destinaciju	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Plan i razvoj zone zdravstvenog i wellness turizma u Breznici Đakovačkoj	Općina Levanjska Varoš	Osječko-baranjska županija, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Đakovačko-osječka nadbiskupija	Stavovi stanovništva o utjecaju turizma na identitet destinacije, udio posjetitelja koji se vraćaju u destinaciju	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Plan i razvoj zone vjerskog turizma na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš	Osječko-baranjska županija, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Đakovačko-osječka nadbiskupija	Stavovi stanovništva o utjecaju turizma na identitet destinacije, udio posjetitelja koji se vraćaju u destinaciju	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Radionice tradicijskih obrta Dilj gore	Općina Levanjska Varoš	Osječko-baranjska županija, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	Stavovi stanovništva o utjecaju turizma na identitet destinacije	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Radionice tradicionalnih jela kulinarstva Dilj gore	Općina Levanjska Varoš	Osječko-baranjska županija, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	Stavovi stanovništva o utjecaju turizma na identitet destinacije	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Poticanje specijalizacija gastronomske ponude: agroturizam i kušaonice, štandovi tradicijskih proizvoda i slično	Općina Levanjska Varoš, Turistička zajednica OBŽ	Osječko-baranjska županija, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	Stavovi stanovništva o utjecaju turizma na identitet destinacije, udio posjetitelja koji se vraćaju u destinaciju	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi

PROGRAM: STRUČNO USAVRŠAVANJE I INOVIACIJE					
Priprema i implementacija sustava za uvođenje ekoloških standarda i certificiranje turističkih usluga – <i>labeling</i> u cilju brendiranja ruralnog turizma	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	Postotak turističkih poduzeća i/ili objekata u odredištu koristeći dobrovoljnu potvrđenu certifikaciju - označavanje za okoliš -označavanje kvalitete i održivost i	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Razvoj Centra baštine Dilj gore kao centra inovativnosti i izvrsnosti/ posjetiteljski centar –Športsko-rekreacijsko-izviđački centar Vračica - s ciljem poticanja i organiziranja dodatne inovativne turističke ponude i umrežavanja lokalnih dionika ruralnog turizma na području općine	Općina Levanjska Varoš, LAG Strossmayer	Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima OBŽ	Postotak posjetitelja koji su zadovoljni ukupnim iskustvom u odredištu	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Povezivanje poljoprivrednih proizvođača – zelena tržnica –kratki lanac opskrbe	Općina Levanjska Varoš,LAG Strossmayer	Zainteresirani poljoprivredni proizvođači na području LAG-a Strossmayer i Osječko-baranjske županije	Postotak posjetitelja koji su zadovoljni ukupnim iskustvom u odredištu	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Izrada strategije i programa poticanja ekološke poljoprivredne proizvodnje i izvornih tipičnih proizvoda kroz zaštitu bioraznolikosti vrsta i pasmina	Općina Levanjska Varoš,Osječko-baranjska županija,LAG Strossmayer	Osječko-baranjska županija	Proizvodnja hrane na lokalnim gospodarstvima	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Izrada baze projektnih ideja za razvoj ruralnog turizma na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš,LAG Strossmayer	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, LAG Strossmayer	Akcijски plan održivog turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi

Izrada brošure obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš, LAG Strossmayer	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Općina Levanjska Varoš	Postotak odredišta koje predstavlja organizacija za upravljanje destinacijom	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Priprema programa za sustavnu edukaciju djelatnika za bavljenje ruralnim turizmom na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš, LAG Strossmayer	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	Postotak stanovnika koji su zadovoljni svojim sudjelovanjem i njihovim utjecajem na planiranje i razvoj turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Uvođenje internet mreže na područje Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš, LAG Strossmayer	Tvrtke za razvoj telekomunikacija	Postotak stanovnika koji su zadovoljni svojim sudjelovanjem i njihovim utjecajem na planiranje i razvoj turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Organizacija radionica za prijavljivanje projekata na natječaje za programe i projekte ruralnog turizma, kulturnog i održivog turizma	Općina Levanjska Varoš, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje	Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje, LAG Strossmayer	Postotak stanovnika koji su zadovoljni svojim sudjelovanjem i njihovim utjecajem na planiranje i razvoj turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Priprema plana poticanja obrazovanja za deficitarna zanimanja potrebna za rad u turizmu na području Općine Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš	Osječko-baranjska županija	Postotak stanovnika koji su zadovoljni svojim sudjelovanjem i njihovim utjecajem na planiranje i razvoj turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Organizacija edukacije o informatizaciji dionika integriranog i održivog turizma na području Općine Levanjska Varoš	Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje, LAG Strossmayer	Osječko-baranjska županija	Postotak stanovnika koji su zadovoljni svojim sudjelovanjem i njihovim utjecajem na planiranje i razvoj turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi

Organizacija tečajeva stranih jezika za lokalne dionike održivog turizma na području Općine Levanjska Varoš	Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje, LAG Strossmayer	Osječko-baranjska županija	Postotak stanovnika koji su zadovoljni svojim sudjelovanjem i njihovim utjecajem na planiranje i razvoj turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Organizacija studijskih putovanja za dionike održivog turizma s ciljem stjecanja praktičnih znanja i vještina na području Općine Levanjska Varoš		Osječko-baranjska županija	Postotak stanovnika koji su zadovoljni svojim sudjelovanjem i njihovim utjecajem na planiranje i razvoj turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi
Planiranje i razvoj promotivnih aktivnosti, marketinga i oglašavanja	Općina Levanjska Varoš	Osječko-baranjska županija, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, LAG Strossmayer	Akcijski plan održivog turizma	Projektna dokumentacija	Nacionalni izvori, EU fondovi

TABLICA 47. Mjere okolišne održivosti Općine Levanjska Varoš

6.3. Popis kratica

RH – Republika Hrvatska

OBŽ – Osječko-baranjska županija

TZ OBŽ – Turistička zajednica Osječko-baranjske županije

ŽGK OBŽ – Županijska gospodarska komora Osječko-baranjske županije

JU AZPV OBŽ – Javna ustanova agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Osječko-baranjske županije

LAG – Lokalna akcijska grupa Strossmayer

OLV – Općina Levanjska Varoš

OPG – Obiteljsko-poljoprivredno gospodarstvo